

పాఠకులారా!

- (1) ఈ పుస్తకములో () ఈ యర్థచంద్రునివంటిగుర్తులలోని సంస్కృత ద్రావిడ ప్రమాణములను, చదువజాలనివారలు, విడిచిచదివినను, అస్వయము చెడినందున వ్రాయబడినది. ఆ ప్రమాణములయర్థము యిటువలె వెంటనే వ్రాయబడియున్నది.
- (2) $\mu = \text{శ}$ } మొదటిపరిక్షిలోని అరసయత్తరములను
 $\mu = \text{శ}$ } ప్రక్షున్నతెలుగుత్తరముల ధ్వనిమూలక
 $\mu = \text{అ}$ } జదువనచ్చును. ఆయత్తరములకు దీర్ఘము, గుడి, మొదలగు గుణములకు తెలుగు నిర్ణయము చేర్చబడినవి.
- (3) సాదించుచున్నారు. ప్రసాదించుచున్నారు. అనుబంధములకు చెప్పుచున్నారు, అనియర్థము, ఇట్టిపరిభాషికపదములు కొన్నిగలవు. వానికాసంస్కృతముచే నిర్ణయము తెలిసికొనవచ్చును.
- (4) అందఱకు సులభముగా నుండవలె వివిధములు మొదలగు వ్యాకరణవిరుద్ధాంశములును శాస్త్రసమయోద్ధితముగ వ్రాయబడినవి. పండితులుమన్నింతురుగా.

గ్రంథపోషక మంగళా శాసనము.

శా॥ అమ్మ రామా రుపబాంధుభక్తి పలునచ్చిన్నై న్నవ్వుయ
శేషమకృ ।

నీవు రాసొన్ను సమాప్తయ్యుండును ఓబుధవీర్తి పైత్యక
పాత్రుండుల ।

శ్రీమద్రామానుజ సత్సర్వజ్ఞులయందు నచ్చిత్తరండు నెల్లూరవై ।
శ్యామలరామా సురభూరుహుల్లసగుణుడౌ రామ్యశేషతీ
యుక్తుడై ॥

క॥ అ సాధ్వినీ లక్ష్మీని ।
కానశ్రీతాంబి భక్తి కనుగొను విధి ।
కన్యాంత గురునిభోధిత ।
దానధ్యక్షిణానమయ యదారవిహస్పక ॥

శ్లో॥ ద్రావిడామ్నాయమాంధ్రులు దారమగులు ।
నానభాసత సముగంగ పాస్త్యకంబు ।
భాసమున నిల్వగ్గి యాంధ్రభాషవ్రాసి ।
యున్న దీనినినియూమె యుత్సహించి ॥

ఉ॥ పుష్కల సేనలక్షణికడుబ్రీతిగ ద్రావిడవేదపాఠముం ।
బద్ధులసభ్యసించి పరభక్తిరహస్యములస్ఫుటంచుచున్ ।

సుద్దులుచాలగానెరిగి సూక్ష్మతనుండెడు నామెగావుననా
తద్దయునాన; ముద్రణముదారితచేయు మనస్సర్వార్థమై ॥

ఉత్పలమాలిక ॥

విద్యలనాదరించెడు వివేకులుగల్గుటకష్టమందు సె ॥

ద్విద్యను జూచువారు పదివేపురసొక్కరు ద్రావిడిమివారి

విద్యను సాంప్రదాయముల వీనులబోలుట

దుర్లభంబు! యీ ॥

చోద్యమెరింగి మద్రచనసూరి జరుల్పతసంబునర్చగా

నాద్యపు సంపుటంబునకు నచ్చుకు సాయ

మొనర్చినట్టి యీ ॥

హృదయచరిత్ర; సాధ్య; సరమేశ్వరిచిత్రకు; సిద్ధులశ్లోకా ॥

సద్యశము స్పృభక్తిఘన సంపద నాయుచునొగి తానూ ॥

యాద్యుడు దేవదేవుడు; నియామయుడగుడను

గిహించునొగి ॥

విజ్ఞాపన.

ఉప్పుమాలికా||

శ్రీమం వంశవంశమున నిధుమతావతి దేవదేవును ।

దామమబోధ భక్తిమునుడత్వవినుక తతవైరి;
భావ్యకృ ।

త్వామియ్యయిత్రవాత్ప్రసము; వద్దురులక భయించి
వ్రావిడి ।

నానునహస్యసంహితను జక్కనిహావ్యము
ముప్పదమువేల్ ।

నానుముదానిరాంధ్రమున నానుగుణ్యి కలంక
మాన్యదక ।

ధీమహితావ్యవృత్తములు దీనిగుంధ్రహాణంబు నేయనే ।
ప్రేమచలంబు నాధునికు శ్రీశతవైరుల భావబంధసం ।

నేను, మహానురాగములు, తియ్యనింబులు,
తత్త్వవాక్యముల్ ।

కోమలదేశి కోర్పులు, ముకందవిలాసము లెల్లదేలుగా ।
గామదనాననంబితినిగ వృష్టు మోన్యదేశ్యముల్ ।

నీమముతోడనాద్యకడ నేర్పగినుంజినసంధ్రదాయముల్ ।
కామముదీనిగానిటాలు; గైకొనఁజేయుట దప్పదుండ నే ।

శ్రీ మతేరామానుజాయనమః

ఉపోద్ఘాతము.

శ్రీయఃపతియు, శ్రీ వైకుంఠనికేతనుడును, అనా
త్తనమస్తకాముడును నగు సర్వేశ్వరుడు. సంసారిచేతనుల నుజ్జీ
వింపఁజేయుటకై శాస్త్రదానముజేసినను శామకృష్ణాద్యవతా
రముల నొసర్చి నను కార్యము పూర్ణముగ నుచినందున,
సంతోషముచి ద్వారముగ లోకము నుజ్జీవింపఁజేయవలయునని
జేరించి నిత్యసంసారిగనున్న యీ సమ్మార్గార్థులను ఈ
నిర్దేశముక కృపనుఁజాత్రులుగఁజేసెను.

అట్లు భగవత్కటాక్షముచేత, దివ్యజ్ఞానభక్తులుగల
యీసమ్మార్గార్థులు దక్షిణదేశములో తామ్రప్రసాదితీర
మందుండు తీరునగరియను గ్రామములో, ఆదినాథస్వామికోవె
లయందొక చింతమానితోష్ఠిలోఁజేరి, భగవత్స్వ సూపరూప
గుణ విభూతుల ననుభవించుచుండగా, మధురకవుల నడునారు
తీర్థయాత్ర యొనర్చుచు గంగా తీరముననుండ నొకనాటి
రాత్రి దక్షిణ దిక్కులో సూర్యోదయము వలెనున్న
తేజస్సుఁజూచి యాశ్చర్యమొందిరి. మరునాడును సల్లెకను
పించెను. అంత నాదిక్కుబట్టుకొని రాత్రివేళ దినదినము
ప్రవయాణముచేసి తిరునగరివఱకుఁజేరిరి. అచ్చటనుండి వెలుగు
కనుపించనందున ఈ మహిమ యీ యూరిలోనే జరిగి

యండనోపునని యెంచి ఈ యూరనేమైన ప్రాశ్నవిశేషము
 లున్నవా? యనియడుగ అచ్చటివృద్ధులు కొంతకాలము క్రిం
 దట నొకరవసరించిరి, వారికి మలమూత్రాదులు స్వైతములేపు
 చింతమానితొట్టలో తపస్సుచేసికొనుచున్నారనిరి. ఈ మధుర
 కఫులచ్చటికేగి యెంతసేపున్నను భగవదనుభవముతో ముగి
 గియున్న యాయాత్మోరులు చూచినవారుగాని, మాట్లాడిన
 వారుగానికారు. అంతటపీరికి, వినికి, చూపు; అనునవియు
 న్నవా? లేవాయని పరీక్షించుటకై ముగ్ధులగునట్టి యూ
 ర్కోవల ప్రాకారమునకు వెళ్లికొట్టగా నాశబ్దమునకుగను తెచ్చి
 చూచిరి. పీరుసర్వజ్ఞులు పీరి శ్రీసూక్తివిసవలనని (శైశ్వాన్తి
 వఃసుగ్రోత్రైశిటియశు పిలన్నాతై శైశ్వాన్తిగీడక్కం) ప్రకృతి
 యందుబుట్టిన జీవుడుదేనిదిని యెక్కడవడియుండును? అని
 యడుగగానాసమ్మాత్మోరులు దానిని అక్కడనే వడియుం
 డునని బదులుచెప్పిరి. మధురకఫులాయుర్తమును విని వెంటనే
 పించి దండమునచుర్పించి నన్నుగ్రహించుడని ప్రార్థించగా
 ఆత్మోరులట్లే విశేష కటాక్ష మొనర్చి పంచసంస్కారముల
 గృహజేసి మేము భగవదను భవముచేతఁ బొనుపాశురములను
 విూరు వ్రాసియుంచుడని నియమించిరి. నశ్వశ్వరులు మరల
 లక్ష్మీదేవితోగూడ గరుడవాహనము మీద వేంచేసి సేవ
 సాదించి స్వరూపరూపగుణవిభూతుల సన్నిధినిఁజక్క గఁదరిసి
 కొనునట్లను గ్రహించగా, నాయానందాను భవముచేఁబల్కు
 మాటలన్నియు పాశురములైనవి. అవియె తిరువిధ్యత్తము.

(100 పాశురములు) తిరువాళిరియము. (7 పాశురములు) తిరు
వన్నాడి. (87 పాశురములు) తిరువాయ్ మొత్తి. ఫలశ్రుతితోగూడ
1102 పాశురములు) అను నాలుగు ప్రబంధములుగ నేర్పడినవి.
ప్రకృతము నేనాంధ్రీకరించ బూనిన సామవేదపారమగునీతిరు
వాయ్ మొత్తియను ప్రబంధమునకు 1102 పాశురముల సంఖ్య
విభాగ మెట్లునగా? పది పాశురములును నొక ఫలశ్రుతి పాశుర
మునుచేరి యొక తిరువాయ్ మొత్తియగును, దీనినే దశకము
అనిచెప్పుదురు. ఇట్టిదశకములు పదియైన నొకపత్తు అనగా
ఫలశ్రుతి పాశురములు గాక నూఱుపాశురములుగలది. దీనినే
యొకశతకమనుచున్నారు. ఇట్టిశతకములు పది గలవు. కావున
నే అయ్యుగము అనగా వెయ్యిపాశురములు గలదియని యర్థ
ము. కేశవాద్విదానశ నామములు (దలుపు) నొక్కతిరువాయ్
మొత్తియందుమాత్రము పదమూడు పాశురములుండుటచే ఫ
లశ్రుతి పాశురములతోగూడి మొత్తమునకు 1102 పాశుర
సంఖ్య యేర్పడినది.

తిరు=సంవత్సరమగు, వాయ్ = నోటియందలి
మొత్తి=శ్రినూక్తియని యర్థము. అనగా భగవత్కీర్తనావిషయ
మగువాగ్దోరణి యని భావము. ఈ నమ్మాళ్వారలకు, శతకో
పులు, పశుభాధరణులు, కురుకేశులు మొదలగు సనేకనామ
ధేయములుగలవు. శత, అనగాసజ్జానమునుబుట్టించువాయువు.
దానిని కోపించి, నిరసించినవారు గావున శతకోపులను పేరు

సార్థకమగుచున్నది. పాఠయు ముద్రాణము, అక్షరములును గావున శతకోపమహర్షి శతకోపమునందును సామము అక్షరమున్నవి.

అక్షరములు నిమిషమున ౧౦ అక్షరములు.

అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

వాగ్భాతములు ముద్రాణమున ౧౦౦౦ అక్షరములు.

(1) తిరుక్కోటై పద్యములు ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

(2) సంజయ్యగారి అనువాదమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

(3) పరియ వాచానమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

(4) సంజయ్యగారి అనువాదమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

(5) అక్షరములు ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి. అందు లోరువాని ముద్రాణమున ౬౦౦౦ అక్షరములు గలవి.

(6) మణియు ఈడు వ్యాఖ్యానములోని ప్రమాణముల నేషయముగ మణివాళిమహామునులు సాదించిన ప్రమాణతిర్కట్టు (ప్రమాణాంగము)

(7) ఈడులో నున్న హరింకబడిన మూడు వేల పాశురము లకు మరియవాచ్చాంబిళ్ళ, అత్తికియ మణవాళియ్యరు, అప్పిళ్ళ, అత్తికియ మణవాళియ్యమాళి నాయనార మణవాళి మామునులు అనువారు సాదించిన వ్యాఖ్యానములు.

(8) ఈడుకు వ్యాఖ్యానముగా ఆత్మాజీయ్యరు చేర్చిన అత్తికియ నల్లెనాడు ముప్పనదిళ్ళక ము.

(9) మూలమూక్కల రామానుజాచార్యరుచేర్చిన అరు ముప్పనదిళ్ళక ము.

(10) వేదాంతాచార్యులు సాదించిన ద్రమిడీపనిషత్తా త్పీఠ్యత్నావళి, దీనివ్యాఖ్యానము.

(11) ఈ ద్రమిడీపనిషత్తాత్పీఠ్య రత్నావళికి వేంకటేశా చార్యులుసాదించిన వివ్యాఖ్యానము.

(12) మణవాళిమామునులు సాదించిన తిరువాయ్మొళి నూగ్గనాడి.

(13) ఈనూగ్గనాడిలో పిళ్ళలోకటియ్యరు సాదించిన వ్యా ఖ్యానము.

(14) పాదకేసరి అత్తికియమణవాళియ్యరు సాదించిన ద్ర మిడీపనిషత్సంగతి.

(15) శ్రీ భావ్య ద్రవిడాగమాశ్వాసాంత్యంత్యక శం
త్యము, అనునితర గ్రంథములు పరిగలవు. ఇట్టి పద్యములు
గ్రంథములచేత తగునయి మొదలై భవము వల్ల సంపాదించు
చున్నది.

ఈ వ్యాఖ్యానములలో నీడు ముప్పత్తొండురప్పది ము
క్తిలి గొప్పవ్యాఖ్యానము. ఆ వ్యాఖ్యానమున కేర్పడిన యు
పాధ్యాయమునకే మహాప్రవేశమని నీడు. అగాధమగు సముద్ర
ములో దగుట కొక యనుకూలమగు తీరము కావలసినవిధముగా
నీ ద్రావిడామ్నాయ సముద్రములో దగుటకే మహాప్రవేశమను
నపాధ్యాయమానశ్యకమై నది.

ఇట్టి మహాప్రకారములగు గ్రంథములు ద్రవిడభాషలో
నుండుటచే నాంధ్రలోకమునకు నులభముగా నచభవద్యాయ
ములుగా నందున మహాశూరుల వేంచేసియుండు ఉ॥ వే॥ శ్రీ
మా॥ ఆళి కొండపల్లి గోవిందాచార్యస్వామిచేత, బడలికాశ్ర
మమున వేంచేసియుండు ఉ॥ వే॥ శ్రీమా॥ స్వామివెంకటాచా
ర్యులవ్రాసిన బోధాహితముండనై ఈడు వ్యాఖ్యానమును
ఇతర వ్యాఖ్యానములలోని కొన్నిముఖ్యంశములను, యథా
శక్తి నాంధ్రీక రించుటకును, పాశురములకుఁ బ్రతిపదార్థ
తాత్పర్యముల వ్రాయుటకును గడంగితి. ఇది యసాధ్యమగు
కార్యమైనను విజ్ఞానమునకును, ధనమునకును, భాగవతానుగ్ర
హమే చేయూతయని నమ్మితి.

ఇట్లు భాగవతవిధేయుడు,

కాంచూరు శ్యామమాచార్యుడు.

శ్రీ మతేరామానుజాయనమః

ఈమె అను వ్యాఖ్యానము నొనర్చిన, సంబిళ్ళవడక్క-
న్దిగువీధిప్పిళ్ళ అనువారి, సంగ్రహచరిత్రము.

పూర్వము సంజయ్యరు, తిరునాయిమొట్టకీ తొమ్మిది
వేలవ్యాఖ్యానమొకటి యొనర్చి దీనిఁజక్క-గఁజూచి వ్రాయు
వారేవరాయని శిష్యులనడుగ వారు కావేరీనది దక్షిణపు
గట్టుననున్న సంజూరు వరదరాజులను వారిందులకు సమర్థులని
దెబ్బగా, సంజయ్యరువారినిఁబిలిపించి ఒక పుస్తకమువ్రాయ
వలయును. మీ యక్షరములను జూపుడనెను. వారట్లే వ్రా
సిచూపగా సంజయ్యరు, అక్షరములు ముత్యములవలె గుండ్ర
ముగనున్నవి, కాని మీరు సామాన్య వైష్ణవులుగ నున్నారు!
ఈ మహాగ్రంథమును వ్రాయుటకెవరైన విశేషజ్ఞులు దొరికిన
చోగొంగు నుండు నేయనుకొనుచుండ, వరదరాజులుస్వామి! నన్ను
కటాక్షించి అట్టియోగ్యత నాకుఁగలిగించుడని ప్రార్థించగా,
సంజయ్యరు వారికి ప్రపన్నుని యనుష్ఠానములు పూర్వముగఁ
గటాక్షించి, వ్యాఖ్యానముసంతయు నొకమాటువినిపించి గ్రం
థమిచ్చి పంపిరి. వారు వారియూరికిఁ బోవునపుడు కా
వేరీప్రవాహ మధికమైనందున గ్రంథమును తలవై నిడుకొని
యూడుచుండ ప్రవాహముదెబ్బకు గ్రంథముకొట్టుకొని పోయి
నది. వారుగట్టఁజేరి చింతాక్రాంతులై విన్నవిషయములను
మనసులోఁబెట్టుకొని గ్రంథమునువ్రాసి సంజయ్యరుకుఁ దెచ్చి

యియ్యగా, నందుకొన్ని విశేషాంశములుండునుంట్టి, ఈ వ్యత్యాసమునకుఁ గారణమేమనిన? వరదరాజులు భయపడుదు జరిగినవృత్తాంతమును చెల్పిరి. అంతటికి సైనిభాషణేషమునకు సంతోషించి, నంబిళ్ళ! (నాకుమారా) యని వారినిఁజేర దీసి కరిగించుకొని, నీవిందుచేర్చినవిషయము లీగ్రంథమునకు వన్నెఁజేర్చుచున్నవనిరి. అది మొదలు సంగీతము యని నీకు వాదకేర్పడినది. వారిట్లు ప్రముఖులై తిరువాయ్ మొగ్గివ్యాఖ్యానము లనేకభాగవతులకు సాదించుచుండగా పరిణామిచ్చాంబిళ్ళ, వడక్కు-త్తిరు పీఠిప్పిళ్ళ, మొదలగువారు వారినిఁజేరి యిందితిరువాయ్ మొగ్గివ్యాఖ్యానములువినుచుండెడి. ఇట్లుండ వడక్కు-త్తిరుపీఠిప్పిళ్ళ భట్టగు ఆచార్యునిమున వినిపలుగ్ధపిఠేషముల రాత్రివేళల నొకగ్రంథముగ వ్రాసి, నంబిళ్ళ గారికిఁజూపగా వారాగ్రంథమునుజూచి యిదిమహాభారతమువలె నన్నదలక్ష గ్రంథముగనున్నది యంత గోష్ఠగ్రంథము జనవరమాగముగ నుండదని దానిఁబ్రాచురపరిచయియ్యలేదు, అదియట్లే యంతరించినది. కొంతకాలమునకు మరల తిరువాయ్ మొగ్గి కాలక్షేపముజరుగునపుడు, వడక్కు-త్తిరుపీఠిప్పిళ్ళ భట్టరాచార్యునిమున జరుగు విషయము నొకగ్రంథముగ వ్రాసిఁజెచ్చినంబిళ్ళ గారికిఁజూపి; స్వామీ! మీరీపర్యాయము సాదించినయర్థ పీఠేషములు సుమాయనివిజ్ఞాపించిరి. నంబిళ్ళ గారాగ్రంథమును దీసి చూడగా మిక్కిలి చిన్నదిగను, మిక్కిలిపెద్దదిగనుగాక, శ్రుత ప్రకాశికరీతిగా బాగుగానున్నదని సంతోషించిరి. నంబిళ్ళగారి

యొక్క యీశు, అనగా అనుభవమును, భట్టరు ముప్పదియూ
రువేల గ్రంథసంఖ్యగ నొనర్చుటచేత దీనికి, ఈశుముప్పల్ల
రామరము అనుపేరు సార్థకమైనది.

శ్లో॥ వేదాంతవేద్యామృతవారి గాశే ర్వేదార్థసారామృత
పూరమగ్ర్యం । ఆదాయ నవ్నన్తసుహం ప్రపద్యే కారుణ్య
పూర్వంకలివై రిదానం ॥

నందిలై పిరువడికళే శరణమ్.

శ్రీ కృష్ణసాదసాదాబ్జేనమామి శిరసాసదా । యత్ర
సాద ప్రభావేన సర్వసిద్ధిరభూన్మసు ॥

వల్లక్క... పిరుపిధిప్పిల్లై పిరువడికళే శరణమ్.

ప్రత్యేకశ్లోకములు (తనియల్లళ్)

శ్రీ రంగనాథుడు ప్రసాదించినది.

శ్రీశైలేశ్వరచూపాత్రం । ధీభక్త్యాదిగుణార్ణవం । యతీంద్ర
ప్రవణంవందే । రమ్యజామాతరంమునిం ॥

(ప్రతిపదార్థము) శ్రీశైల + ఈశ్వరచూపాత్రం = శ్రీశైలనాథు
లనడునామాంతరముగల తిరువాయి మొట్టిపిళ్ళగారికృపకుఁబొ
త్రమైనవారును, ధీభక్త్యాదిగుణార్ణవం = జ్ఞానముభక్తి మొదలగు
గుణములకు సముద్రమువలెనున్నవారును, యతీంద్రప్రవణం =
శ్రీమద్రామానుజులవారియందు మిక్కిలి యానక్తిగలవారును
నైన రమ్యజామాతరం, మునిం = మణివాళిమాములును, వం
దే = సేవించుచున్నాను.

(తాత్పర్యము) రంగనాథునకు అరవమునందు, అగ్రశీయ మణవాళా అని పేరు. అసంగ, అగ్రశీయ=అందమైన, మణి వాళా=పెండ్లిగుమారుడు అనేక అల్లుడు, అని యర్థము. ఆ పేరే వీరికుండుటచేత వీరిని మణవాళమామునులని చెప్పుచుండిరి. వీరు రంగనాథుని సన్నిధిలో నీభగవద్విషయ కాలక్షేప మొనర్చి ముగింపుచేయుచునమున, శ్రీరంగనాథుడొక యైదుసంవత్సరముల బాలుడుగవచ్చి యుత్తరమును పీరివిషయముగఁ జెప్పి యంతర్ధానమొందినది. అందుచే నట్టి మహిమగల యుత్తరము ప్రబంధములు మొదలుగువానిఁ జూడఁబిండునపుడు మొదటఁబఠించఁదగినదిగానున్నది. శ్రీశైలము తరువలి లోక వేంకటాద్రి దానికి, ఈశ=ప్రభువు వేంకటేశ్వరులు గలవరుగిరి యాచార్యులకుఁగలదు. అట్టి శ్రీశైలములముక్క, యనుగ్రహమునకుఁబొమ్మలై జ్ఞానభక్తివై రాగ్యములుగలిగి, శ్రీరామానుజులవారియందు మిక్కిలి ప్రాసక్తియుగల మణివాళమామునులను సేవించుచున్నానని భావము.

శ్రీవత్సచిహ్నమిశ్రులు (కూంత్తాత్పర్య) సాదించినది.

లక్ష్మీనాథసమారంభం । నాథయామునమధ్యమాం । అ
స్మదాచార్యవర్యస్తాం । వందేగురు పరంపరాం ॥

ప్ర॥ లక్ష్మీనాథసమారంభం=శ్రీయఃపతి మొదలుగాఁగలదియు, నాథయామున మధ్యమాం=శ్రీమన్నాథమునులు శ్రీయాళవందారులు మంధ్యమందుఁగలదియునై, అస్మదాచార్య

పర్యంతాం=మాచార్యుల నటకులగురువరంపరాంతాః-ఆచార్యులయొక్క నరుసరు, వందే=సేవించుచున్నాను.

తా॥ తన యాచార్యులుమొదలు శ్రీయఃపతివఱకు నాచార్యులను భ్యాసించెదనని భావము.

కూర త్తాత్త్వోనులు ప్రసాదించినది. ।

యోనిశ్యమచ్యుత పదాంబుజయుగ్మరుక్మవ్యామోహ తస్యతరాణి త్యజాయమేనే అన్మద్గురోర్భగవతోస్యదమైకసింధోరామానుజస్యచరణోశరణంప్రపద్యే ॥

ప్ర॥ యః=ఎవరు, నిశ్యం=ఎల్లప్పుడు, అచ్యుత.....వ్యామోహతఃఅచ్యుతః= శ్రీమన్నారాయణునియొక్క, పదాంబుజయుగ్మ=తామరపూలవంటిపాదద్వందమేయనురుక్మ=బంగారునందు, వ్యామోహతః=విశేషమగు మోహముచేత, తదితరాణి=ఆభగవత్పాదములకంటె నితరములగువాని, త్యజాయమేనే=గడ్డిపరకగాఁదలచిరో! అన్మద్గురోః=మాకాచార్యులైనవారును, భగవతః=విశ్వరూపు, సమగ్రత్వము, వీర్యము, యశస్సు, సంపద, జ్ఞానవైరాగ్యములు, గలవారును, దమైకసింధోః=స్మృతాగుణమునకు ముఖ్యముగా నముద్రమువంటివారుననగు, అస్య=ఈ, రామానుజస్య=ఉద్దయవరులయొక్క చరణో=పాదములను, శరణం=దిక్కుగా, ప్రపద్యే=పట్టుచున్నాను.

తా॥ భవాశగలవాఁడు, అన్నిభోగములను గడ్డిపరకగాఁదలచి వదలివట్లు భగవత్పాదముల యందలి మోహముచేత నన్నిటినివదలి జీవకోట్ల దుఃఖమె స్వదుఃఖముగాఁ దలచునట్టి

భూతదయగలవారై పూజ్యులుచున్న మామూలనమునుచూచి
ట్టిన, రామాజాచార్యులవారిమొక్క పాదములను చూచి-గా
బట్టుచున్నాను.

శ్రీ యామునాచార్యులు (ఆశ్రమందొరులు) ప్రసాదించినది.

మాతాపితాయువతయస్యనామవిభూతిస్సర్వం యదేనని
యమేనమదన్వయానాం । ఆద్యస్యనః కులపశ్యేత్తుభాభిరా
మం శ్రీమత్తదంఘ్రియుగళం ప్రణమామిమూర్ధ్నా ॥

ప॥ మదన్వయానాం = మానందముల కెల్లరకు, మమమేన =
పట్టుదలచేత యతీ + ఏవ = ఏనమ్మాభావించుచుక్క పాదద్వంద్వ
మే, మాతా = తల్లి, పితా = తండ్రి, యువతయః = స్త్రీలు, తన
యాః = బిడ్డలు, విభూతిః = విశ్వగ్యము, నర్వం = తక్కి నపుడుపూర్ణ
ములన్నియుఁగానుండనో! ఆద్యస్య = మొదటివానిను, కులప
తేః = కులగురువులైన నమ్మాభ్యోరులముక్క - వకుళాభిరామం =
పొగడపూలచే మనోహరమైన, శ్రీమత్తదంఘ్రియుగళం = శ్రీ
పాదములజంటను, మూర్ధ్నా = శిరస్సుచేత, ప్రణమోమి = నమించి
ముసమర్పించుచున్నాను.

తా॥ తల్లివలెప్రియమును, తండ్రివలెహితమును, స్త్రీలవలె
నానందమును, బిడ్డలవలె, పోషణను, విశ్వగ్యమువలె భోగ
మును మతియు సమస్తపురుషార్థములను గలిగించు, ప్రసన్న
జనకూటస్థులును మాగురువులునునగు నమ్మాభ్యోరులముక్క-
పాదములను తలతో మ్రొక్కుచున్నాను.

శ్రీ భట్టరు ప్రసాదించినది.

భూశం, సరస్వమహాదాహ్వయ భట్టనాథ శ్రీ భక్తిసారకుల శేఖర యోగివాహక, భక్తాంఘ్రిరేణు పరకాలయతీంద్ర మిశ్రా, శ్రీమత్పరాంకుశమునిం, ప్రణతోస్మినిత్యం ॥

ప్ర॥ భూశం=పూదత్తాశ్వాసులను సరస్వ=పూయకై యాత్వోరులను, మహాదాహ్వయ=సీయాత్వాశ్వాసులను, భట్టనాథ=చరియాత్వాశ్వాసులను, శ్రీభక్తిసార=తిరునుభ్యుశై యాత్వాశ్వాసులను, కులశేఖర=కులశేఖరాత్వాశ్వాసులను, యోగివాహక=తిరుప్పాదాత్వాశ్వాసులను, భక్తాంఘ్రిరేణు=తొండరడిప్పడియాత్వాశ్వాసులను, పరకాల=తిరుమంగయాశ్వాసులను, యతీంద్రమిశ్రా=భగవద్రామానుజాచార్యులను, శ్రీమత్పరాంకుశమునిం=కైంకర్యలక్ష్మీకల మూత్వాశ్వాసులను, నిత్యం=నిల్లప్పుడు, ప్రణతః + అస్మి, సేవించుచుంటిని.

తా॥ సదుగురాశ్వాసులను ఉద్దేయవరులను, సేవించుచున్నానని భావము.

శిరువాచో మొట్టిపిళ్ళగారు ఆచార్యులెల్లర విషయముగా సాదించినది.

సాధులపంకజసేత్ర రామయమునా వాస్తవ్యమాలాధరా యోగీంద్రంకురుకేశ చంద్రజలధిం గోవిందకూరాధిపౌ ।
భట్టార్యునిగమాంతయోగి జగదాచార్యా నకృష్టద్వయా ।
వందేమాధపపద్మనాథసుమనఃకోలేశదేవాధిపా ॥

నిరువాయ్ మొట్టి విషయములు, ప్రత్యేక శ్రేణి ములు.

తొ మన్నాభిమునులు ప్రసాదించినది.

భక్తామృతం=విశ్వజనానుమోదనం | సర్వాన్ధనం శ్రీశైవక"ప
వాఙ్మయం | సహస్రశాఖాప విషత్సమాగమం | సమాప్త
హం ద్రావిడవేదసాగరం ||

[ప్ర|| భక్తామృతం=భక్తులకమృతమువలెభాగ్యమునదియు
విశ్వ...మోదనం, విశ్వజనానుమోదనము స్థాపనము, అనుమోదనం
సంతోషముగలిగించునదియు, సర్వాన్ధనం సకలభుక్తులను సంతోషము
నిచ్చునదియు, సహస్రశాఖాపవిషత్సమాగమం నాలుగు శాఖ
లుగల సామవేదమునొక్క సారముగా భారతదేశమున విషత్స
యొక్క యర్థమును ప్రతిపాదించునదియు, శ్రీశైవక"ప విశ్వా
యమే=సమ్మాత్వరులొక్క శ్రీమత్కృష్ణార్జునులు, ద్రావిడ
వేదసాగరం=ద్రావిడవేదముయను సముద్రమును, అహం
నేను, సమామి=సమస్కరించుచున్నాను.

తా|| సమ్మాత్వరులుసాదించిన ద్రవిడవేదము సముద్ర
మునంటిది. ఎట్లనగా, దేవతలకాసముద్రమహాసముద్రమునంటిది
ద్రవిడవేదమైన యాతిరువాయ్ మొట్టియు భక్తులకమృతము
చుచున్నది. సముద్రమువలెనదియు సర్వజనులకునానందము
గలిగించుచున్నది. అదిరత్నములు మొలకలు సకలరత్నములు
నిచ్చునట్లు నదియు సకల భుక్తులను సంతోషమునిచ్చుచున్నది.
అది, వెయ్యికోమలసారమని చెప్పదగిన చందనవృక్షపు కొ
మ్మలతో గూడినటుల సర్వవేదసారములగు నుపనిషత్తుల స

మూహముతో గూడియున్నది, కావుననే ట్టి నమ్మాళ్వార్లకులశ్రీ
సూక్ష్మమైన ప్రవిడిచేదమేయను సమాద్రమును, చేను నమస్క
రించుచున్నాను.

ఈశ్వరమునులు సాదించిరి.

తిరువల్లుతినాడ్యమ్, తెన్నురుకూ రెన్నుమ్ | మరువినియవ
బుచ్చునతెన్ను | మరుమల్లెకళన్దాతి శెయ్ తానడియ్యైయే నెను
దెన్నుమామ్ | శిన్నియామ్ నెన్నై తెలిన్దు ||

ప్ర|| తిరువల్లుతినాడ్యమ్ = నంపక్కరమైన, వల్లుతి, యను
దేశమునియు, తెన్నురుకూ రెన్నుమ్ = చక్కని తిరునగరియనియు,
మరుమల్లెరియ = అశవడునట్లు భోగ్యమైన, మశ పొరుసల్ ఎన్నుమ్
= లిందమైన తామ్రపర్ణినదియనియును అరుమల్లెకళన్దార్క
మున్నెన పేదార్థములను, అన్బాది పద్యంతశబ్దమే పద్యము
మొకటవచ్చునట్టి గ్రంథముగా, శెయ్ దాన్ = చేసిన నమ్మాళ్వార్
కులయొక్క, అడియ్యైయే (నో = నీ) పాదములజంటనే, ఎప్పుడు
దుమ్ = ఎప్పుడుగూడి, నెన్నై = ఓమానసమా! తెలిన్దు = నిర్మలమై
యుండి, శిన్నియామ్ = ధ్యానముచేయుము.

తా|| నల్లుతినాడు, అనుదేశములో తామ్రపర్ణి తీరమున తి
రునగరియనాడు నూరిలో నమ్మాళ్వార్లకులవతరించిరి. కావున,
వారినంబంధముగల దేశము నచ్చటినదియు, ఊరునుగూడ ను
దేశ్యములె, పీనినన్నిటినిగీర్తించుచు శ్రీ శతకోపులయొక్క
గండుపాదములెగతయని, ఓమానసమా! కలతలేనిదానవై
నర్వకాలములయందును ధ్యానించుము... అన్బాదియనగా అ

స్త + ఆది, అస్త = పద్యముయొక్క చివరనుండు పదమే, అస్థ = పద్యముయొక్క మొదటగలది యనియర్థము. ఈ విధమగు పాశురములతో వేదమును ప్రబంధముగ మార్చిన వారిని భావము. ఇట్లు అంతాధిగా మార్పుటచే వరించువారికి బద్ధములవెదకుకొనవలసిన శ్రమలేకుండ, అన్ని పద్యములు సులభముగా జ్ఞాపకముండునని యెఱుంగునది.

శ్లో॥ తేనంసి అను వారు ప్రసాదించినది.

మనత్తాలుమో వాయాలుమో నల్లరుకూర్చేయు | మనత్తాని
యల్లాత్తిత్తెజ్జో | తనత్తాలు | మనములకనిన ననశడకోవణ్ |
చాతెజ్జోయాముడైయవగ్గై ||

ప్ర॥ మనత్తాలుమో = మనస్సుచేతను, వాయాలుమో = వాక్కుచేతను, నణ్ + కురుకూర్ = అంపమైనతిహనగలది, నులమో కోరుచున్న, ఇనత్తారెయల్లాదు = గుంపులోనుండువారినిపర్య, ఇల్లెజ్జో = ఆశ్రయించను. తనత్తాలుమో = సంపదచేతను ఏతరునికొరవై = ఏవిధమైనలోపము, ఇల్లె = లేనివాడను ఏ = నాస్వామియైన, శడకోవణ్ = నమ్మాత్వార్థుల యొక్క పాదంబళి = పాదములు, యాముడైయ = మాయొక్క, వగ్గై = ఆశ్రయము.

తా॥ మనోవాక్కులచేత, అర్హులగురువగరిసిగోరు భాగవతులను దప్ప నితరుల నెవ్వరను, ఆశ్రయించను. ఏవిధమైన సంపదచేతను నాకులోపములేదు. నాస్వామియగు నమ్మాత్వార్థులయొక్క పాదములేనాకుదిక్కు.

—♦ అసంతృప్తులు సాదించినది. ♦—

ఏయ్ న్న పెరుళ్ళీర్తియి రామానుశమునితావాయ్ న్న మల రాపతమ్ వణ్ణుకినేక! ఆయ్ న్న పెరుళ్ళీర్ తా శడకోవళ శస్తమిత్ వేతన్దరిక్కుమ్ పేరాతవుళ్ళమ్మెయ్ ॥

ప్ర॥ ఆయ్ న్న... వేతమ్. ఆయ్ న్న=నిర్దోషమైన, పెరుంశీర్=గొప్పకల్యాణగుణసంపదచే, తా=ఒప్పియున్న, శడకోవళ=నమ్మాళ్వారులయొక్క శేష+తమిత్ వేతమ్=మనోహరమగు ద్రావిడ వేదమును, తరిక్కుమ్=ధరించుటకుగా, పేరాతవుళ్ళమ్+యె=స్థిరమయినమన స్సుగలిగియుండుటకొఱకు, ఏయ్ న్న... పాదమ్. ఏయ్ న్న=తగిన, పెరుంశీర్తి=గొప్పయశస్సుగల, ఇరామానుశమునితా=ఉండేవరులయొక్క, వాయ్ న్న=ఒప్పియున్న, ముర్ పాదమ్=పుష్పములవంటి పాదములను, వణ్ణుకినేక=అశ్రయించుచున్నాను.

తా॥ నమస్తకళ్యాణగుణాశరులగునమ్మాళ్వారులుసాదించిన ద్రావిడవేదమును, దానియర్థమును, గ్రహించదగినబుద్ధి కలముగలుగుటకుగా, చెడుసంకల్పములబోగొట్టికొట్టెట్లగు భగవత్ భక్తి నేవృద్ధిపఱచునట్టి యాచార్యులైన శ్రీభగవద్రామానుజాచార్యులవారియొక్క పుష్పముల వంటిపాదములను, అశ్రయించుచున్నాను, ఏలయ సగా యతిరాజులవారు నమ్మాళ్వారులకు పాదస్థానా వస్తులుగానున్నారు వీరికృప పరిపూర్ణముగనుండినగాని నమ్మాళ్వారుల ప్రబంధమునందు మిక్కుటముగా భక్తిగలుగదు. అట్లుభక్తిగలిగిన నేగాని, ఇతర గ్రంథ

యు, స్వప్నముగఁ జెలియఁజేయునట్టి యీ ద్రావిడభాషాసూత్రములైన సామ్యవద్యముల వెల్లడించినవారు, అనఁగా నీ ప్రబంధమునకుఁగన్న తల్లివంటివారు, సమ్మార్వరులనియు, దానినిఁజూపించినవారు, ఉడయవరులనియు, భావము అనగా శ్రీభాష్యానులచే వేదవిరుద్ధభావములఁజూపింపి యత్యంతభక్తిని స్ఫురింపఁగలిగించి తమ శిష్యులును జ్ఞానపుత్రులునునగు పరమహంసాదులకై పిల్లగా పిల్లగా (కురుకేశులు) అనువారిచేత, ఆ దాయరత్నము (అరువేల గ్రంథసంఖ్యాన్యాన్యానమును) చేయించి యీ ద్రావిడభాషామును నుద్ధరించినవారు శ్రీరామానుజాచార్యులవారని తాత్పర్యము.

మొక్కపిల్లెనిల్లెయు మెచ్చుము యిట్లెల్లెయుమ్ । తక్కనెలయునెడై యాకిల్లెక్కెయలు । మూర్ఖునై యుమ్వాల్వెనై యు మోక్షుజుర్మకై యుర్రొక్క । యూర్ఖునై వేతల్లియల్ ॥

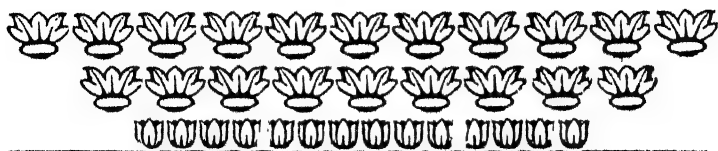
(ప్ర॥ మొక్క=అధికమగు, ఇల్లెక్క=శుభ్రగునియొక్క, నిల్లెయునొ=స్థితి మెచ్చును=నాశనములేని, ఉయిల్=జీవులయొక్క, నిల్లెయుమ్ స్థితి, తక్కనెలయుమ్=తగినయుపాయమును, ఎడై యాకిల్లెమ్మై, తొక్క=చేరి, ఇయ్యమ్మ=వల్లించుచున్న, యిల్లె=అనాదియైన, పిల్లెయుమ్=పాపమును, వాల్వెవిన్లెయుమ్ బ్రహ్మానందమునున్న, కుర్మకై యుర్రొక్క=సమ్మార్వరులయొక్క, యూర్ఖు=వీణయొక్క, ఇల్లె=గానము వంటిగానముగల, వేతల్లి=సామనేదముయొక్క ఇయ

లో స్వభావము గల తిరువాదో మొట్టొకటి, తిరువార్యమునా
దించుచున్నది.

తా॥ సామవేదసారముగాను సమ్మార్పియనుసరించి సత్యము
వాయి మొట్టొకటి ప్రబంధము, మనుష్యులకు దేవతలువలె దేవ
తలకును నాది దేవుడైన రావంత రావణము సర్వాధికములైన
యీశ్వరునియొక్క పర్యతమును, విశ్వమును జీవులయొక్క
తత్త్వమును, ఇట్టితీవులా ఆ సర్వేశ్వరుని సాక్షియించు మహి
యమును, అనగా వాని పాపములతోగలదు నను విషయమును,
అట్టి యుద్దేశ్యమును గలుగజేయున ప్రబంధముగానున్న య
నాది యజ్ఞానమును, ఈ యవిద్యను నడిచి సర్వ రావణ గలుగుపర
మపురుషార్థ లక్షణమైన మోక్షమును, అనుష్ఠించు పద్ధతులుగ్రా
హించుచున్నది. పీనికీ పాన్వహావమనియు, ప్విన్వహావ
మనియు ఉపాయన్వహావమనియు, విరోధన్వహావమనియు,
పురుషార్థన్వహావమనియు, నామాంతములు.

పిల్లెలోకనీజీయర్ తిరువనీన శరణమ్.

శ్రీ మతేరామానుజాయనమః

ఈడు అను వ్యాఖ్యానము.

మహాప్రవేశము మొదటి శ్రియఃపతి.

శ్రియఃపతియు, అవాప్తనమస్తకాముడును, సమస్త కళ్యాణగుణాత్మకుడువగు సర్వేశ్వరుడు. ౧ (మాటిమాటి పులిపిపుప్పిరన్దు) మాటిమాటియనేక జన్మలెత్తియునునటుల జన్మపరంపరలయందుబుజములమార్చుకొనిమార్చుకొనిప్రకృతి భారమును మోయుచు నిత్యసంసారియై బోవుచున్న యీనమ్మాత్వోరిని ౨ (అడియైయైన్దు న్లనేటి, యీటిలిన్పుత్తిరు వెళ్లమ్ యాక మూత్తోకిన్) “దాస్యమునబొంది నిర్మలమైన మనస్సు గలవాడనై నాశనములేని మహానంద ప్రవాహములో నేను ముణిగితిని” అని మొట్టమొదట తమవాక్కుచే తామే చెప్పుకొనునటులఁ బరిపూర్ణముగ గటాక్షించెను.

౩. “బృందావనంభగవతా, కృష్ణేనాక్రిష్టకర్తణా, శుభే న మనసాధ్యాతేం, గవాంవృద్ధి మభీషుతా” ౪ “ఉత్పన్ననవ

శాస్త్రము" యనునటుల భగవంతుడుగు శ్రీకృష్ణునివలన శాస్త్ర గోవులయభివృద్ధిగోరి, శ్రీబృందావనమును మంచి పచ్చికబీళ్లు గలదై యుండుగాకయని మంచిమనస్సుతో గంగానదీన విధముగా, శాస్త్రముల పితృదముగ నాలుంగ పనుస్థులుగానట్లే శత గోవులను గట్టకేంచెను ఇతరదర్శములయందలి వారలు శాస్త్రములు పనునారని, యాచార్యులు, బ్రహ్మశాస్త్రములుగా వివ్రతిపత్తి యొనర్చుచున్నాడు. అవస్థనగా?

(1) లోకాయత్తికుడు, సర్వయులకును సున్నమును జేర్చినమలిన నెరుపురింగుపుట్టునాటి స్వభావస్థానాదువులకుడికచేతఁ జైతన్యమును నొకధర్మముపుట్టును. అవస్థానమునకుగల సుఖదుఃఖములే స్వేచ్ఛసరికములు. అనాలుగు భూతములు, వీడిపోవునపుడు చైతన్యమునసించును. అంతస్థివ నొక్కటియులేకను చున్నాడు. ఇదియే ప్రశ్నాత్మకమున సద్ధాంతము.

(2) అర్హతుడు, జగత్తు, కార్యకారుల సావముచే, నిత్యానిత్యముగను, భిన్నాభిన్నముగను, సత్వాసత్వముగను, నుండును. ఆత్మలు కర్మాను సావములగు శరీరములధరించునపుడు గజదేహమున గజప్రమాణముగను విపీలికాదేహమునఁ బిపీలికాప్రమాణముగను, మాదుచుండును. సంసారము అని దిమైనది. మలధారగాదులచేతను, అశ్లేషానముచేతను జీవుడు ప్రకృతి వినిర్మకై యూర్ధ్వగతి నొందుటయే మోక్షమును చున్నాడు. ఇదిజైనసద్ధాంతము.

(3.) జాన్తమతమున, నైభాషికుఁడు, సౌత్రాంతికుఁడు, యోగాచారుఁడు, మాధ్యమికుఁడు, అనినాలుగుతెగలవారుగలరు, అందువైభాషికుఁడు, జగత్తుపరమాణు సంఘాతమై ప్రత్యక్ష సిద్ధమైయుండును. అజగద్విషయకమైన జ్ఞానమున్ను, క్షణికము, ఆత్మయనునదివేరేలేదు. దీనియందు క్షణికబుద్ధి మోక్షమని చెప్పుచున్నాడు, సౌత్రాంతికునకు నిదియేసిద్ధాంతమైననుజగత్తులను మానసిద్ధమనిచెప్పును. ఇదియేవిశేషము. యోగాచారుఁడు జ్ఞాతృజ్ఞేయములు రెండునుభ్రమము, జ్ఞానమేయున్నది. అజ్ఞానమున్ను క్షణికమనియెఱుంగుటయే మోక్షమనిచెప్పును. మాధ్యమికుఁడు, ప్రమాణము, ప్రమేయము ప్రమాత, యనునివియున్నవని తెలిసికొనుటయే భ్రమము శూన్యముచేత శూన్యమని తెలిసికొనుట మోక్షమని చెప్పును,

(4.) నైయామికుఁడు, వైశేషికుఁడును, జగత్తునకు పాదానకారణము పరమాణువులు, అనుమాన ప్రమాణముచే నీశ్వరుని నిరూపించవలయును. అట్టియీశ్వరుఁడు నిమిత్తకారణము. సంసారమనాది, ఈశ్వరోపాసనచేత సుఖదుఃఖములు నసించుటయే మోక్షమని చెప్పిరి.

(5.) పాశుపతుఁడు పరమాణువులు జగత్తునకు పాదానకారణము. అగమసిద్ధేశ్వరుఁడు నిమిత్తకారణము. సంసారమనాది. అగమోక్తములగు కర్మలననుష్ఠించుటచేతఁ బశుపతి సామూప్యమును బొందుటయే మోక్షమనిచెప్పును.

(6.) సేవ్యరసాంభులు, నిరీశ్వరసాంభులు, పరోక్షాని మతనిష్ఠులగు సోమగులు, పారిశ్రామికగృహము నిష్ఠులగు మోక్షగులును, ప్రకృతియే స్వతంత్రముగా జగత్త్వరణముగనుననియు, అప్రకృతితోటి యాత్మనిగలు మోక్షానిసంపాదము సంసారమునియు, ప్రకృతిపురుషవివేకము మోక్షముననియుచెప్పెను.

(7.) భట్టప్రాభాకరులింగపురుషజీవులు. నిశ్శబ్దతయనగులై, సర్వగతులై, యనాదికర్మచేత సంసార మొనర్చుచున్నారై జగత్తు ప్రవాహంబునముగా నిశ్చలమనది. కర్మములే బట్టిసయపుంబున, ఆత్మప్రాప్తి నొనరుగు మోక్షమునని గానణము. ఈశ్వరసద్భావము లేకనిచెప్పెను.

(8.) మాయావాది. నిర్విభేదవిన్నాశ్రయ ప్రాప్తినిగా జీవబ్రహ్మ భేదమును సజాతీయభేదమును, అవిద్య)బ్రహ్మ భేదమును విశాతీయ భేదమున్న, బ్రహ్మకును అవిద్యబ్రహ్మకును గలభేదమును స్వగతభేదమున్న, అవిద్య సమూహ విధములగు భేదములు లేక మొత్తముగ స్వయంప్రకాశమైనది బ్రహ్మము. “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ”యను శ్రుతి యాయర్థమును చెల్పుచున్నది. ఇట్టి బ్రహ్మము మాయామిశ్రమై భ్రమించుటయే సంసారము. మాయయనగా అవిద్య. ఈయవిద్య, ఆచ్ఛాదికా విద్యయనియు, విత్తేపికా విద్యయనియు, రేంపపిధములనున్నది. ఆచ్ఛాదికావిద్య, బ్రహ్మ తిరోధానమొనర్చుచున్నది. విత్తేపికావిద్య, కప్పలుడిన బ్రహ్మకు దేవాదినానాసూపముల గల్పించుచున్నది.

(11) ఏకాయనునది అనగా అట్లే విశిష్టమగునాగాయనుడే ప్రావ్యమనిచెప్పక, ఏకాయనునది మాత్రం ప్రావ్యమనిచెప్పమనభవించునట్లును, బ్రహ్మ, కలిమగునట్లును, వ్యమనదనిచెప్పను. బ్రహ్మ, జగత్కారణముననుచున్నట్లును, కలిదాంతమునకంశు నీయకాయనుని నిర్ధారణముననుచున్నట్లును.

ఇట్లే యన్యసిద్ధాంతములం శక్తిములగునట్లును, అనగా, ఇందు లోకాయనుడు, అన్యాయుడు, అన్యాయుడు, అన్యాయుడు, పాశుపత్యుడు, సాంఖ్యుడు, అనగరసాంఖ్యుడు, వేదబోధ్యములనియు, ఇట్లు ప్రతికరి, మాయానాది, ఇన్స్పిర, యాదపులు, ఏకాయనుడు, అను పీఠాంశములు నేదానుసారములయ్యును, వేదాంతమును జగదాకరమనిచెప్పకావనియు, నందుచే “మంత్రేన బ్రహ్మసాక్షిమాయా, యాశ్చ కాశ్చకర్తృప్రయః సద్వాస్తానీష్యణాః ప్రత్యక్షమోనిషాహితాస్తన్మతాః” అనిమనుస్మరియలగా, వేదబోధ్యములగునట్లును, దత్తులు గనునన్నట్లులు నిష్కలములని చెప్పినట్లును, పంథములు గావనియు చెలియుచున్నది.

వనదర్శనమునకు తత్త్వములుమూడు. అవియననగా? (1) చిత్తు (2) అచిత్తు (3) భగవదుడు? ౪ “భోక్తాభోగ్యంప్రేరితారం” అనుశ్రుతియందులకు బ్రమాణము. భోక్తయనగా జీవుడు, భోగ్యమనగా ప్రకృతి, ప్రేరితయనగా

సీత్యగుండనియ్యము. ప్రకారప్రకారులు, అనగా విశేషణవిశేష్యములు. ఈవిశేషణ విశేష్యములు, ఐక్యముచే నొకటయే యని చెప్పఁదగియున్నను విమర్శించినయెడల స్వరూపభేదముచే ననేకములని చెప్పఁదగియున్నవి. (సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ) ఇదంతయు బ్రహ్మగదా! (ఏకమేనాద్వితీయం బ్రహ్మ) బ్రహ్మగమనము లేక యెడనదిలేదు. అనిబోధించుశ్రుతులు అస్పృశస్పృశ విశేషణముగనున్న ప్రపంచమును, విశేష్యముగ బ్రహ్మతో సమానాధికరణమొనర్చి, అనఁగాసంతయు నొకటిగాఁ జేర్చి ఒక్కటియనిచెప్పుచున్నవి. అట్లుక్కడగఁజెప్పబడిన బ్రహ్మోక్త్యమును విచారించినయెడల జీవులయొక్కయు (వసు) మొక్కయు స్వరూపములు భిన్నములుగాఁ గానవచ్చుచున్నవి. ఇందుచేత జీవప్రకృతి విశిష్టమైన తత్త్వ మొకటియే. ఇదియే బ్రహ్మము. ఇదియే యుద్భవతమగు తత్త్వమనిభావము.

అచిత్తమనదిగూడ్రూపమైనట్లై నిత్యమైవిభునై, ఎల్లప్పుడును పరిణామమొందునదియై, పోయముగఁ జలిసికొనఁదగినదియై యున్నది. ఇటువంటి యచిత్తునందు భోగ్యతా బుద్ధియొనర్చి సంసారమును దృఢముగాఁజేసికొనవలయునను తలంపుగలవానికిని సర్వేశ్వరుని నాశ్రయించవలసియున్నది. ఈప్రకృతి విడువఁదగినదియని యభినందిగలిగి దీనినెట్లునను తొలగించఁబ్రయత్నించు వానికిని సర్వేశ్వరుని నాశ్రయించ వలసియున్నది. (సంసారబంధస్థితి మోక్షహేతుః) ఈశ్వరుఁడు సంసారబంధ

మునుగలిగించుటకును, సంసారబంధమును విడిచిపెట్టుటకును గాని
 గాభూతుండనియు; పరియుచున్నది. (౧) కృష్ణుడు (ద్వితీ పర్వము
 గుణము యీ మమమామూదురిత్యయం, మామేవయే ప్రపద్య
 స్థేమయామేతాంతరస్త్రితే) సుమాయ, అనగా విదిత్రస్పృహచే
 యునది, ఇది క్రీడాప్రవృత్తులవలన నొచ్చేసిర్పింపబడినది, సర్వో
 జ్ఞమోమోగుణ ప్రచురమనది. ఈనాసంబంధమగు మామదా
 టకకృముగానిది. అయినను నన్నే యువరత్నైరించుచున్నా
 రోవారు దీనిదాబుగలరు. నేవేసినముడి విప్లవంబునదికిని వల
 నుపడదు. నాసాదముల నే పట్టుకొని విప్పించుకొనవలయును నియో
 యున్నాడుగదా? దానినే యాత్మోగుణును (౨) (పల్లవి) "కృ
 యికోపుగర్విస్తేయంబుగ్గలకానాస్పల్టా యాన్మన్మేనోస్సోష్టా"
 (౩) (పల్లవి) "అనిత్యనుగు సేవకోమునుగ్గ, గట్టిముడికోయు
 టకును వలనుపడదు. ఇకనేనునిన్నుఁజేరి మహాముకదానిని
 నీవేచెప్పుము, అనిచెప్పియున్నానుగా! ఈ విషయము, పిల్ల
 తిరువత్తై యూరదైయర్ అనువాసు, గిరిగూడను పరిసరమున
 నముడి, యెనరివలనను విప్లవకు వలనుపడినదిగానున్నది.
 ఇకసర్వశక్తి కర్మయగుణముగా నేసినముడిని, వానినే గూత్ర
 యించి వానికాళ్లువట్టుకొని విప్పించుకొన వలయునునుమా!
 అనిసాదించియున్నాడు

చేతనుడు, నిత్యుడై, అయివై, జ్ఞానానందలక్షణుడై,
 జ్ఞానగుణకుడై, ఏకయాపుకుడై, భగవచ్ఛేష భూతుడై

యున్నాడు, ఇట్లున్న యాత్మయొక్క పై లక్షణ్యముననుసంధించి
౧ (జరామరణమోక్షోయ) ముసలితనముచావు మొదలగునవి
లేకుండుటకై, నన్నాశ్రయించుచున్నారు, అనునట్లుబాత్తాను
భవమైననుగలిగిన చాలుననుచానిగిని, సర్వేశ్వరోపాసనయు
అస్తి మస్మృతియుఁగావలసియున్నది. ఆత్మావలోకనమును
విడిచి సర్వేశ్వరునిగుఱానుభవముఁ జేయవలయునను ననేక్షుగల
వానిగిని వానినే యుపాయముగాఁ బట్టవలసియున్నది. వీనిలో
నొకటబలిసికొన్నను ౨ (బ్రహ్మమైయాత్మో కేత్వనోరుపనయో
నోక్కుముణర్వు) లక్ష్యపతిసొక్కనినే, జ్ఞానము, చేరుననిసా
దించినట్లుల ఏదియును సర్వేశ్వరునివలెఁగల బర్యవసంపకవిలు
వదు. జ్ఞానమై షే శ్రియపఱినిఁ బట్టకనిలువదు.

భగవద్వ్యతిరేక విషయములగుటచే పుట్టు జ్ఞానమంతయు సజ్జానమున సమానము (తద్జ్ఞానమజ్ఞానమతోన్యదుక్తం) దోషరహితము, శుద్ధము, నిత్యము నిర్మలమగునావరబ్రహ్మము నెఱుగునదేజ్ఞానము. అట్లుగానిదియజ్ఞానముమఱియు ర(తత్త్వస్మయన్నబంధాయ, సావిద్యాయావిముక్తయో) ఆయా సాయావరం కర్మనిద్యాన్యాశిల్పనైపుణం) ఏదిబంధమునకుఁ గాదో! అదియే కర్మ. ఏదిమోక్షమునకుసాధనమో! అదియే విద్య. తక్కినకర్మలువృథాశ్రమజనకములు, తక్కినవిద్యలును శిల్పవిద్యలునంటివి. అని చెప్పినట్లుల భగవద్విషయమువదలి నేర్చినంతయును చెప్పలు కుట్టనేర్చినదానితోఁబాటిది.

ఇట్లుచేసి చివరచివరశ్చరణమునకు స్వేచ్ఛించి స్వేచ్ఛించి ముందు
లను తెలిసికొనితెచ్చి తెచ్చుచునున్నాడు. ఈమహాపాప శిష్టముల
జక్కగ నుపదేశించి వారిలో ముందరివారిని ముందుగా శిష్టములు.

పీరినవానికిగాని చచ్చినవానికిగాని సంపాదించుచున్నాను
లేదు. నిత్యసూక్ష్మములయందును లేదు. తేమనై భవము తమకును
దేలియదు, సంపాదించును నొకరినొకరు కాదు. ఈశ్వరునియే
సంపాదించి నొకరినొకరు కాదు. పోయినా గురువహిషముననున్నుంచి
యున్నామీలుమనకుగలుగునని యుండుగా నిచ్చిసంపాదించి ప్రభు
వముకాదు గనుక శ్రీకృష్ణాదులును తమ ముఖమును తమ
ముంగురు. పోయిననున్న వారిని సంపాదించి పి సరిపామునందు
జూడకపోవుటచేత సంపాదించు సుఖముకాదు. తమను
కాములు పూర్వముకన్య క్షేమంక క్షేమించి యున్నాగా దా
నుచూడకపోవుటచేత, సత్వశ్చరణమును సమాధిశ్చరణము
మనోభగిన వాడుగాడు, పోయినందులయందు పోయిన వాడుగా
నున్నట్లు నిత్యసూక్ష్మములయందును విలక్షణము.

౧౦ (అనియోగ) నిలాక్షిప్తవైకుంఠమోక్షేన విమోచయి
హైయిదేవ్య మివాసాసానము దానిభుజియు వర్ణియన్తే కుం
రమా? భూమి మా? యనునట్లు భయవిభ్రాములయందును
నణగినవారుకారు. ౧ (నిలాక్షిప్తవైకుంఠమోక్షేన) శ్రీరంగ
శయనుని సేవించువాకలు, నిత్యసూక్ష్మములను శ్రీ స్థులు
లన్నవిధముగనున్నది పీరియున్నది. భగవాను భవమునకు

నామో ముఖ్యము. ఇది ముందుగానే మునుభవించువారివలె కాదు
 గదా! భగవదే. భగవమునకు ముగియగలదున్న సంసారము
 ముగియగల భవించువానిని. (అతాజగత్పతింపిష్ఠం సర్వ
 ప్రాణో మోక్షరం. అతాజగత్పతింపిష్ఠం ప్రేయో వాష్ట్యోపహ
 తాజగత్) ఇదియును గదా! జనులు నీ మందుల సంగత్యముగల
 వారిని, పుష్కరితము జగత్ప్రేయసగు విష్ణువును పూజించ
 గలిగియుండు గదికాలమున భగవద్రుచి యొకరికిని బుట్టుట
 లేదు. ఇదియును మోక్షమునకు దేహి దేహిచాంతనాథంగుర
 త్ప్రేయోపహతాజగత్ భవం. ఇదియును ప్రేయదేశానం" అనునటుల
 మోక్షము జన్మవచ్చుటకు శక్తియు, వచ్చినను అదిక్షణభంగుర
 మును. అట్టిదిగల మనుగూడ సర్వేశ్వరుడు ప్రాప్త్యుడు,
 మోక్షించువాని కనుక పుష్కరితమును గ్రహించు
 లయు, అది మోక్షముక నిశ్చయముగదా. ఈ భగవచ్ఛేషత్యము
 కలిగినను గలుగవచ్చునకాదు, భగవత శేషత్యము కలుగదను
 వరిగది వచ్చునదిగదా! ఇది మునుష్యాణాం సహస్రే
 షాకశ్చిత్తతాని. ఇది యతతామసిద్ధానాం. కశ్చిన్మాం
 తేషాం తేషాం సేకమనుష్యులలో సకలం సిద్ధి కైవయత్న
 మనునాడు. అట్టి సిద్ధులలోవల గూడ సేవడో యొకడు
 యాధార్థముగా సన్నెఱుగుచున్నాడని, సర్వేశ్వరుడు తానె
 యనుగ్రహించియున్నాడు.

ఇట్లున్న సంసారములో ఆత్మార్థులునచ్చి యనగరించుట, చేతనులొనర్చినట్టి సుకృతముయొక్క. ఫలముగానున్నది. ౧ (తతోఽఖిలజగత్పన్న బోధాయాచ్యుతభానునా । దేవకీ పూర్వసంధ్యాయా మావిశ్భూతం మహాశ్మనా) జగత్తును తామరపుష్పము వికసించుటకై దేవీదేవియనడు సూర్యుని కున్నచగ్మవృక్షము సూర్యుడుదయించెనని చెప్పినట్లుగాని సూర్యులును వచ్చియవతరించిరి. సూర్యుడు బోధాత్మక కారమునుబోగొట్టును. ఈ కృష్ణుడులోవలనున్న యంభకాని మునుబోగొట్టును. అట్లే యూయాభ్యుదయము ౨ (సోమనామ లకమునన్దైవోత్త) గ్రామస్థులు, దేశస్థులు బోధకులును తమ వలె భగవదాన ప్రమాంధులగునట్లుగను ౩ (మరజ్జభి ర్మర జ్జుమ్వన్) చెట్లుగూడ మెత్తబడునట్లుగను, ౪ (పాతేతస్మిన్దర తై కారక్ వత్తర్ వరపున్బడినూయును) ద్రవిడిపంజీసులు, సంకీర్తవిద్వాంసులు, భక్తులు, పాలనునలె (ద్రాగునట్లుగనని సాదించినవిధముగను, మఱియు ౫ (కీర్త్యా గారి వానవర కళ) విన్నవారలు నిత్యసూగులనియు, ౬ (వర్ణాం పాదలిగ కపికిలో యానాయో తన్నైత్తా పాజ్జైన్నా విన్న మెన్నమా) నాస్వామియగుసర్వేశ్వరుడునాద్వారముగా స్వరపూర్వములై మనోహరములై నపాటలచే, తనను తానేస్తోత్రముగాఁ బొను కొనినాడని చెప్పినట్లుగా శ్రీకృతకోపుల వైభవము దేశమం

చెల్లవారిన గొనియాడెదగినట్లుగా నేర్పడినది. ౧ (హాసితంభా
 మేలిం దైవగణిరాయుచ్చదీప్తితం । తత్సర్వంధగ్ధ వీర్యేణయ
 థావశ్యేం ప్రపశ్యతీ) నవ్వు, మూట, నడక, చేష్ట మొనలుగ రామ
 కథను శ్రీ రామకథగివానులు, చతుర్ముఖసంకల్పము గృహీత
 మని సాహసముచేతఁ బ్రశస్తియుముగఁజూచివల్లు సూయాభావ
 గునును, భగవత్కృతాత్మముచేత భగవత్సర్వసాహసగుణ
 విభూతుల నన్నియు ప్రశస్తియుముగ నేమిచి యనుభవించినవా
 రులగు. ౨ (అజ్ఞానాత్వాత్ప్రేవమేనుతం) విశ్వర్యమును, ఆత్మలాభ
 యును, మత్తేదన ప్రకపుకానియును నానాసంహించువారలు
 గానులు, భూమియునువాండు నా కీ భారకుండని సర్వేశ్వరుడే,
 మేజ్జముగించి చెప్పినా! మూజ్జనులలో నీరగనరులు
 గానుండిరి. ౩ (సోమ్యాత్మ భ్రమీనున్నగ్ధాత్మీనా లక్ష్మీవర్ధనః)
 చిన్నశనమునుండియే శ్రీ రామసేవయందును కైంకర్యమందు
 ను మహాప్రతిభగవీరి శ్రీ రాములవారి యుయ్యలతోట్టికై బ్రక్క
 సందనయుయ్యలఁ గల్గిననువల నిటించని లక్ష్మణస్వామివ
 రుడే మూర్ఖులును సందనములిందునుముందుగనే భగవద్గు
 ణభాగములయుండిరి. ౪ (అసమంకాలశ్చుభ్రీ యజ్ఞిమైక్రణ
 న్బుజై విష్ణు) ఏమియునొకటి చిన్నతనమునుండే శేషత్వవిష
 యము ప్రతిగలిగించి, యనినట్లుగి (ములయోముముముగము
 మ్మాదుల పురుమాన్మలయో తిరువేంగడమెన్లు కత్కన్నవాశ

కను) యశావనసూచకములును స్థనములును పూర్ణమున వృద్ధి
సంపదించెను. ఇట్టిబాల్యమునం దే నా నామగోపనమునను
తీ) వేంకటాద్రి యనిచెప్పినవిధముగను, ముగ్ధము (౧) (౨) దానితా
త్వయాపీనానచ "హమసి రాఘవ । ముగ్ధయా గృహణితేనాన" జ
లాన్మత్సాస్త్రివివర్జ్యతే" (౩) మా! ముగ్ధునదలి నీతియుగ్ర శుభము
దానుడను గ్రహించెను. అధివాణీపించినను నీతినుండి వలసవారికి
దీపనచేపలవలె ముగ్ధయా గృహణము జరిపిరాము, ముగ్ధులమమ్మ
రణ్యమునకుఁగొనిపోక యుక్తి యిది నిలిపిపోయినమఱి ముగ్ధు
నస్మిలోఁదలచుదులను ముగ్ధముమా ముగ్ధము గ్రహించుదులు.
మూడుపోయినపల్లట మమ్మము పోయినవానికి నీతిలదాడు.
అనిలక్ష్మణస్వామి చెప్పినట్లుగ, నానిసంకిల్పములేసెయడల నీతి యే
లుగ్రహించు. ౨౨ (౪) శ్రీవల్ నాలాల్పమన్వయం తేనాక యును
ప్రోహోయ్యం) ఎటువంటి చేపకలుకాక యుగించులయు
అసంగ గర్వసమలయు, పరిమళముమా చేష్టలు సేయులయు,
అస గ్వేష్టయడపపుడు కొంచెము పక్షి సేయును" అన్నచేసెలిచి
పోవును. అనిన"దంచినట్లు నానిసంకిల్పములేసెయడల నీతి యే
వియులేవుగదా! అట్లే యుగించుమ్మగ్రహణము గాల్గము
నుండయే (౫) (నిన్నబాలిలేకాకా) నిన్నుపడచిననాకుకు సత్తి
యేలేదుసుమా! యనున"కమహానుభావునియుండెరి. (౬) సదే
వలోకాక్రమణం । నామరత్నపాపాంశ్చుచి । విశ్వరూపవావలోకా
నాం కామయేనత్వయావిన" (వానవన నాడు) సత్యసూరుల

లోకముని చెప్పబడిన పరమపదమును, దేవత్వమును లోకైశ్వర్యమును, నేనాశపడను. నిన్ను వదలియున్న పుడు భోగములన్నియు దుఃఖములేనుని చెప్పిన లక్ష్మణస్వామివలెనైన మౌళ్యార్థులును, ౧ (తిరుప్పాడుమరువియ వియత్తైమాయాప్పిలు విఱలులక మూన్రినాడు పల్వడుపెరినుళ్ళొళ్ళొణ్ణెమో) ఐశ్వర్యము తోగొండైన మంచిస్వభావమును, నిత్యవగు కైవల్యమును, మూడులోకములతోగొండ పరమపదమును ఇచ్చినను నిన్ను వినగా వానిని గ్రహించుటకుఁ దెలిసినవారికిష్టమగునా? అనియు, ౨ (ఎమాన్దేట్టుత్తైమును శేప్పను) ఎటువంటిమోక్షమును గుఱతించియు నుముచెప్పము అనియు, ౩ (పావియెనైప్పని కాట్టిప్పడుప్పయో) స్వల్పానందములగు ననేకవిషయములఁజూప పాపియైన నెన్నుఁజుంచదవా? అనియు, ఇతర పురుషార్థముల యుండనవ్యము దోచుస్వభావము గలవారైయున్నారు. ౪ (అహంతా పన్నహరా జీసిత్తత్వం నోపలక్షయే | భ్రాతాధర్తాచ బద్ధశ్చసితాచమమరాఘవః) నేనుమహారాజగు దశరథునియందు తండ్రి యని లక్ష్యముపెట్టను. నాకు అన్నయు యజమానుఁడం బంధువును తండ్రియు శ్రీ) రాముడే యని లక్ష్యస్వామి సెప్పినట్లు ఈయార్థులును, ౫ (శేలేకణ్ణియరుమైరు ష్టల్వమునస్మక్కళి మేలాన్దొత్తాయ్ తనైయుమవరే) మీనాథులగు శ్రీలును, మంచియైశ్వర్యమును మంచి

పుత్తులును, ఉత్తములును తల్లిదండ్రులును, ఆస్తివ్యవహారమును
భగవద్దానాశ్రయమునకు సేవకాదు. ఇట్లుగాను (అహం
సర్వంకరిష్యామి జాగ్రత్సర్వవత్సత్వే | భవంత్యహం హృతే నే
వశ్యగితి నానుషంగంస్యతే) వ్యవహారము చేయవలయును. ఇట్లుగాను
చరియలయందు నీతా చేయవలయుననియును, ముఖ్యముగాను,
నుసర్పించుగాని, నిద్రించునపుడుగాని, నేను నశింపింపక కర్మము
లను చేయగలనుననియు, కర్మంకర్యము చేయవలయుననియు
లక్ష్యముగాను నాచరింపవలయుననియు, ౧ (చక్రమితీ కాం
మెల్లమునును) మన్ని వ్యవహారమునకును (శ్రీమద్వేదాంత) ఇత
క్షుణ్ణమైనను తేలపులేక సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థామందును
కర్మంకర్యము చేయవలయుననియు, అట్లుగాను చేయవలయుననియు
నా స్వభావముగాను వాస్తవికముగానిది. ౨ (నా స్వభావశ్చైవ) నా
గం విభూతింప జరాగ్ధస) ఈ కృష్ణ సేవిభూతివిభూతి విన్న
రముగాఁదలయుము, అనియు, ౩ | నశోస్సహనామూర్త్యం సత్త
మానోన కాధిపః | ప్రోరాముల నాత సేవించును. శ్రీమద్విగ్రహ
లేనిదియు, సెప్పవలయుననియు సత్తరభాదులచేత కానితల్లివ్యము
న్నంతయు కనుభవించుచున్నను ౪ | అపిప్రభుత్వే గ్నిప్రభుత్వే
న్నారానములేదు | సదా సేవించుచున్నను అప్పుకీ కర్మముగాను
శ్రీమద్విగ్రహనియంత్రము. అనునట్లు క్షుణ్ణమును సత్తర
చున్నయారని మోహముగాను వాస్తవికముగాను.

౧ (ధర్మాత్మానత్యశౌచాది గుణానామాకరస్తథా | ఉప
మానమశేషాణాం సాధూనాం యస్సదాభవత్] ధర్మాశ్మయం,
సత్యశౌచాదిగుణముల కాకరుడునునగు శ్రీప్రహ్లాదాత్మా
నుషు లోకములోని సాధువుల కెల్లరకును పమానభూతుడై నట్లు
గా వీరునునొక్కొక్క ప్రకారిముగా నెల్లరకును పమానభూమి
యైయున్నారు.

౨ (అహమస్మావరోభాతాగుస్తే రాస్యముపాగతః)
నేను శ్రీరాములకు తమ్ముడను, అయినప్పటికిని రామకథా
ణగుణములకులోపడి దాసుడనైతిని, అనిచెప్పినలక్ష్మణస్వా
మినతె నీగును భగవద్గుణములకులోబడి, ౩ (ఉయర్వజువుయ
ర్నలమ్మడై యవన్మయరఱు శుడిరడితోఱు తెఱైన్దన నే) ఓమను
నా! సర్వాత్మికయమగు నొనందముగల వానియొక్కవరమప
పిత్రమగు పాదము సేవించి బ్రతుకుమా! యనిసాదించిరి.

ఇట్లు భగవత్స్వరూపమొపగుణ విభూతులను విశదముగ, విశద
తరముగ, విశదతమముగ, ననుభవించుటచేగల్గినయానంద
ము లోపలనిమడసెందునఁ బ్రవాహమువలెఁ బైకినొంగునపు
డాయానందము వాగ్రూపములై యొ ప్రబంధములుగా బయ
లుదేసినది.

ఇట్లు ప్రయత్నముగా నుద్గతములగు భక్తిభావము లీప్ర
బంధములుగా మారిసవి, అనిచెప్పనపుడు ఈప్రబంధములకు

పాటలు (పద్యములు,) సంఖ్యయు, అక్షరపద్యము నాలుగుపాటములు గలిగియుండుటయు, అక్షరములు సమముగానుండుటయు, మొదలగు ప్రబంధముల కీర్తితన యందశ్శాస్త్రము లక్షణము లెట్లుచేరియున్నవనగా? వాల్మీకి మహర్షి, శోక వేగముచేత () “మానిషాని” యను వ్రాంతపక్షినిని వింటి ననుచు వాని గుఱించి ఓయి! నీవు నీప్రముఖుల నభిమంతుని భావించుచున్నవాటలు కలింతెయొచింపఁగా భ్రష్టముగ నూహింపగ వి యును. యా శ్చర్య మొందుచుండి బ్రహ్మప్రశస్తియు (చుట్టునా చేసిన) బ్రహ్మ ప్రవృత్తేమంసగ్విష్ణు) ఓవాల్మీకి! నాసంకల్పము చేసిన యీవాక్యము బయలుదేరినది. ఇది నీ అవచ్చి నలుగులన్ని యుపద్యములతో శ్రీరామాయణ మొసర్చుము. నీప్రహసించెను. అర్జునాయులని తనమునకు భగవద్వభూతిని సకదేశస్థుడగుచున్నట్లు బ్రహ్మయుక్తమును గ్రహముచేరి నీవర్షలక్షణ లక్షణముగు రామాయణమును వాల్మీకిమహర్షి రచించియుండగా, అఖిలాంధకోటి బ్రహ్మాంధనాథుని కలాపములముగఁగలిగిన యీ ప్రబంధములకు స్థూలశరీర కవిత్యలక్షణములు గలిగియుండుట వింతగానుగదా!

ఇవి యేకోటిలోఁజేసిన ప్రబంధములు? ఇవిపుట్టినవిధమెట్లు? వీనికిమూలమిద్ద? ఏదేనినాశదాని మూలమని చెప్పినయెడల, అదిమూలమని తెలిసికొనుటయు? ఈ గ్రంథము లెట్లు ప్రమాణములు? వీనికిబ్రతిపాద్యుడవఁడు? ఈప్రబంధములనధ్య

యన మొనర్చుట కధికారులెవరు? వీని సనుభవించు వారెవరు? ఇవి యెందులకుగా రచింపబడినవి? అని కొందఱపుష్కలములు డుగఁగా? ఇవిపురుషార్థ ప్రకాశకములగు ప్రబంధములలోఁ బ్రధాన ప్రబంధములు. భగవద్గుణసాధనముచేతఁ గలిగినసంతోషాశ్రియము బలాత్కరింపఁగాఁ బుట్టబడినవి. భగవత్ప్రసాద లబ్ధులగు నిష్కలస్థితిమూలకముగఁ బుట్టినవనువిషయము స్వరవచన వ్యక్తముచేతనే తెలిసికొనవచ్చును. అందుగానాత్మారుల (1) సూక్తులచేతనే యెఱుంగవచ్చుననిభావము. వేదార్థనేత్రులగు సర్వశిష్యులను పరిగ్రహించుటచేతను, సంసారమునందె సహ్యముచేచినవారికిఁ దెలిసికొనఁగిని వేదార్థము ప్రబంధములయందుండుటచేతను, ఇషయశ్శ్రవణములగు ప్రమాణములను తెలిసికొనవచ్చును. అందుకును పరమప్రాప్యభూతుఁడగు శ్రియశాసిత, యాప్రబంధములకు ప్రతిపాద్యుఁడు. సంసారమందు దుచిహాయి సర్వేశ్వరుని పాదములయందు సకలవిధ క్షంకకర్మములను చేయనలయునని యాశలవఁడు వీనిజదు పుటకధికారి. ముముక్షువులు, ముక్తులు, నిర్మలములు, భగవంతుఁ డుగఁగఁడ సప్రబంధముల సనుభవించఁగినివారు, భగవత్తేజంకర్మమనకు నిరతిశయపురుషార్థము ఈవిధముగా నుండునని తెలుపుటకుగాఁబుట్టిన ప్రబంధములు. అని బహుకాలము పద్మలనేపఁచినవారు ప్రశ్నలకు సమాధానముచెప్పి పరిపారించిరి.

మఱియు నిషిద్ధభాషయగుటచేతను, ఈప్రబంధములను వేదాధ్యయనమున కధికారములేని వారభ్యసించుటచేతను,

కలికాలములో, జ్ఞానమున కనుకూలములేని యోగద్రవ్యముతో బుట్టినవారొకరు రచించుటచేతను, ఇతర దేశములయందు వ్యాప్తిగలవిగాక, ఏక దేశమునఁ బరించఁదగినవిగ నుంచుటచేతను, అవైదికులు పరిగ్రహించుటచేతను, శ్రుతిస్మృతివిరుద్ధమైన కామపురుషార్థమును అనేక ప్రదేశములయందును చేప్పుటచేతను, శ్రుతిస్మృతులయందు పురుషార్థములుగాఁ జెప్పఁబడిన మైశ్వర్యకై వల్యములను త్రోసి పట్టుటచేతను, శుద్ధబంధములు ప్రమాణములుగావు. అని వైదికగోష్ఠియందభ్యాసములేని కొంత మంది మందబుద్ధులు నచ్చిపూర్వపక్షమునన్బగా,

పూర్వము కైశికమును మొదలగు కొంతమంది బ్రాహ్మణులు, ఇతరభాషలలోఁ బాదుచుండగా నాదేశపురాణవినిమీరు బ్రాహ్మణులు సంస్కృతమునదిని యితరభాషలయందు గాన మొనర్పరాదు. ఇట్టితప్పుచేయుటచే నాదేశమందుమీరుండరాదని వెళ్లఁగొట్టెను. ఆవిషయమై యమధర్మరాజు, రాజుతోనిట్లు ముదలించినట్లుగా మాత్యపురాణము నందుఁజెప్పబడియున్నది. ఎట్లన? (పారికర్తిం పిన వాన్యద్రావిష్ణుజేననరోత్తమః భాషాగానంనగా తవ్యంశన్తాత్పాపంత్యయాకృతం) ఓరాజా! బ్రాహ్మణుడైనను భగవన్నామనంకీర్తనమేభాషయందైనను జేయనచ్చును. భగవద్విషయముగానియెడల నితరభాషలలో బ్రాహ్మణుడు పాడరాదు. ఈమర్తమెఱుంగక బ్రాహ్మణుని శిక్షించితినిగాన, నీవుపాపమొనర్చినవాడవనిచెప్పెను. అందుచే భగవద్విషయమైన

యెడల నిషిద్ధభావమును దోషముపోయినది అనిసమాధానము చెప్పిరి. అట్లుగాక భావయేముఖ్యమును పతమున, సంస్కృతమున వ్రాయఁబడిన బౌద్ధశాస్త్రములుగూడ నుపాదేయములుగా వ్రాసినప్పుడు. మఱియు నాత్మ్యాదులు మహాకృపచేత వేదాధికారములేని స్త్రీ శూద్రులు సైతముజ్ఞీంచుటకై వేదార్థముమును నిరుడిచి ద్రావిడభాషగాఁగ్రహణజేసిరి. భగవంతుఁడనేకావతారములనెత్తి ప్రయత్నముగానీ నమ్మాత్మారులను తమ కటాక్షమునకుఁ బాత్రులుగాఁజేసికొనెను. ఇట్లు నిరంతర భగవత్కటాక్ష సాత్రులై, తత్త్వహితములయందు నిపణులై, ఆతత్త్వహితముల నుపదేశించుటకును బూనినవాడై, విమరశబర్యాదులకన్న విలక్షణులైన యాశ్వాశలీశ్రబంధముల సాదించుటచేతజాతిదోషములేదు. మఱియు నీగ్రంథములు ప్రాదేశికములుగా నున్నను, ఈద్రావిడభాషావ్యాప్తిగల దేశమందంతటను శిష్టులచే తపరిగ్రహింపడినవియై ఇతర దేశములయందుఁ బుట్టినవిలక్షణులు ఈప్రబంధవై. లక్షణ్యమునువిని దీనినభ్యసించుట కాశపడి, ఈ భాషావ్యాప్తిగల దేశమందుఁ బుట్టకపోతిమేయను కొనునట్లభిరుచి పుట్టించుచున్నవి. అనఁగా నాశ్వాదులు వేదార్థమును సకల స్త్రీ శూద్రులకును సమముగాఁ జేయఁదలచినను తామవతరించిన దేశమందలి భాషలోవెల్లడించిరి. గొప్పవిషయమే భాషయందైన ననుభవించవలయునని భావము.

ఈ ప్రబంధముల భగవద్గీతనుజూచి నేనాత్మజ్ఞానమునకు
యోగ్యుడనేని వాడునును వీనినిబరిగ్రహించుట భగవద్గీతాపే-
క్షుడై యున్నది.

ఉపనిషత్తులయందు, తేకననుని, ఉపానననుని దేవుని
బడిన భక్తియే ఈ ప్రబంధములయందు కామముగాఁ జెప్పబ-
డినది. కామమనగా? ఆశ, లునగా భక్తి. ఇది భగవత్కామ-
ము. ఇతర కామము గూడదుగాని, భగవత్కామము శ్రేయము
గదా! ఐశ్వర్యకైవల్యములు, లాభిరములు నల్పములుగా నుండు
అచేత వానిదూషించి, నిరవధికముగా భగవత్ప్రాప్తిని పుడు-
పార్థమును గౌరవించిరి. ఈ ప్రబంధములందు బ్రహ్మపద్య
విషయము భగవంతుని చూపఁజేయును. ఈ ప్రబంధములు
సర్వేశ్వరుని సుస్వప్నముగ నిరూపించుచున్నవి. మఱయు
భక్తిని గలిగించుచున్నవి. కలిగినభక్తిని వృద్ధిపఱచుచున్నవి.
వినునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, తన గామ నిరసనయప్రీతిని
గలిగించుచున్నవి. వీనియందు బ్రహ్మపదినవఁబడునర్థములకు
వేదము సాక్షిగనున్నది. బ్రహ్మకారణ వాదము బ్రహ్మపదినవఁ
బడియున్నది. మఱయు నిపిబ్రహ్మజ్ఞానమువలన మోక్షమని
దెల్పుచున్నవి. కావునఁబురుషార్థ విషయములగు ప్రబంధము
లన్నిటికంటె నీ ప్రబంధములు దృఢతర ప్రమాణములని జైది
కగోష్ఠియందభియుక్తులగు పెద్దలుపైఁజెప్పిన దోషములఁబరి-
హరించిరి.

భగవత్ప్రసాదముచేత వానిననుభవించి పరిపూర్ణులై యున్నవీరికి, భగవంతునెడఁబొయుటయు, అట్లేడబొయుటచే బాధపడివానిఁ బిలుచుటయు నెట్లుజరపడుననగా?

ఒక్కొక్కగుణమునను భవించఁగా అనుభవించిన గుణములయంగలి ప్రేమాతిశయముతోడవిషయముల యందు వైరాగ్యమును బట్టించి, యితరములగు భగవద్గుణములయందాశబుట్టించును. ౧ (పరిమాశ్మరియోరక్తో విరిక్తో పరిమాత్మరి) భగవంతునియందాశగలవాఁడు భగవదీతరమునందాశలేనివాఁడు అనియు, ౨ (మాశ్వానృనశ్చుభ్రోష్పమణ్డాయోః తోభోక్తేష్ట్యై) సర్వేశ్వరుని విషయమై మనస్సుతోరినతోడనే మగువలనుచేవలె, అనియు చెప్పినట్లు, అనఁగా భగవద్గుణముభవము భోగ్యములగు స్త్రీలయందుఁగూడ విరక్తినిఁబుట్టించును. భగవన్మోహమువృద్ధిగాఁగా నొక్కొక్కగుణమునుక్రమముగాననుభవించవచ్చుననిమనస్సుచిలువదు. ఎప్పుడాశమించినదో! అప్పుడాశపడినపదార్థముదొరకక పోవుటచేతనున్న భగవదనుభవవిరోధియైన ప్రకృతినెబంధముస్మరణకునచ్చి, దెబ్బమీదదెబ్బదగిలినట్లు, ధనముపోయిననాకలి హెచ్చినట్లు ఈ శతకోవులకు కష్టములపైఁగట్టములుదోచి, భగవద్విషయమునఁదామనుభవించినయంశమును నడలి పీకు ౩ (ఎన్నాళ్ల యానున్నైయినివస్తు కూడువన్) ఇక నేనెప్పుడునిన్నుఁజీరఁగలను? అనియు, ౪ (పల

నీకాట్రిప్పయిచ్చాడో? సంసారివిషయముల నీకములుచూసి చం
పెడవా? ౧ (హోవై త్రాన్వోప్పణమే) నన్ను పూర్వముగట్టి పుట్టి
ట్టితివి. అనియు, ౨ (కూవిక్కిళ్ళుగకాల మిన్నట్లునుకాతో) నన్ను బిలుచుకొను కాలమింకను నమీసించలేదా? అనియు
ప్రణాపించుచుందురు. నానిననుభవించుటకు మొదలిడినప్పుడు
౩ (అజియేందై నేయ్యశస్సున్నమే) శేషభూతుడనగు నేను
మొట్టమొదట నేనిన్నుబొందితిని అనియు, ౪ (పగుక్కిళ్ళ-
ళితేనే) నిండుగననుభవించి నిగళిశయానంద మొందితిని, అని
యు, ౫ (ఉణ్ణాళితేయ్యెల్లవ్వుగొన్నతై) నిత్యమభవముచే
నానందించునాకు లోకాంతరానుభవమున కేమి కొడున? అని
యు, ౬ (అొణ్ణీరెల్లిరుమ్ వారిర్ తొమ్మితుతొమ్మితునిన్లత్తుళం)
భాగవతులారా! ఎల్లరురండి నేవించినేవించి సంతోషకొఱాహ
లమొనర్చెదము అనియు, ౭ (ఎమర్కోట్ల మేలేయ్తొమ్మితిచ్చెల్ల)
నావారలు ఇరువదియొక్క జన్మమును కేశవదాసులగొల్పెదరు.
(మాశతిరుతు పెరుగునమ్ముడైయ వామ్మివాదోక్కిన్ల వా) ఈమ
హానంపడను బొందిననున శ్రీ) నైష్ఠవ శ్రీ) అభివృద్ధికొందుచున్న
ది. అనియు, తాముతమ సంబంధసంబంధులుకూడ సంతోషిం
తురు. ఇట్లు సమస్తకళ్యాణగుణాకరుడగు సర్వేశ్వరుని విష
యములో నిరతిశయభక్తిగలవారలై తత్సంక్షేపమేనుభము
తద్విస్తేషమేనుభముగాగలవారలై వాడుతప్ప వేఱునిషయము

తెలియకుంటుంచేత, భగవదను భవసుఖమతిశయించినపుడు, ఇశ్వరపదార్థములన్నియు తమవలెనే భగవంతునిజొంది సుఖించుచున్నవిగను, విశ్లేషమనునది యొకటియున్నదనికూడ నెఱుగకలోకయాత్రతోఁగూడ మఱచియు, విశ్లేషవ్యసనమతిశయించినపుడు సంశ్లేషరసమున్నదనియు నెఱుగక యితర పదార్థములన్నియు తమవలెనే భగవంతుడెడఁగొని గాధపడుచున్నవిగాదలఁచి (సీయుద్ధిరుమాల్వాన్ సజ్జాగోట్పట్టయే) ఓనారవక్షి! సీమనుసద్ర రాను శరీరముతయుడెల్ల జారి నది, నావలె నీవును శ్రియఃపతివలన నవహరింపఁజేతివా? అనఁగా శ్రియః పతి నీమనస్సును కూడ నవహరించెనా? యనుచునిట్టి నాక్యము లచే ఆవశ్యము మొలగువాఁడెఁగాదాము దుఃఖించెదరు. నీవెకిని ప్రామాప్రియములు ఒకపర్యాయము ముగిసిపోక మరల మరలఁ గలిగియండుమిట్టి చింతయంతయును గోపికయొక్క కథతి వీరికి నిశ్యము గానటస్థించుటచే వీరిని దీర్ఘచింతయంతియని మనయాచార్యులు నాదించుచుండిరి.

చేతనునకుఁద్రోయిన్న పానాదులే ధారకపోషకభోగ్యములు గానుండ, పీరిని భగవద్గుణైకధారకులని చెప్పుటెట్లు? అని నట్లే తేత్రీజయోధ్యానగరమునందును, కోసల దేశమందునున్న స్థావర జంగమములన్నియు రామగుణైకధారకములుగానున్న విధముదలఁచుకొని యట్లే వీరునునని యెఱుంగునది.

౧||౧౧-౧ చింతయంతివృత్తాంతముఁ “తచ్చిత్త విమలాహ్లాద
క్షీణవృణ్యచయాతదా | తదప్రాప్తిమహాదుఃఖవిలీ నాశేష
పాతకా”వి-పు-౫-౧౩.

ఇట్లున్న వీరికి భగవంతునితోటి సంశ్లేషమనగా; ప్రత్యక్ష సమానాకారజ్ఞాన సాక్షాత్కారము. అనగా, కనులతోఁజూచినట్లు మనస్సులోననుభవించుట. విశ్లేషమనగా, మానసికమాత్రమేగాక, బాహ్యసంశ్లేషముగూడఁ గలుగవలయుననికోరి, అది భించనందున, మానసానుభవమునకుఁ గలిగిన కలఁజ. అనగా తానుమనస్సులో ననుభవించినదంతయు, బాహ్యములగు స్వేదాదీనియ ములచే గాలింగనానూనిముల ననుభవించవలయునని ప్రయత్నించుటయు నదిలభించనందున మనస్సునకు చింతగలుగుటయు, ననిభావము.

సర్వజ్ఞః సర్వశక్తి సర్వనియ స్థ నిరవధికశృణోమంశుః దుఃఖగు సర్వేశ్వరుః, (అదియు), యనుభవమును సంపూర్ణముగా జరుగనియ్యక, యా యనుభవమును విచ్ఛేదించుటకు బ్రయోజనమేమనగా? అయోధ్యయందును, రాస్రేష్ఠయందును గలిగించిన యెడబాటువలె, వీరుభగవద్గుణములను శమించి శమించి, (అర్చ్యకోని యార్చ్యకోని) యనుభవించుటయును, భగవదనుభవమునందు వెంటవెంటమిక్కుటమగు నాశఘట్టుటయు శిందూలకేసుడబాటుగలిగించెను.

భగవద్విషయములోఁ గలిగిన యాశముదిరి యుష్మము వచ్చిట్లననుభవించుటకనకూలమేర్పడనందున వీరికి శోక మోహములుపుట్టును. ఇట్టి సంయోగవియోగములచేత నార్యాదులకుఁ గలిగినదశ, అన్యవదేశపుపలుకులను బలికించును.

ఈ ప్రబంధములయందుఁ గొన్ని సూక్తములు ప్రాప్తమగును. సర్వేశ్వరుని యొక్క స్వరూప ప్రతిపాదన పరములుగానున్నవి. కొన్ని ప్రాప్తములు ప్రత్యేకాత్మవిషయములై యున్నవి. కొన్ని భగవంతునిఁబొందుటకు పాదములు జెప్పుచున్నవి. కొన్ని ఫలమును జెప్పుచున్నవి. కొన్ని భగవత్ప్రార్థనావిరోధిని జెప్పుచున్నవి. తక్కినవి, వీనికి నుపసాదకములుగానున్నవి, స్వస్వరూపము, పరస్వరూపము, ఉపాయస్వరూపము, ఉపేయస్వరూపము, విరోధిస్వరూపము, అన్నియైదర్థములలో నుద్దేశ్యమైనది యుపేయము. (ఫలము) ఆ ఫలమునకుఁగానే తక్కిననాలుగర్థములును చెప్పవలసివచ్చినవి.

ఈనమ్మాళ్వార్లు తమ ప్రబంధములలోఁ బ్రథమ ప్రబంధముగు తిరువిరుత్తమునందు భగవదనుభవవిరోధియగు సంసారముయొక్క సంబంధమును కోసివేయవలయునని పెరుమాళ్లను ప్రార్థించుచున్నారు.

మూడవ ప్రబంధముగు తిరువాళిరియమునందు, నివృత్త సంసారులకు భోగ్యమైన తనదీవ్యమంగళవిగ్రహము యొక్క సౌందర్యమును, నానావర్తపుష్పహారమునెత్తి చూపినట్లుగా భగవంతుఁడు భోగ్యముగా సేవింపఁజేయుఁబూర్ణముగఁ బెరుమాళ్లను సేవించియునుభవించినారు. మూడవ ప్రబంధముగు తిరువన్నాడయందు నిరతేశయభోగ్యుడైన భగవంతుని ననుభవించుటయు, ఆయనుభవమునకుఁదగినట్లాశ గలుగుటయు,

ఆయాశకుఁడగునట్లు సంతకీర్తన మొనరించి, మనస్సులోఁదలంచి, భరించుచున్నాడు.

నాల్గవప్రబంధమును సీతగువారు మొదలియందు, సర్వేశ్వరుఁడు వీరియొక్క యాశకుఁడగునట్లుగా శ్రియఃపరోక్షై సమస్తకల్యాణాశ్మగ్నైః తనకుఁడగునదివ్యమంగళ విద్రవహమునగుల వాడై, దివ్యభూషణభూషిణైః శంఖచక్రాదిదివ్యాయుధములనుధరించినవాడై, పరమపదమునందు, అమంగళముయొనరినదివ్యాస్తానరక్ష ముటపముతో సద్రమహిషియగు శ్రీదేవియు, శక్తిసభూమిసీతలు మొదలుగు మహిషీవర్గముతోఁజూడ, దివ్యసింహాసనమునందు, ఏనుఁజములతో నప్పతాధిపత్యముగ పేదచేసియుండి, భయము లేచినట్లుఁజూడ భయశంకగలిగించుప్రేమగులవారగు విశ్వసూరులచేసనవరణము పరిచర్యకొందుపాదవద్దములుగలవాడై, లోబ్ధుఁడగు, తనసంకల్పమునకు లోఁబడినవ్యూహపద్ధి ప్రవృత్తినివృత్తులుగలచేతనాచేతనమంతయు తనకు శరణముగ నుండుచే స్వేతనమస్తుమును శేషముగాఁగలవాడై, చేతనాచేతనములకంతర్యామియై వ్యాపించియు, ఆచేతనాచేతనములయందలి దోషములన్నశయలేగివాడై నారాయణాదినామములువాచకములు గాఁగలవాడై మఱియు, ౧ (ఉత్తరాశుడర్చికుశుదుగియుల్) శేతోవంతములగు శ్రుతులయందుఁ బ్రతిపాదించబడువాఁడు అనిసాదించినట్లు ఉపనిషత్పిఠ్యుడై, ఇట్లువినజాతీయుఁడుగాఁదాచుండియు, అశ్రితవా

తృప్త్యముచేత, దేవతలు మనష్యులు మొదలగువారితో సజాతీయుఁడుగావచ్చి తనవరమకృపచేత ననతారముల నొనర్చు స్వభావముగలవాఁడై, తనయవతారములయందును సుపయోగపడని (అనుభవించఁజాలని) గర్భనిర్భాగ్యులకును, తప్పిపోకుండ, సర్వాపరాధముల సహించువాఁడై, పత్రపుష్పదులచేత నులభముగనారాధింపఁబడువాఁడై, ఆశ్రితులకు మిక్కిలి పరతంత్రుడై, ఆయాశ్రితులయిష్టానుసారముగ భోజనశయనాద్యుపచారములుగలవాఁడై, సమస్తకళ్యాణగుణపరి పూర్ణుడగు తానే, యాశ్రితులకు నులభుఁడుగుటకుఁగా కోవెలలయందువచ్చివేంచేసియు, ఇట్లున్నటువంటి తనసర్వేశ్వరత్వమునకు, ఆశ్రితానుగ్రహమునకు నేకాంతములగు పద్ధతులతోటి పరిపూర్ణుడై, తనను, సర్వస్వదానమొనర్చినట్లు నిర్దేశతుకముగా సేవింపఁజేయఁగా, తాము, (సమ్మాఖ్యారులు) పూర్ణముగ సేవించి యనుభవించి, తమప్రకృతి సంబంధమను ప్రతిబంధకమునశించగా, తాముపెరుమాళ్లను పూర్ణముగననుభవించి ముగింపుచేసినారు. ఇక చెప్పవలసిన విషయములనన్నిటియు నాయాతిరువాయి మొట్టులలోఁ జెప్పనపుడు గమనించవలయును.

మొదటి తిరువాయి మొట్టిలోఁ జెప్పినవిషయమేమనఁగా? నానారత్నపతిపూర్ణమై యపరిచ్ఛేద్యమైన సముద్రమును మొరలు సముదాయముగాఁజూచినట్లు, స్వరూపరూపగుణ

విభూతులతో పరిపూర్ణుడై సకలవిధములను నెల్లగు సభికుల
డై, సర్వేశ్వరుడై, శ్రీయంకాయన, అనిమిషముములును,
సుదృఢప్రమాణములునునగు, శ్రుతులచేతఁ బ్రతిపాదించబడు
వాడగు భగవంతుని బ్రహ్మకృష్ణముల వాదములతో చరింపఁ
బడకుండునట్లు, నినియనుగ్రహముచేత ప్రత్యేకముగ నేపించి,
యనుభవించి, అట్లుచుభవించునట్టి గతిగిను ప్రతి, మనస్సులో
నిమడనివిధమును, తామనుభవించినట్లుగ నేయుభయవిభాటవి
శిష్టుడగు భగవంతునిగుఱించి, చెప్పి, ఇట్టిమహామహునియొ
క్కపాదములయందు క్షేంకర్మమొనరించి ప్రాశంసామా! యని
తమ మనస్సును దేశించి నాదించుచున్నాడు.

అకడ, సముద్రమును సముదాయముగాఁజూచి పరవ
నాసముద్రమునందలి ముత్యములు రత్నములు మొదలగునా
నిని ప్రత్యేకముగా గ్రహించునట్లుగా, ఈ యాశ్వాదులును,
మొదటితిరువాయి మొట్టిలో నిమిషాయకముగ ననుభవించి
చిన భగవంతునియొక్క గుణములను ప్రత్యేకించి యొక్కొక
విధముగ ననుభవించిరి. అయనుభవమే గొండవతిరువాయి
మొట్టి మొదలు వేలువేలు తిరువాయి మొట్టులుగ నేర్పరినవి.
వీరొక్కరు మాత్రమే యిట్లుచేయలేదు. భారతరామాయణ
దులరచించిన వ్యాసాదులుగూడా, తనప్రబంధములను సం
క్షేప విస్తరములుగా రచించిరి.

పరస్పరూపము, అఖలహేయ ప్రత్యసీకత్వముచేతను
కళ్యాణగుణైకతానత్వముచేతను తనకంటె నితరములగుణభూతై

నస్తువులకన్న కలక్షణమైనదియై విభుత్వముగలది యగుట వలన ఈ ప్రదేశమందు మాత్రమున్నదని చెప్పుటకువలన పడనదియై, నిత్యమగుటవలన ఈకాలమందు మాత్రమున్నదనుటకు వలనపడనదియై, సర్వము తనకు ప్రకారము (విశేషణము) గానుండుటవలన తాను ప్రకారి (విశేష్యము) యైతాను తప్ప తనవంటిది మఱియొకటి లేకుండుటచే, వస్తుపరిచ్ఛేదరహితమై అనగా తాను వ్యాపించనివస్తువు మఱియొకటియున్నదనుమాటయేలేనిదియై; జ్ఞానానందమయమై జ్ఞానము, బలము విశ్వరూపము, శీలము, మొదలగు సమస్తకళ్యాణగుణాగములకు సముద్రమై శ్రియఃసత్త్వముగలదియైయున్నది. మఱియు స్వేదంబగు సమస్తమును వ్యాపించునపుడు అప్రాకృతమై శుద్ధసత్త్వమయమై, స్వాసాధారణమై అనగా ఇటువంటి విగ్రహము మరియొకరికున్నదనుస్థితి లేనిదియై, పుష్పహాసనుకుమారమై పుణ్యగంధముచేత పరిచుళింపఁబడిన సమస్తదిగం తరాశముగలదియై, ఎల్లరకు నాధారమైయున్న దివ్యమంగళవిగ్రహమునందువ్యాపించినవిధముగా సంతయువ్యాపించి, ధరించి, నియమించి ఈ ప్రకారము సర్వవిధములచేతను రక్షకమైనదియై శేషియైయుండును.

ప్రకృతి స్వరూపము, మహాదాది వికారములుగలదియై, నిత్యమై, సత్త్వరజస్తమస్సులనెదు మూడుగుణములుగలదియై, తెలుపు, ఎరుపు, నలుపు, వర్ణములుగలదియై, అనేక ప్రజలను బుట్టించునదియై, సర్వేశ్వరునకు శరీరముగా శేషమై

చేతనులు దేవమును పూజి శరీరములన పోషించి యొనర్చిన కర్మ
కుండగినట్లుగా భగవత్సంకల్పముచేత నిరునది నాలుగు తత్త్వము
లుగ మారుటకుండగినదియై, భగవంతున కిష్టమిదియోగార్థ
మైయుండును.

అత్వస్వరూపము అణుపరిమాణమై, శేషోద్రవ్యమై,
జ్ఞాతమై, జ్ఞానానందగుణములుగలదియై, నిత్యమగుటచేత కా
లపరిచ్ఛేదములేనిదియై, జ్ఞానద్రవ్యమగుటచేత, వస్తువనిచ్ఛేద
హితమై, సర్వేశ్వరునినుండి విడిచియుండును విడచియునయ్య
ననిచెప్పుటకును వలనుపడనట్లు శేషమైనదియై, పరునకు లోబడి
యుండుటయే ముఖ్యస్వభావముగాగలదియై భగవంతునకు
మిక్కిలి పరతంత్రమునునైయుండును. ఈశ్వరుడు, ప్రకృతి,
అత్మ, అను నీమూడు తత్త్వముల నెరింగినవారిలో మొద
వారినమ్మాభ్యారులు.

ఈ యాత్మాదులు తిరువాయిమొழియను ప్రబంధము
వలనఁ బ్రతిపాదించి తేల్చినయర్థమేమనగా? మొదటి తిరువా
యిమొళిలో ౧ (ఉయర్వఱవుయర్నలముడైయనన్) నిరతిశ
యానందముగలవాఁడు, అనిమొనలుపెట్టి ౨ (ఉగర్ములునలం
మికునరైయిలన్) అంతయు జ్ఞానానందమయముగనున్నవా
డు, తనకుసమానుఁడు అధికుఁడునులేనివాఁడు, ౩ (నిలర్దైవిశు
మ్బిడై యురువిననరువినన్) భూమియందును, ఊర్ధ్వలోకముల
యందును, భూపముగలయచిత్తును, భూపములేనియచిత్తును

గలవాడు, ౧ (అనువైయాయనై యాయ్ నిస్తవవక్) ఆగా
మికాతీతవస్తువులుగా నున్నవాడు. అని యిట్లు చెప్పకొనుచు
బోయి, ౨ (కరవిశు మ్మిరివళిసీగ్గిల మివై మిలై వరనవిల్ తిఱ
ల్వలియళిపొత్తైయాయ్ సిన్దవరక్) ఆకాశము, అగ్ని, నాయు
వు, భూమి, అరునీభూశములపై నుండి, యీ భూతములకు
స్వభావము గు, దాహకత్వము, బలము, చల్లదనము, ధారక
త్వము, అరు గుణములతోటిగుణితోటి భేదములేక యున్న
సరాత్పగుడు అని ముగింపుచేయుటచేత, నారాయణుడే పర
తత్త్వమని నిర్ణయించుటకై నారాయణశబ్దార్థమునే ప్రతి
పాదించిరి.

నారాయణశబ్దమునకిర్థము సర్వాధికత్వము, సమస్త
కళ్యాణకారకత్వమునకు, ఉభయవిభాకులకు నాథు
డైయుండుటయేగాదా! బ్రహ్మదేవుడే అనుతిరువాయి మొట్టయి,
కృష్ణస్వీడు, అనుతిరువాయి మొట్టయిను, ఈ యుయర్వరయను
తిరువాయి మొట్టయొక్క పరములేగాదా! ఈ యర్థమునకు
వాచకమైన తిరునామమునే (వణ్బుక్కల్ నారణ) నుండరిగుణ
ములుగల నారాయణుడు, అనిపాదించినారు. వ్యాపకాంతర
ములగు నానుదేవవిష్ణుశబ్దములయందుగూడ నీయర్థముతోచి
వచ్చును. అయినను ఈయర్థమునారాయణ శబ్దమునందే పూ
ర్వముగనున్న దనితమయభిప్రాయము వెల్లడించుటకై 3 (శెల్వ
నారణ) సంపత్కరుడగునారాయణుడర(తిరునారణ)లక్ష్మీ

నారాయణుడు ౧ (నారణ్ ముక్తు వేట్టులకు క్కునాత్) మూడులోకములకు ప్రభువునా రాయణుడు ౨ (కారాయినకాళన్ నేనియ నారాయణ్) కాలమేఘమునంటి దివ్యమంగళనిగ్రహముగల నారాయణుడు ౩ (క్లిష్టన్ నారణ్) నిశ్చయముగా నామము నారాయణశబ్దమే. అని నారాయణశబ్దము నే యాచరించుకొనిపోవుచు, ౪ (వాత్సీ పుకత్తీ నారణ్) ఆనందానందములగు గుణములుగలనారాయణుడు, అని నిర్విరామమున బోవునపుడుగూడ నీ నారాయణశబ్దమునే యుచుంధిరముచు గ్రంథమును సమాప్తిచేసిరి. అందుచేత నిఁకను మన్యురముమని నిర్బంధముగ సాదించిరి.

మఱియు, ౫ (మలన్ మకళీ విధమ్బు ననుకున్) అని కళీ) పుష్పపుత్రకయగు లక్ష్మీదేవియానదించువాఁడు అని మొదలుపెట్టి, ౬ (తిరువుడై యుడికళీ) కళీ) మంకుడుగున్) అని అనియు, ౭ (మైయక్కణ్ణాళీ మలన్ గేల్లూళి వాఁడుకమాన్) పి న్) కాటుకకండ్లుగలదియు పుష్పపుత్రకయునగు లక్ష్మీదేవి నివసించు పక్షస్థలముగలవాఁడనియు, ౮ (నమక్కుంపూచిన్ని శైన్దైక్కుమిన్బ్) సంసారులగు మనకును, పద్మాభయయగు లక్ష్మీకిని నానందముగలిగించువాఁడు, అనియు, ౯ (కోలన్ దుమామకళోడున్నెక్కుడాతే) లక్ష్మీసహితుడవగునిన్నుఁజేరక అని చెప్పుకొనిపోవుచు, ౧౦ (తిరువాడై) లక్ష్మీదేవి మీదన్బు

అనియు, ౧ [కోలమలర్పావైక్క-నాబ్బకియ వెన్న శేప్ప] పడ్డ
వాసినియగు లక్ష్మీదేవికి ప్రియమైనవాడవగుటచే నాయందు
ప్రీతిగలవాడా? అని గ్రంథమును ముగింపుచేయుటచేత లక్ష్మీ
విశిష్టుడగు నారాయణుడే పరశశ్రవ్యుని నిరూపించిరి.

ఇందువలన మనముగూర్చు రహస్యమునందు (ద్వై
యమంత్రమందు) రెండుపదములచేత బ్రతిపాదించుకొని పో
నసర్థమునకు కారణము ఈ గూర్ఖారులేయయినారు.
అశ్రయణవేళయందు ౨ (మలర్ మకల్ విసుమ్బనరుమ్మెట
లడిల్) పుష్పపుట్టికయగు లక్ష్మీదేవి యాదరించునాస్వా
మి అని మొలిడి, భోగవేళయందు 3 (కోలమలర్పావైక్క-
నాబ్బకియవెన్న శేప్ప) లక్ష్మీదేవికి బ్రయుడనగుటచే నాయందు
ప్రీతిగలవాడా! అని చెప్పుటచేత, అశ్రయణవేళయందుగాని
భోగవేళయందుగాని హెచ్చుతగ్గులలేక, ఒక మిథునమే
[లక్ష్మీనారాయణదాఁపత్యమే] యుద్దేశ్యమను విషయము ప్ర
తిపాదించబడినది. ఈ ప్రకారము పరస్వరూపము నిర్ణయింపబ
డినది. పరస్వరూపమునకుజేరిన స్వస్వరూపముయొక్క స్థితి
యెట్లునగా? ౪ (ఉడన్నిశైయుయిరెనక్కరన్దు, ఎఱ్ఱుమ్బరన్దు)
శరీరమునందాత్మ ధర్మభూతజ్ఞానముచే వ్యాపించినట్లంతటను
వ్యాపించి అని శరీరాత్మభావమును తామనుసంధించుకొని,
యితరుల కుపదేశించునపుడు, 5 [ఉమ్ముయిర్వీడుడై] మీ యా
త్మను నిట్లుగాఁజేసికొనినవానిని, అని ఆశరీరాత్మభావమునే,

అనుగా ప్రపంచమంతయు శరీరము. వాడుశరీరీ. అనుభావము సేయుపదేశించి ఈ శరీరాత్మభావమువలన సృలించునది యన న్యార్థ శేషత్వమును విషయమును ౧ (తనక్కయొక వైదైక్కొల్కమీ శే) తనకుగానేర్పడినవాడనని నన్నుగ్రహించుటకే నాప్రార్థన అనియు, ౨ (అడియెన్నట్లను డలుట్లా) శేషత్వ మే స్వరూపముగా గలనాయాత్మలోపల పేయమును నాశరీర ములోపలనున్నవాడు అని చెప్పి, మఱియు వాడుకనూత్రిము శేషభూతుడనని చెప్పుటమాత్రిముగాదు, వానివాసులుకుగూడ శేషభూతుడనని భావము గలిగినప్పుడే తచ్చేష్టిము సిద్ధించు నను విషయమును ౩ “సయలుభు పగోళి” ౪ “నెడునూత్రిడి మై” అనుతరువాయి మొట్టులయందు విశేషముగా ప్రతిపాదించి గి (అసియూత్ కల్ కుత్తొడై యు డిన్గూడువ త్తెన్దుకొనా) నను భాగవతుల గోష్టిలోజేగుటయెప్పుడో? అని ప్రార్థించి ప్రార్థించిన ప్రకారముగా ౬ (అడియగోడి ప్పై మై) భాగవతులతో నూడియుండుట అని ముగింపు చేయుటచేత భాగవతశేషత్వపర్యంతమగు భగవచ్ఛేషత్వమే స్వరూపమును విషయమును సాదించితి.

మఱియు స్వరూపమునకనుకూలమగు పుకారార్థముండ వలసిన విధమెట్లనగా? ౭ (తనక్కయొక వైదైక్కొల్కమీ శే) తనకుగానేనన్ను గ్రహించనాయును. అని మొదటి ౮ (ప

ధ్రువిలావడిమై శైయ్యవేణ్ణనాం) తేం పులేక భగవత్కైం
కర్యమును చేయవలయును. అనియు ౧ (పణిమానమ్మిట్టైయా
మేయడియేనై ప్పణికోణ్ణ) క్రమముతప్పకుండదాసుని కైంకర్య
మును గ్రహించినవాడననియు, ౨ (ముకప్పేకూవిప్పణికోళ్ళా
య్) ఎదుటకుబిలిచి కైంకర్యమును జేయించుకొనుము అని
యు, ఇటువంటి శ్లో) సూక్తలచేత కైంకర్యమే పురుషార్థమను
విషయమును నిర్ణయించిరి.

మఱియు, సీ కైంకర్యమును కూడ శాస్త్రముచేతఁజెప్ప
బడినదని చేయుటగాదు తనకు భగవచ్ఛేవచేయఁదగినదనియు
జేయుటగాదు ప్రీతిపూర్వకముగాఁజేయఁదగినది, యనిచెప్పుట
కుఁగానేమొదట 3 (ఉయర్వటపుయర్నల ముడైయనఁ) నిర
తిశయమగు నానందముగలవాఁడు, అని ప్రాప్యములగు గుణ
ములనుజెప్పి ర(శువైయన్దిరువిఁ మణాళఁ) రసికుఁడగులక్ష్మి
పతిఅనియు గి(తూయవముతైప్పరుకిప్పరుకి) పరిశుద్ధామృతము
వంటివానిని త్రాగిత్రాగి, అనియు, కళ్యాణగుణములతోఁగూ
డినవస్తువుయొక్క భోగ్యతనుచెప్పి ౬ (అప్పొయ్తైక్కప్పొయ్తై
న్నారావముతమ్) అప్పటికప్పటికి నాయాశతీరనియమృతము,
అనియు, ౭ (ఆరావముతమ్) ఆశతీరనియమృతమా అనియు,
౮ (ఆరావముతానాయే) తృప్తిఁబుట్టించని యమృతమైతి నే!

అని, యాభోగముయొక్క నిత్యాపూర్వతను, అనగా సంశకాలమనుభవించినను క్షణక్షణము త్రోవైత్యాదోచువిధమును జెప్పి
 ౧ [ఉకన్తవణిశైయోతున పాదస్పృహ శౌక] ప్రీతినన్నపురికొల్ప
 గాకైంకర్య మొనర్చినీపాదము నాశ్రయించితిని అని, భగ
 వంతుని కళ్యాణగుణముల ననుభవించగా నిట్టివైభవముగల
 వానికేకైంకర్యము చేయవలయునని, తనంశలతానుగాగలిగిన
 యాశతోచేయు కైంకర్యమేనిజమైన పురుషార్థమును విషయ
 మును జెప్పి, ఇదియే ఆత్మతత్త్వమును సంశయమును [ఎప్పుటి
 కిని] నుండవలసిన పురుషార్థమని తెలుపుటకుగా ౨ [ఈశేము
 న్నన్ వేణువతెన్దాయ్] నాస్వామి! యీకైంకర్యమే యింక
 న గూడగావలయును, అనిముగింపుచేసి, భగవద్గుణానుభవ
 మునలనగలిగిన ప్రీతిచేచేయబడిన కైంకర్యమే పురుషార్థమని
 సాదించిరి. ఈ పురుషార్థమునకు నడిమిగోడగానున్న విరోధ
 పమును, అనగా బ్రహ్మబంధకమును, ౩ (పీఠమిచ్చుగ్గోధపుష్) [ప్రకృ
 తీనివనలుడు అనుసూక్తిచేబరిపూర్వముగ సాదించియు,
 మరల నావిషయమునే మూడుతిరువానిమొట్టలచేత విస్తర
 ముగా కృపజేసిరి. అవియేవనగా? ౪ “కొన్నాల్ కిగోళల”
 అను తిరునామిమొట్టలో, అసేవ్యసేవవిమనగినదనియు,
 ౫ “బిరునాయక” మనుతిరునామిమొట్టలో, విశ్వర్యకై వ్య
 ములు త్యాజ్యమునియు, ౬ “కొండస్థిశీర్” అనుతిరువాని
 మొట్టలో శరీరసంబంధమూలముగనచ్చు పరిగ్రహములు అనగా

గా భార్యాపుత్రోధనాదులు తాజ్యములనియు సాదించిరి, అట్లు చెప్పవచ్చునా? శాస్త్రుసిద్ధములగు నైశ్వర్యకైవల్యము లేల పురుషార్థములుగావు? అనినయెడల, పరమపురుషార్థమగు మోక్షమందన్వయము గలవాని కైశ్వర్యము ౧ (బిజ్జరువికణ్ణవిన్బం) పంచేంద్రియములచేత ననుభవించునై హింసకవిషయముగటచేతను, కైవల్యము, జ్ఞానమయమై యపరిచ్ఛిన్నమైన దైనప్పటికిని, భగవంతు భవమును బట్టిచూడఁగ న్స్వల్పానందముగనుండుటచేతను, మోక్షమునందాశగలవానికి ఈ మైశ్వర్యకైవల్యములు విడువఁదగినవని సాదించిరి.

ఇప్పటికి, విడువఁదగినవానినిసాదించిరి. వానినివిడుచు క్రమమెట్లున? తాజ్యములనిచెప్పినచాలదా? త్యాగప్రకారమును గూడ జెప్పవలయునా? ఔను విషయములనుండి తొలగి తాను దూరముగా నుండుటయా! లేక విషయముల నసింపజేయుటయా అనియడిగినట్లైన, రెండును సరిపడివు, విషయములకు దూరముగనుండవలయునని తలచినయెడల లీలావిభూతికావల పోవలయును. నసింపజేయవలయుననిన, భగవద్విభూతిని నశింపజేసినట్లగును. ఈ రెండునుగాక విషయములసామీప్యమువదలి నిర్మానుష్యమైన యడవిలోపోయియున్నట్లైతెనో? అనిన, సర్వమునువదలి, అడవిలోఁబోయిచేరిన యాదిభరతునకులేడియందు పీఠిగలుగుటచేత జ్ఞానభ్రంశమైనది. సౌభరి; నీటిలో

ముడిగియున్నప్పటికిని? అనీటియందుఁగొన్నిచేపలు తిరుగుట చూచి, ఆహా యీచేపలకింతబంధుకూటముగలదే! నాకేల లేకపోవలయునని తానువృద్ధుఁడైననుపెండ్లిజేసికొని, విషయములయందు చిక్కుకొనినాఁడు అందుచేత, విడువవలసిన పద్ధతులవిగావు. అట్టైనమఱియేవియనిన? ౧ (నీర్నుమతెన్నివైవేర్లుతల్పాయి త్రితైశేర్క్కో) మీరు, మీది, యనునీయహంకారములను వేరుతోగూడ త్రెంపి వేసి ప్రభువగుభగవంతునిఁజేరుడి అని, దేహమునందాశ్శబ్దబుద్ధిని, దేహమునకు సంబంధించిన పదార్థములయందు నావియనుకలపురు వదలిపట్టుటయే సరియైనత్యాగముయొక్కపద్ధతి అని యితరులకుపదేశించిరి. ౨ (యాసేయెన్నైయణియకిలాతేమూసే యెన్ననతే యెన్నిరున్దే) నేనేనన్నుఁదెలిసికొనఁజాలకనేను నానీయనియుంకినది అని తాముగూడవసుసంధించివారు. ౩ (వనేపిదోమ! ప్రభవం తిరాగిణ! గృహేషుపంచేంద్రియని గ్రహర్తివ! అకున్బితేకర్మణియః ప్రవర్తతే! నివృత్తరాగన్యగృహంతపోనఁం) అను రాగబద్ధులకు నడవులయందును దోషములుగలుగుచున్నవి, యిండ్లయందైనను పంచేంద్రియములబిగఁ బట్టియున్నయెడల నదియేతపస్సు. సత్కార్యము నందేనఁడు ప్రవర్తించుచున్నాఁడో, అట్టిరాగరహితనకుగృహమేతపోవనమునుమా! యను నట్లువై రాగ్యముగలవానికి తానున్నదేశమే తపస్సునకేకాంతమగు స్థలమనియేర్పడినది. ఈవిషయమును గి (మిథిలాయాం

ప్రదీప్తాయాంనమేకించిత్ప్రదహ్యతి) మిథిలాపట్నమునగులబడుచున్నను నాదేవియుండగులబడలేదని, చెప్పిన జనకమహారాజువిషయమునందు, రాజ్యమునందుండియే యనురాగరహితులైన కులశేఖర ప్పెరుమాళ్ళు విషయమునందు గనిపెట్టనువచ్చును. కనుకబుద్ధిత్యాగమేసరియైనత్యాగమని తాత్పర్యము.

ఈవిరోధి సోవుటకును పురుషార్థము సిద్ధించుటకును సుపాయమేనుసిన మూడువర్తములవారి కధికారముగనున్న భక్తియు, అకించనులు, అనగానే కొంచెము, చేయుటకు చేతకానివారలు, ఇట్టి వారికధికారముగ నేర్పడిన ప్రపత్తియు, ననునీరెండేగదా! నే దాంత సిద్ధముగను సుపాయములు. ఈనమ్మత్వారుల రెండుపాయములలో తమకిష్టమగు సుపాయము ప్రపత్తియే యనిసిద్ధాంతమగునటుల. ౧ (నోబ్ నోన్ బిల్) నోమునోచినవాడగాను అనియు మొదలిడి. ౨ (అతే నక్కునినాదమే శరణాక త్తన్మోన్మాయ్) నీపాదమేనాకు రక్షణోపాయముగ, గృహచేసితివి అనియు ౩ (ఉల్లైయెన్మిత్తైయ్ చ్చియులయూడవళైయుయిరణ్ణాన్మల్లల్ కళవైయే శరణాకణ్ణొన్మ) పూతనయొక్క స్తనములద్వారముగా దానిప్రాణముల నెనిడుమ్రొంగెనో వానిపాదములే దిక్కుని నమ్మిన శతకోపులు, అనియు ౪ (నామజ్జళాయిరముడై యనమ్మెరుమానడి మేల్ శేమజ్జేడెన్మరుకూర్చుడకోవళ) నహస్రనామములుగల పెరుమాళ్ళయొక్క పాదములయందు త్రేమకరమగు నమ్మికగలిగిన నమ్మత్వారులు. అనియు, ౫ (నాకణ్ణైమిళై నమ్మిరాన్

శరణే శరణమక్కు) ఆదిశేషునిపైఁ బవ్వలించినవాని పాదమే మాకు శరణము. అనియు చెప్పకొనిపోవుచు, ౧ (ఆవిశ్కో ౯ పద్యముగొమ్ము నిన్నలాలఁజిక్కినిలేక) నాయాత్మకు పట్టుకొమ్మ నీవుతప్ప వేరేలేదు. అని గ్రంథ పరిసమాప్తిచేయుట చేత వానిపాదములే యుపాయముని సాదించిరి.

దీని నితరులకువదేశించునపుడును ౨ (తిరునారణ్య భి కాళమ్మై అచ్చిన్నిత్తుయ్మిన్) శ్రీమన్నారాయణుని పాదములను ఆలస్యముచేయక ధ్యానించి బ్రతుకుడు. అనిసాదించిరి. “ఆతనక్కు నిన్వాడమే” అనియు, “కల్లలే కళే అనయె” అనియు “శరణే శరణమక్కు” అనునీ పాశురములయందు పాదములేతప్ప వేరేమియు పరిపూర్ణమగు నుపాయములేదని యుపాయపూర్తిని సాదించిరి. ఈయుపాయమున కధికాగు లెవరెవరనగా? ౩ (మయర్వణ మతినలమగుళినక) నాకణ్ణ నముపోవునట్లు భక్తిరూపావన్నజ్ఞానమును కృపచేసిగాఁడు. అని తాముచెప్పకొనుటవలన, తమనుకటాక్షింతులకు తమ యోగ్యతారూపమగు హేతువేమి యులేదని, తమ గత్యంతర శూన్యత్వమునేముందుఁబెట్టుకొని, ఉపాయనిర్ణయ మొనర్చుకాలమున, ౪ (నోగ్గొన్బి నోన్బి లేన్మణ్ణికివిలేక) నాకు నోచిన నోమునులేదు, సూక్ష్మమగుజ్ఞానమునులేదుఅనఁగా త్రైవిదియధికారములును, నుపాయాంతరములునునగు కర్మజ్ఞానభక్తియోగములునాకులేవని గత్యంతరశూన్యతఃపఁబెల్లి, ఆశ్రయణవేళ

యందు ౧ (పుకలొన్నిల్లావడియే) నానుడను వేరొకటి నా
డను కాను, అని చెప్పి, భాగవతముందు శమకుగలిగినదంతయు
భగవత్ప్రసాదలబ్ధమనుటకుగా, ౨ (నీశసేవితైయ్యైమితే)
నేనశ్యంతనీచుడను ఏవిధమైనగుణపూర్తిలేనివాడను, అని
తనను పూజపండనిభూమి (వర్ధము) గాచెప్పి ౩ (ఽస్మిలాత్తీ
వినైయేనైయు య్యైకొట్టు) సాటిలేనికూరసాపములుచేసి
ననన్న జీవించుజీయడలచి అనినాదిచుటచేత, అపరాధము
లొనర్చిన జుతువులుకూడ భగవత్సన్నిధి జేరనచ్చునని స
ర్వాధికారశ్వమును వెల్లడించిరి.

మఱియు, అధికారిదొరకినను, ఉపాయము సిద్ధముగా
నున్నను, స్వీకారములేనియెడల, అనగాచేతనుడు వానినాశ్ర
యించని వత్తునున ప్రయోజనము లేకపోవుటచే స్వీకారవేష
మన (అశ్రయించువర్గలేని) ౪ (కత్తులేకళవైయే శరణాకర్తృ
న్లు) పాదములనేదిక్కుగాబట్టుకొనిన, అను సందర్భమున
సాగించిరి. నీనిని సంపూర్ణముగననుష్ఠించునమయమున ౫ (అడి
క్కియైమైపుకన్లే) పాదములక్రింద పొందికగాబ్రవే
శించితిని. అనినాదిచిరి.

అట్లు, వానినాశ్రయించవలయునను నిచ్చయును, అభ
గవంతునివలన నేగలిగినదిగా, ౬ (నిన్నాదమే శరణాకర్త
న్లోట్టొద్దాయే) నీపాదమేదిక్కుగాకృపచేసితివి అనియు ౭ (అతు,

కల్ శోన్నే) భగవద్దాసులకు నమృతమువలె ననుభవించఁ
నగిన పాశురములఁజెప్పితిని, అని తిరువాయ్ మొట్టయే, ప్రప
న్నులకుఁ బ్రాద్దుబుచ్చుకొను సాధనము యుగ్రపజేసిరి. ఇట్లే
యుపాయమునవలంబించి, యీ తిరువాయ్ మొట్టననుసంధిం
చుచు నర్థవిచారమొనర్చుచుఁగాలము గడుపుకొనునధికారికి,
పరమపదప్రాప్తికి మధ్యగలుగు ఫలమేమనఁగా? జితేంద్రి
యశ్వము ప్రథమశలమై కైంకర్యసిద్ధిచరిమఫలమైయుండును.
ఇదియేయుపాయఫలమని సాదించిరి,

అట్లునున, ఉపాసకునికంటె, నీప్రపన్నునకుఁగల విశేష
మేమనఁగా మొట్టమొదటఁబ్రవేశించునపుడే యుపాసకుఁడు
ఇతేంద్రియైదై ప్రవేశించవలయును ప్రపన్నుడీప్రపత్త్యుపాయ
మునఁ బ్రవేశించిన నీదప ఇతేంద్రియశ్వమియుపాయఫల
ముగసిద్ధించును. అదెట్లనగా? ౧ (ఎన్నై తీమనక్కెడుత్తాయ్)
నాదుష్టస్వభానమును బోగొట్టితివి. ౨ (మరువిత్తోమ్ముమసమే
తన్దాయ్) శలాపేక్షలేకకైంకర్యముఁజేయు మనస్సనిచ్చితివి,
అని జితేంద్రియశ్వమువానివలననేగలుగునని సాదించిరి. అట్లు
జితేంద్రియైదైనతోడనే, భగవదనుభవమునకు సాధనములు
గనున్న భక్త్యాదులు తమంతటతామేగలుగునా? అనినట్లెన;
౩ (మయర్వణమనినల మరుళినన్) అజ్ఞానముశీలచునట్లు
భక్తిరూపాపన్నజ్ఞానము నిచ్చినాఁడు, అని చెప్పటచేత భక్తి
యు సాధగవంతునివలననే గలుగుచున్నదనిదెలిసిరి. అట్లు,

పుట్టినభక్తిని పెంపుజేయువారెవరనిన? ౧ (కాతల్ కడల్ పురై
యవ్విళై విత్తకారమర్ మేనిసజ్జణ్ణా) ఆశనునముద్రమువలె పెం
పుచేసినకాలమేఘ శరీరుడగు మనకృష్ణుడు, అనుటచే భక్తిని
వృద్ధిబొందించువాడునువాడేయనిరి. అట్టివృద్ధిపొందు ఏదన
గా? ౨ (అతనిత్పెరియవెన్నవా) ప్రకృతి పురుషభాగవత్త్వస్వ
ములకంటె నాయాశచాలగొప్పది, యనిచెప్పిరి. ౩ (ఎన్నవా
వఱచ్చూత్తన్నాయ్,) అట్టినాయాశదీరునట్లు నాకునేవయొసగి
తిని అని, తమవాక్కుచేతనే సాదించుటచేత, ఈ శరీరమువదలి
పరమపదముజేరివానిలో సంశ్లేషించు నీయెల్లయుని ప్రతిపా
దించిరి. కావునతిరువాయి మొట్టవలన నీయొదర్థములె ప్రతిపా
దించబడుచున్నవి. ఇతరములగునర్థములనుషంగికములు ఆ
యొదర్థములేవినునగా? (1) శ్రీ మన్నారాయణుడే పరశ
త్వము (2) అనన్యార్థ శేషస్వమేష్వరూపము (ఇతరులకర్థము
గాని దాన్యముగలిగియుండుటయే జీవునకు లక్షణము) (3) క
ళ్యాణగుణముల ననుభవించుటచేతి గలిగిన ప్రీతిజేయుకైం
కర్యమే, పురుషార్థము (4) అహంకార మనుకారములునానికి
విరోధులు (5) విరోధులనశించుటకును కైంకర్యముసిద్ధించుటకు
ను సర్వసలభుడైన సర్వేశ్వరుని పాదములే యుపాయము,
జితేంద్రియత్వము మొదలు కైంకర్యపర్యంత మీచేతించునకు
గలుగులాభము, ఉపాయమనియెఱుంగునని 1౪ (ప్రాప్యస్యబ్ర
హ్మణోనూపం ప్రాప్తుశ్చ ప్రత్యేగాత్మనః | ప్రాప్తుపాయం

ఫలం ప్రాప్తేన్యథా ప్రాప్తివిరోధిచ || నదంతినకలావేదాస్సే
తిహానపురాణకాః | మునయశ్చమహాత్మానో వేదవేదార్థవేది
నః) పొందఁదగిన పరబ్రహ్మయొక్క తత్త్వమును, పొందువా
డగుచేతను నిస్వరూపమును, వానిబొందుటకుచాయమును,
పొందుటనలనఁగలిగిన శలమును, భగవంతుని పొందకుండఁ
జేయు విరోధులను, ఇవిహానపురాణములతోఁగూడిన సర్వవేద
ములును, వేదవేదార్థములెఱిగిన మునులును, చెప్పుచున్నారు.
అనునట్లు, సకల వేదతాత్పర్యమగు నీయర్థపంచకమును తిరువా
యిమొఱ్ఱికి వాక్యార్థముగా పరియవంగిపురత్తునంబియను
వారు నాదించిరి. శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ రామానుజాయనమః

ఇట్లు శ్రీమహాత్మక మంత్రవివరణముగా మొదటి
శ్రియఃపతి అను మహావాక్యార్థమును జెప్పి, మరియు నీనమ్మా
త్వార్దుల శ్రీసూక్తియగు నీతిరువాయిమొఱ్ఱి ద్వయమంత్రా
ర్థమునుగూడ వివరించునదియై యున్నదని గెండవ శ్రియఃపతి
యను మహావాక్యార్థమును నాదించఁబోవుచున్నాడు.

ఈడు మహాప్రవేశము.

గెండవ శ్రియాపతి.

శ్రియాపతీయై అవాప్తనమస్త కాముః, సమస్తకళ్యా
ణగుణాత్మకుండగు సర్వేశ్వరుడు ౧ (నూటిమాటిప్పలిపిఱప్ప
౧||౧-౧.

ద్విజున్ద) మాటిమాటి యనేక జన్మములనైత్తి యుచుసాదించి
 నట్లు భుజముల మార్పుకొని మార్పుకొని జన్మవశంపరాభార
 మును మోయుచున్న యీ సమ్యాఖ్యాదులను, ఈయర్థపంచక
 మును విశదతమముగఁజెలిసికొన శక్తులగువారినిగా మొనట నీ
 నిరైతుకముగా విశేషకటాక్షముతోఁ గరుణించెను. సమ్యా
 ఖ్యాదులు, తిరువాయి మొట్టియను ప్రబంధముచేత ద్వయమం
 త్రమును వివరించుచున్నాడు. ఇందు మొదటినుండి మూడు
 పత్తులచేత ద్వయమంత్రములో నుత్తరాధికమును తర్వాత
 మూడుపత్తులచేతపూర్వాధికమును వినరించుచున్నది. తర్వాత
 మూడుపత్తుల సిద్ధోపాయమునకుఁ దగిన గుణములను తాను,
 తనవి, అనువీనియందు తమకాశనశించిన విధమును ఆశక్త్యైశ్వ
 రునితోటి తమకుఁగల నిరుపాధిక సంబంధమును, సాదించిరి.
 కడపటిపత్తుచేత తాము ప్రార్థించినట్లుగనే పరమపురుషార్థలక్ష
 ణనుగు మోక్షమును బొందినవిధమును సాదించి గ్రంథపరిని
 మాప్తి యొనరించుచున్నాడు. మఱియు ఇందు మొదటి పత్తు
 చేత (ఉయర్విజుపు యర్నలముడైయవగ్ అయర్నము వమర
 కళతిపతియవనవస్త్త యరణుశుడరజితోఽఘ్నైత్తైస్సనీ) సమస్త
 కళ్యాణగుణాత్మకుఁడును నిశ్యసూరిభోగ్యుడునునగువానియొక్క
 శ్రీపాదములయందు కైంకర్యమే పురుషార్థమని నిర్ణయించిరి.
 ఇట్లు చెప్పినయర్థమునకును జెప్పబోవునర్థమునకును ప్రమా
 ణము. ౨ (ఉశ్శక్ శుడర్మికు శురుతియుళే) తేజోవంతములగు

వేదములయందుఁ బ్రతిపాదింపబడువాఁడు. అని నిర్దోషమగు నేదమే ప్రమాణమనిరి. ఇట్లు వేదములఁ బ్రతిపాదింపబడు వాఁడెవరనఁగా? ౧ (సంఖ్యకథ్ నారణ్) కళ్యాణగుణములుగల నారాయణుఁడు అనియు. ౨ (తిరుప్పడైయడికల్) శ్రీమంతుఁ డగుస్వామియొక్క అనియు ౩ (శైల్పనారాయణన్) సంపద గలనారాయణుఁడు, అనివిశేషించి, ౪ (తొమ్మి తెఱ్ఱెన్నననె) ఓనామనస్సా కైంకర్యమొనర్చిబ్రతుకుము. అని, యుపక్రమించి ౫ (అయర్ప్పలనల్గొన్ గువ్వువునన్ వణ్ణుననమర్చే) ప్రయో జనాంతరములవదలి, మరుపులేక వానినామములను నోటికివచ్చి నట్లు వకరెదను, ఆలింగనమొనర్చెదను, నేవించెదను, అని మనోవాక్కాయములచేత కైంకర్యముచేయుటచే భగవత్కైంకర్య మేవగుమరుదుమార్గమని, వెల్లడించిరి.

రెండవపత్తుచేత, ఈ కైంకర్యమునకు విరోధియైన ప్ర కృతినంబంధమును సళింపఁజేసి ౬ (బలిక్కొల్లెశోలియుమాయ్) ప్రకాశమానమై యప్రాకృతమగు దివ్యమంగళ విగ్రహముగల నాతై కైంకర్యమొనర్చుటకు సమర్థులుగనున్న (అడియార్ కళోఁక్కొల్లెయుడన్ కూడువత్తెన్మకొలొ) భాగవతోత్త ములయొక్కగుంపులో క్షీరనీరన్యాయముఁగాగలిసికొనియుండు భాగ్యమెచ్చితిగో? అని, తాముప్రార్థించి (నలమన్దమిల్లతొ ర్నాడుపులి వీర్) అసన్మానందపరిపూర్ణమగు పరమపదమును ప్రవేశించుడి, అని, యితరులకును నుపదేశించిరి. అంతటనర్చే

శ్వరుడు, ఈ సమ్మాత్వారులకుఁబరమపదమునందు మిక్కిలి యాశఁగలిగినట్లున్నదని, పరమపదమునియ్యఁబోగా, ౧ (ఎమ్మా వీట్టు త్తిరముమ్ శెప్పమ్) ఎటువంటిమహాపరమపదమునంగఁగిని గుఱించియుఁజెప్పము అనఁగా నేనాశపడితిననునొకనిర్బంధము గామీరు కృపజేయునెడలనాకక్కరలేదు. దాసునకటువంటి స్వాతంత్ర్యమువద్దనుచు, ౨ (తనక్తేయాకవైన్దొక్కొమ్మిమి శె) మియిష్టానుసారముమీకుగా నన్నుగ్రహించవలయుననియే నాప్రార్థనగాని, నాయిష్టానుసారము మీకు నాకుపరమపదము ను కృపఁజేయుమనిగాదు అని, భగవదిచ్చానుసారములభించి నదియే పురుషార్థమని పురుషార్థముయొక్క నిష్కర్షయొనర్పిరి.

మూడవపత్తుచేత, ఈసమ్మాత్వారులకుఁగైంకర్యము నందుఁగలగుచిని, త్వరను, జూచియూశ్వరుఁడు కైంకర్యమునకు ముఖ్యమగు తీగుమల (వెంకటాద్రి) యందలి నన్ని వేశమును సేవింపఁజేయఁగాతిరు వేంగడముడై యానునిసేవించి, ౩ (నమ్మివి లావడిమై శెయ్యవేణునామ్) క్షణమైననువ్యవధిలేక కైంకర్య మును చేయవలయుననిమిక్కిలియాశపడిరి. భగవచ్చేషత్వము మొదలు భాగవతశేషత్వము వఱకును తామాశపడినవిధము గనే వాచికకైంకర్యమొనర్పిరి.

నాలుగవపత్తుచేత, ఈ పురుషార్థమునకుపాయము ౪ (తిరునారణ తాళి) శ్రీమన్నారాయణునియొక్క పాదము. ఇందులకు విరోధి గి (కుడిమన్నుమి శువర్కక్కమ్)

భూలోకమునకన్న భోగవంతమగుస్వర్గము ౧ (అల్లంబిట్టవిల్లు కలిఱవ్వు) ఆత్మేతరములగునన్నియువదలినవై వల్యము, అను నట్లు ఐశ్వర్యకై వల్యములే విరోధులని యితరులకుపదేశించుటయేగాక ౨(బద్ధకువికల్లవిస్మయే శేరివరియవళవిల్లాచ్చిగ్గోగ్గిస్మయే) అయింద్రియములచేతననుభవించునై శ్వర్కభోగానందము, పంచేంద్రియములకు మిరిస్వయం ప్రకాశముగనున్న యాత్మానందమునూడ, భగవంతునిసేవించుటచేగలుగు పరమానందమునకంపెఁజిన్నదియని తామరు అనుసంధించిరి. అనఁగా భూలోకసుఖముగానిస్వర్గలోకసుఖముగాని, తనకుతా నేయానందానుభవమొనర్చుకై వల్యలోకసుఖముగాని భగవంతుని దివ్యసుంగళ విగ్రహోనుభవమువలన నానందము గలిగించు పరమపదసుఖమునకు సమానములుగావనిభావము.

అయిదవపత్తుచేత, ఈయిష్టప్రాప్తికిని, అనిష్టనివృత్తికిని, (అఱెనకు నిన్నాదమే శరణాక త్తన్దోహ్దన్దాయ్) నీపాదమే నాకుశరణమనువిధమును గృహజీసితివి, అనిభగవంతుని పాదమొలేనిజ్ఞమైనదిక్కనిదెలిపిరి

అఱవపత్తుచేత, అల్లునశ్వేశ్వరుడు కృపచేసినయూపాయమును ౩ (అలర్ మేల్ మంగైయైయైమూర్ పా! ఉన్నడిక్కియై మర్పుకున్దే) అలర్ మేల్ మంగ తాయారునువక్షస్థలమందు ధరించినస్వామీ! నీపాదములక్రింద సుఖముగప్రవేశించితినిఅని లక్ష్మీదేవియొక్క పురుషకారముతో నాశ్రయించవలయుననిరి.

ఏడవపత్తుచేత, ఇట్లుసిద్ధోపాయమును స్వీకరించియున్న పుటికిని, తటాలునకార్యము ఫలించనందున. దుఃఖాత్ముని ౧ (కడల్ జాలజ్గాక్కిష్టమిన్ను నేమియనానో) నముద్రముచే జుట్టబడినభూమినంతయుగాపాడుచున్న ప్రకాశమగు చక్రాము ధమునుధరించినవాడా! యనిప్రారంభించి, యువచుమును కువయోగములగు కళ్యాణగుణములననుసంధించుచు, ౨ (కూరారాట్టి వెళ్ శబ్దనివారానో) వాడిగలిగిన దిక్రమును తెల్లని శంఖమునుధరించి, రమ్యాయనిపిలువఁగా, పీఠాశపడినవిధము గనే, ౩ (వెల్లె చుప్పిశక్లడాట్టియేన్ది) తెల్లనిదక్షిణావర్తశంఖమును చక్రమునుధరించి అనిచెప్పినట్లు పురుషాంధునిదైవ్యము ధములతోటి నేవసాదించిరి. అప్పుడుసమ్యాక్సాక్షులు శంఖములననాలింగన మొనర్చుకొనఁజోగా, అదిమానసానుభవమగుటచే బాహ్యసంశ్లేషమున కనుకూలపడినందున, కనుకుభగవంతునితో నెడబాటుగలిగినదని, తమవిశ్లేషావస్థను సాదించిరి.

ఎనిమిదవపత్తుచేత, వెనుకతమకుఁగలిగిననూనరికసంశ్లేషము బాహ్యసంశ్లేషము గానంగునర (ఉమగుకన్దుకన్దుపురుష నిర్గురువమాకియున్దు నక్కన్దురానారవరుకన్దుమర్ననైయోక్తైయున్మాన్దై) నీదానులుతోనిన సూర్యమే నీసూర్యుగుటచేనీకీర్తులగు భాగవతుల యుపానుసారమనతరించి యొనర్చిన నీయతీమానుషచేష్టలు, అనిసాదించినట్లు భక్తుల కాధీనమగు స్వసూర్యస్థితాదులుగల సర్వేశ్వరుఁడు నాకు

దివ్యమంగళ విగ్రహమును నేవింపజేసి మరల తటాలున శైర
వేసినట్లు మరుగుజీయుటకుఁగారణము. నాకహంకార మను
కారములలో దేనియందైన నాశయుండియుండవచ్చునని, అతి
శంకయొనర్చి నానియందాశనశించిన విధమును సాదించిరి.

“కొన్నిదవ పత్తుచేత, మీంఁదులకిట్లతిశంక చేయుచు
న్నాగని, పెరుమాళ్లు. తమనిరుపాధిక సంబంధమును జూపి,
నేను నారాయణుడను, సర్వశక్తియుక్తుడను మీయొక్క
సర్వాపేక్షితములను నొనర్చేదను అనిసాదించఁగా ౧ (శీల
మెట్టై యిలాక్) అనిరిమితనుగూ శీలగుణముగలవాడని, సర్వే
శ్వరునియొక్క సౌలభ్యసౌశీల్యాదిగుణములనుభవించి కరిగిన
మనస్సుగలవారై తమయూనందమును వెల్లిబుచ్చిరి.

పదియవపత్తుచేత, పెరుమాళ్లు ఆత్మాదులయొక్క మహా
మోహమునుజూచి, తిరుమోకూరను దివ్యదేశములోనిలిచి
వేటయాడుటకు వేంచేసినవిధముగ వేంచేసి, యాయాత్మాదుల
కర్పరాదిగతినంతయు నేవింపజేసి వీరుప్రార్థించినవిధముగనే
౨ (ఎన్నవావటచ్చుత్తేన్దాయే) నాయాశదీరునట్లుగా సర్వ
పూర్తియుక్తమగు నీదివ్యమంగళ విగ్రహమును నేవింపజేసి
నీలోనివాడనగునట్లు నాయుజ్యమోక్షమును గృహజేసితి నే
యని వీరివాక్కుతోనే సాదించునట్లు పురుషార్థమును గృహజే
సిన విధమునుసాదించిరి.

కావున మొదటిపత్తుచే నుత్తరవాక్యమందలి స్రుతిను ద్వితీయపదములయొక్క యర్థమును, గొండవపత్తుచే ననుశ్న బౌద్ధమును, మూడవపత్తుచే నీక్తాంకర్యము భాగవతశేషత్వస ర్యస్తమైయుండవలయునను విషయమును స్వానుష్ఠానసూచము గాబ్రసాదించి నాల్గవపత్తుచే బూర్వవాక్యమందలి గొండవపదము లయొక్కయర్థమును, ఐదవపత్తుచే గ్రీయావదార్థమును, ఆదావ పత్తుచేత నీయుపాయవిషయమైన స్వానుష్ఠానమును బ్రసాదిం చిరి. మరియు తక్కిననాల్గుపత్తులను నీరీక్షశేషములుగా గ్రహణ జేసిరి. ఇట్టి తిరువాయిమొట్టొద్దయమంత్రార్థవివరణమైనది.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ మతేరామానుజాయనమః.

శ్రీ శరకోపులు సాదించిననాల్గుప్రబంధములయందలి యర్థవిశేషములను, వీరు శ్రీ భరతులగు బోలినవారను విషయ మును, వెల్లడించుటకై మూడవశ్రియంతయను సూక్తివాక్యార్థ మును సాదింపబోవుచున్నాడు.

ఈడు మహాప్రవేశము.

మూడవ శ్రియఃపతి.

శ్రియఃపతియై, అవాప్తసమస్తకాముడై, ననుస్తక త్యాణగుణాత్మకుడగు సర్వేశ్వరుడు ౧ (మాటిమాటిప్పులిర ప్పుమ్మిఱన్దు) మాటిమాటినానావిధములగు జన్మలనెత్తి, అని సాదించినట్లుగా జన్మపరంపరాభారమును భుజములపై మూర్చి

కొని చూర్చి కొని నిత్యసంసారియైపోవు నీయాత్మాభిరులను
 ౧ (అడియెనుడైన్వృత్తినేటి యూతిలిమ్మ పిరువెల్లను యాకామూ
 థ్రినక) స్వామిపాదమునుజేరియు న్ధమైన మనస్సుతోనంతము
 లేనిమహానంద ప్రవాహములోనేను ముణిగితిని. అని తమ
 వాక్కుచేతనే సాదించునట్లు మొట్టమొదటనే విశేషముగాఁ
 గఱాక్షించెను. మొదటచిత్తునుగాని, అచిత్తునుగాని, ఈశ్వరు
 నిగాని జెలియక యేయున్న యీ సమ్మోహితులకు అచిదంతము
 (ప్రకృతి) విమలదగినదనియు, చేతనఁడు (జీవుడు) చక్కగా
 నెఱుంగదగినవాడను విషయమును, తాను (ఈశ్వరుఁడు)
 ముఖ్యముగా నాశ్రయించదగినవాడను విషయమును, ఆసర్వే
 శ్వరుఁడే కన్నులారఁగనుపింపజేయఁగాజూచి, ఆభగవంతుని
 తోననుభవించుటకు ఈశ్వరసంబంధము విరోధిగానుండుటచేత
 నీయనుభవమునకు విరోధిగా నేర్పడిన యీ దేహసంబంధమును
 బోగొట్టుచుని, తిరువిన్నతమును ప్రబంధములోఁబ్రార్థించిరి.

సంసారసంబంధమును వదలుకొనివేటొక దేశమునకుఁ
 బోయి యనుభవించదగిన తనయొక్కగొప్పతనమును, సౌల
 భ్యమును, విగ్రహసాందర్యమును, చక్కగనిక్కడనుండియే
 యనుభవించునట్లులు చాతిర్యుగు నొకదళాపి శేషమునుకృ
 పఁజేయఁగా, నాభగవద్వైభవమునంతయు నేడుపాశురముల
 చేత తిరువాళిరిమును ప్రబంధములోననుభవించిరి.

ఇట్లునుభవించిన భగవద్విషయములో మహోన్నతమ
 గునావిషయమునకుఁదగిన యాశాప్రవాహము, దరులు మీరి

ప్రవహించిననంగతిని తిరువందాదియను ప్రబంధములో సాదించిరి.

అజీర్తమునుబోగొట్టి భాగుగానాకలియుట్టించి యన్న ముబెట్టువారివలె, భగవంతుడు తమకు గుచిపుట్టించినవిధమును ఆరుచి, సరభక్తిపరజ్ఞానపరమభక్తిరూపముగాఁ బ్రకృత్యున్నవిధమును, అనఁగా భగవంతుని నేవించివానిలోఁ జేరియు, నిట్టి యానందమయునికినాకునే సమయమున నెడఁబొందుగలుగునేమో యని భయములేనిచోట భయముగలుగునట్లుగా పాపకర్మమైన భక్తివైభవమును, తర్వాతఁ బ్రకృతి సంబంధమునశించితాము పురుషార్థమునొందినవిధమును తమవారు మొద్దయను ప్రబంధములో సాదించిరి.

మఱియు సీనాలుగు ప్రబంధములయందీ యాత్మోర్ములు కుంగలిగిన యవస్థావిశేషములు శ్రీ భరతాత్మోర్ములకుంగలిగిన నాలుగువిధములగు నవస్థలవలెనున్నవి.

ఎట్లనగా, దశగణమరణానంతరము మేనమామగారి యింటినుండి వేంచేసినభరితునిజూచి కై కలు ౧ (ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠకింశేషే రాజా పుత్రమహాయశః । త్వద్విధానహి శోచన్తస్య న్నదస్య సత్తమాః) కుమారా! మహాకీర్తిగలవాడా! రాజా? లేమ్ము పితృమరణముగురించి వ్యసన మొందకుమునీనలెదెలిసినవారలు సభలోనిట్లుదుఃఖపడదు అని చెప్పగా విని అయ్యో! శ్రీ రామకైంకర్యముఁగోరి రాగా నన్ను రాజాయని

పిలుచుచున్నదే! చూశల్లియభిప్రాయము కూర్గముగనున్నది!
నా శేషశ్యముబోయునదే! యరిభర్తాత్వాన్నిలు పడినపాటు
గనున్నది తిరువిగుత్తము నందలిస్థితి.

మఱియు శ్రీరామ లవాదు చిశ్రకూటములో వేంచేసి
యున్నారని తెలిసికొని గ (సభిశ్చసచివై స్సార్థం శిరసాయాచి
తోనుయా) భ్రాతుశ్చివ్యస్యవాసస్య ప్రసాదంకర్తునుమాసి,
నేరొక్కడఁబోయి ప్రార్థించినమాత్రముననే కంటనీరుబొట్టి
పొని తాళజాలనివాగు, ఇంతమందిమగ్రులతోఁగూడఁబోయి
ప్రార్థించినయెడల తిరిగిరాకయుందురా? నాయుష్టమును తమ
తలతో నెరవేర్చునాయ నేనునాశలతోఁమొక్కి ప్రార్థించఁగా
ప్రార్థించిన కార్యమును మరతురా? మఱియు వారికూడఁబుట్టి
సవాడనుగానా! వారినినాకుకూడ బుట్టుటమాత్రపు సంబం
ధమేనా? కూడఁబుట్టినని భాగమువంచుకొనుటకుంటినా! నేను
వారికిఁజ్యుడను మంత్రసంబంధముగూడ వారికడనేగదా?
ఊరకశిష్యుడను మాత్రమేనా? నారికినేనుదాసుడనుగాబట్టి
క్రయవిక్రయార్హుడనుగానా? ఇట్లుగుటచేత నా విషయమైయ
నుగ్రహించక యుందురా? అని మనస్సులోఁదలచుకొనిధరించు
భరతాత్వానుఁగి స్థితివలెనున్నది తిరువాళిరియమునందలిస్థితి.

౨ “నకామమనవాప్తైవరామపదాపు పస్పశః |
సందిగ్రామేశరోద్రాజ్యంరామా గమనకాంక్షయా” అనునట్లు

భరతులు స్వాభిప్రాయము పూర్ణముగ నెఱవేరనంనున, శ్రీరాములవారి పాదుకలనుచూత్రము గొని తెచ్చి సింహాసనమునందుంచి శ్రీనందిగ్రామములో పీఠమూర్తి రాకక్షేయమగుచూచుచు పదునాలుగు సంవత్సరములు తమ యాశనుపింఛునెరిసికొనుచున్నట్లున్నది తరువ్వాతీయంకలిసితి.

రావణవధానంతరము తీరిగినుయోధ్యకు వీరుచేసి పట్టాభిషిక్తులైన శ్రీరాములవారి సన్నిధిలో స్వయాపాదులపనుగు కైంకర్యమును భించి భరతాశ్వానుస్థితినెనున్నది. యాత్వా రులకీ తిరువాయి మొఱ్ఱయందలి పుడుపార్థిప్రాప్తి.

తిరువాయి మొఱ్ఱి యంతకును సంగ) హమయినది. మొదటితిరువాయి మొఱ్ఱి, ఆ మొదటితిరువాయి మొఱ్ఱి యొక్క సంగ్రహము. మొదటిమూడుపాశురములు. ఆమూడు పాశురముల సంగ్రహము మొదటిపాశురము. మొదటిపాశురముయొక్క సంగ్రహము మొదటిపాదము ఈసన్నివేశము. (ఋచోయ జాంషిసామాని తథైవాధర్వణానిచ సర్వమష్టాక్షరాప్తస్థం యచ్చాన్య దపివాఙ్మయమ్) ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అధర్వణవేదము, మఱియు నేయే శబ్దజాతము గలదో, ఆ సమస్తమున కునష్టాక్షరి మంత్రమునం

గ్రహమై. ఆయష్టాక్షునికి ప్రణవము సంగ్రహమై ఆ యోంకారము నకు, అకారము సంగ్రహమైన విధముగ నున్నది. ఇట్లే తక్కిన భారత రామాయణాది గ్రంథములు గూడ సంక్షేప విస్తరములుగ నేగదా యున్నవి.

పిరువాయి మొట్టి మహాప్రవేశము సంపూర్ణము.

ఇ ది

శ్రీ మత్పరద్వాజ యజ్ఞమూర్తి కాండూరు వెంకటా
చార్య తిరూభవ శ్రీ మదాళ్ కొండవల్లి
గోవిందాచార్య పాల్వోభయ వేదాంత
వైభవగీర్వాణాంధ్రద్రవిడవిజ్ఞాన
భాగధేయకృష్ణమాచార్య
నామధేయభాగవత
విధేయనిచే
నాంధ్రీకృతము
మంగళము

మొదటి పత్త.

మొదటి తిరువాచనము మొదటి

మొదటి పాశురము

మూ॥ ఉయర్వళి వుయర్నల ముడైయవ నెననవళి | ను నొన్
ట మదినలమరుళిన నెననవళి | అయర్నగునునురగిరిళి
తియవనవళి | తుయరళుళుళుళుళి తొమ్మిదేన్నెననే

ప్రతిపదార్థము.

ఉయర్వళి = అన్నియతిశయములు. అయి ననించునట్లుగా
ఉయర్ = గొప్పదియైన (అవాజ్ఞాననగోచరమైన) నూన = అసం
దము. ఉడైయవళి = కలవాడు. ఎనళి = ఎనఁడు! మయర్న =
అజ్ఞానము (దేవుడున్నాడా? లేనాయననందేహము) అయి
నించునట్లు. మదినలం = భక్తిసూపముగ నమరింపబడిన మును. అరు
ళినళి = అచగ్రహించినవాడు. ఎనళి = ఎనఁడు! అయర్వళి = మరు
పు. అటుమ్ = లేని. అమరక్కళి = నిత్యసూరులకు. అధిపతి = ప్ర
భువు. ఎవళి = ఎవఁడు! అవళి = వానియొక్క, తుయరళు = ను;
ఖనివారకమైన. శుడరడి = తేజోమయములగు పాదములను.
తొమ్మితు = నేవించి. ఎన్నెననే = నామాననమా! ఎమ్మ = బ్రతుకుమా

తాత్పర్యము.

ఓమనసా! ఎవఁడు, అవాజ్ఞాననగోచరమైన నూనం
క్షముగల వాఁడో! ఎవఁడు నాకు నందేహములన్నియుఁ

ద్రావిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ శతకము. ౧ పాశురము. ౬౧

దీగ నట్లు భక్తిజ్ఞానములగఱాక్షించెనో! ఎవడు అజ్ఞానగంధములేని నిత్యసూరులకు ప్రభువై యున్నాడో? దుఃఖములనుబోగొట్టినవియు దేజోమయములైనవియునగు, వానిపాదములఁబట్టి బ్రతుకు చూ!

ఉయర్వొణ అగు పాశురముమొక్క- అనతారిక.

సగ్నేశ్వరుఁడగు తాను సమస్తకళ్యాణగుణాత్ముఁడై యుండిన యునికినిసేవించఁజేసి యుపకరించెను. మఱియు కళ్యాణగుణములకుఁ గూడ వన్నెబెట్టినదిగనున్న తనదివ్యాత్మ స్వరూపమునుగూడ సేవింపఁజేసియు నుపకరించెను, ఇట్టి మహోపకారమునుబొందుటకై నాయందుఁజెప్పఁదగినయోగ్యతకొంచెముగూడలేకన్నను, నిగ్నేతుకముగ అనఁగా సేకారణములేకయే తనంతట తానుగానే యుపకార మొనర్చెను. ససతోటి సమానభావమును బొందినముక్తులగుఁగూడ సనుభవించమిరి యన్న తనయునికినిఁజూపి, యుపకార మొనర్చెను. తన దివ్యవిగ్రహవైలక్షణ్యమును సేవింపఁజేసి యుపకరించినవాఁడు అని వాఁడోసర్పిన యుపకారములనన్నిటినిఁజెప్పి, ఇట్టియుపకారములఁజేసినవాని పాదములలో నేను నిత్యకైంకర్యముఁజేసి బ్రతుకుటకురమ్మా! అని, సమ్యాత్పరులు తమమనస్సును గూర్చి చెప్పకొనుచున్నారు.

ఏటిలోవెల్లువ మిక్కుటముగావచ్చినప్పుడు, ఎదురుగనున్న చెట్లుపడిపోయి సముద్రమునకుఁజేరును. నీరుప్రబ్బలి

చెట్ల మొదలగునవి, భాగుగాబలిపిబ్రతుకును, అవిధముగ
చిరుమాట్లగుణ ప్రభావమును సేవించి వంగకయెమగుగా నావ
ణాదులవలెనున్నవారు బ్రతుకలొలగు. కావున వానియొక్క
పాదములయందుశుభజేర్పి బ్రతుకుటకురమ్మా' మోససమా'
యనుచున్నాడు. నుభునినర్తకములును దే' నుచుములునున
గు నిరతిశయానందునియొక్క పాదములబట్టికొని బ్రతుకజూ
డమాయుచున్నారు ౧ (అహచన్యావగో ధౌతాగుత్తర్కా
న్యముపాగశః) నేను ఈశీ)రామునివాకిలదమ్మడను, ఐన
ప్పటికి, వీరిసద్గుణములకు లోబడిపీడినవకుండైన నేనని లక్షణ
న్వామి, అంజనేయలతోఁ జెప్పినవిధముగా అనఁగాఅంజనేయు
లు, లక్ష్మణస్వామిజూచి "మీరు పీరి కేచుయ్యెదను" అనఁ
గా, లక్ష్మణస్వామి చిరుమాట్ల బకవిధముగాదలచియున్నా
డు. నేనొకవిధముగాదలచియున్నాననిరి. "నాకు" తలచి
యున్నవిధమేమి, "మీరుదలచియున్నవిధమేమి" అనఁగా;
నాకు తనకూడఁబుట్టినవాడనియున్నాడు. నేను వారిగుణము
లకు లోబడిదాసుండనైయున్నాను, అని గదాచెప్పినాడు. అట్లే
పీరుగూడ నోమాసమా! దాస్యమునుబూని ముందర నా స
ర్వేశ్వరుని పాదములనాశ్రయించి బ్రతుకుమాయుచున్నాడు
మొట్టమొదట గుణములలోబ్రవేశించుచున్నాడేమి? అనిన
యెడల తామురమాత్మకుదొరకిన శేవదిగముక నట్లునాదిం
చుచున్నాడు. గుణమును (దారమును) గొని విల్లుచువందినట్లు

ద్రావిడామనాయము. ౧ శతకము, ౧ దశకము .౧ పాశురము. ౬౩

భగవంతుడునుగుణముచేతనేమీ సమ్మాన్మృదులనువంచుకొని
 నట్టెనది. (ఉయర్వరయని) భగవంతుని.యానందముయొక్క
 ప్రమాణమునుచెప్పబడు ప్రారంభించిన వేదములు సూడ
 యానందము చెక్కని యాగోగ్యభాగ్యము సకలైశ్వర్యభూష సం
 పదము, తనతోనమానులగువారలకు తానుగురువై పాఠము
 చెప్పనగినవిద్య, సమస్తభూనుండలాధిపత్యము, గలవాడైన
 మరుష్యునకు గలయానందమునకు, మనుష్యానందమని పేరు,
 ఇంతకు నూఱురెల్లధికమైనది, మనుష్యగంధర్వానందము,
 అంతకు నూఱురెల్లధికమైన, దేవానందము అట్లెయ నేకాంత
 రములు, చెప్పి అట్టియానందము నూఱురెట్టైన చతుర్ముఖ
 బ్రహ్మానందమనిచెప్పి, అట్టియానందమునూఱురెట్టైన బ్రహ్మ
 సంసమనిచెప్పియు, ఈ యానందగుణమును, ఇట్లు పరిచ్ఛేదము
 చేయుటకు వీలులేకయేగదా, ౧ (యతోనాచోనవర్తన్తే) ఏ
 యానందగుణపరిమాణమును నిష్కమజేయజాలక వేదము
 లును, వెనుకకునురలి వచ్చుచున్నవో! యని చెప్పవలసినవిగా
 నున్నవి. ఒకయానందగుణమిట్లున్నది, తక్కినగుణములన్ని
 యునిట్లేగదా! కావుననీయాధ్వరులిట్లే తక్కినగుణములన్ని
 యునవాఙ్మూలన గోచరములేయని నాదించుచున్నారు. ఉయ
 ర్వ=శ్రమము, లోకములో నెవడుగాని శ్రమపడక గౌరవమును
 సంపాదించజాలడు. అట్లే నాభగవంతుని గౌరవము
 న్ను? అనినయెడల కాదు ఉయర్వఱువుయర్=శ్రమపడకయే
 స్వభావముగనే యతిశయించినగొప్పతనము, కావుననే శ్రీయా

శవందారులు ౧ (స్వాభావికావసరకానిశాస్త్రోన్మేషం) భగవంతునకు స్వాభావసిద్ధమైన నిరణిశయానిశయముగల ప్రభుత్వము అనిపాదించిరి. ఉయక్వ + లు = ఇతరుల ముఖ్యము పోషనట్లు అనగా జ్యోతిగానశించుటగాను భగవంతునిగొనుకొను యనిశయమును, ఇతరులయొక్క ముఖ్యమును నూచినట్లే తేని, సూక్ష్మనియొద్ద నక్షత్రములవలె, మేలుపర్వతశ్రేణులముమీద నెక్కిన నానిక్కిరించునున్న యోవాలు మొదలుగా వానినలెనుకూపము సోకయున్నప్పటికిని, కనుపించనందున తేనిని దొప్పించగినట్లుగానుండుట. ఇట్లు సర్వాభిశక్తిమైయున్నప్పటికిని శూన్యశయమునకొక యవధియున్నదా? అనియెడల ఉయక్వ = అనగా జ్యోతిసనగోచరమైన అనగా కాలతత్త్వమున్నంతవఱకునునుభవించుచున్నప్పటికిని ముగియకుండునట్లుచంతముగానుండుననియని భావము. అయితే (సర్వోత్తమాయాంతానిచయాః | పతనాంతాస్త్విముచ్చయాః సంయోగావిప్రయోగాంతాః | మరణాంతాః చ జీవితం) పదార్థములన్నియు నాశనమేయంతముగాఁగలవి. కలయుకలు ఎడబాటులే యంతములుగాఁగలవి, బ్రతుకుచావేయంతముగాఁగలది అనునట్లున్నదో. అనినట్లుగాదు ఇంతపరిమితగలదని చెప్పుటకు వీలులేదనియేగాని, సరిగిపెరిగి విడుగిబడుననిగాదని భావము ఇట్లుదరిమిరిపాక్షికావేరివలె వ్యాపించియున్నయెడలనిచంతయుప్రయోజనమునకురాక, యడవిపట్టిగివోవునోయేమో? యని నట్లే, సలం = అనందగుణమును--కనుపడి

ద్రావిడమూయుము. ౧ శతకము ౧ దశము. ౧ పాశురము. ౬౫

నంతవఱకు పైరుపెట్టబడిన ప్రదేశమువలె నంతయుననుభవ
యోగ్యమైనందును. నలమనఁగా నొక యానందగుణమనికాని
ఆనందగుణసమూహమనికాని, ఆనందావహమగువిభూతీయని
కాని, చెప్పవచ్చును. ఉడైయవక్ = కలవాడు, అనఁగా నీయా
నందగుణము ఉన్న స్థానమిది సోవునప్పుడు పోవునదిగాదు. భ
గవత్స్వరూపమునుండి విడఁదీయుటకు వీలుగలదిగాక, స్వరూప
ము ననుసరించుచుండునదియని భావము, కూరత్తాత్త్వములు
పిల్లై ప్పిల్లై యాత్త్వములనుజూచి, నిర్గుణమనువారి కంతముబట్టి
నట్లువలె భగవఁతుని ఆనందముగలఁవాడని, యాత్మాదులు
చెప్పినవిధమును జూచితివాయని సాగించినారు. ౧ (నమస్తే
కళ్యాణగుణాత్మకోసా । స్వశక్తి లేశోద్ధృతభూతసర్గః । ఇచ్ఛా
గృహితాభినుతోమదేగాస్సం నాధితాశేషజగద్భితోయః) తన
శక్తిలేశముచేత భూతసృష్టియొనర్చి, ఇష్టానుసారములగు నవ
తారములసృష్టిజుడునకారముజేయునట్టి, సకలకళ్యాణగుణము
లతో నిండిననాడని భావము, ౨ (వర్ణాయతైస్త్వగుణానశ
క్యా) ఎవనిగుణములు సదివేగసంస్కారములుచెప్పినను ముగి
యునవికావో! ౩ (ధాతునామివశై తేంద్రోగుణానామాకరో
మహాక్) ధాతువులకు పర్వతమువలె గుణములకుఁబట్టి నిట్లై
ననాడు ౪ (ఽహవోన్మృపకల్యాణగుణాః ఘత్తస్యసంతితే)
ఓ దశరథమహారాజ! నీ కుమారునకు కల్యాణగుణములనేక

౧॥ వి.పు.౬-౫. ౨॥ భార.భి. ౩॥ రా.కీ, ౧౫౨౧. ౪॥ రా.
అ.౨-౨౬.

ములుగలవు, అనియు, (స్వాభావికానవధి కాతిశయం సంభ్యో
యకల్యాణగుణగణా) స్వభావసిద్ధములైన లోనలశిశువులగు
యనేకకల్యాణ గుణములముక్క సమూహముగలవారము,
అని శ్రీ) మాత్రవందాదుల శ్రీ)మా శ్లోముగలనను.

ఇట్లే గుణములనంత ముఖ్యగానుండుననిన నీ శబ్ద క్షేమి
మహిమవచ్చునట్లుగానుండునా? పరిమాశ్లోముక్క దివ్యాత్మ
స్వరూపము! అనినట్లైతే, అట్లుగుణములవలన దివ్యాత్మస్వ
రూపమునకు నుహిమ రాదు, దివ్యాత్మస్వరూపమునలననే గు
ణములకు నుహిమవచ్చునట్లున్నది.

ఎవఁడ=ఎవఁడ? ౧ (యథాస్థైర్యమను) ఉప్పుగడ్డ
యెట్లే, అనగా నుప్పుగడ్డయందులోపల వెలువటుననుభేదము
లేక, అంతయునుప్పురూపముగానున్నట్లు భగవంతుడు, జ్ఞాన
ఘనము, (జ్ఞానమయుడు) గానున్నాడు, అనగా ఉన్నే యు
ప్పుగడ్డగను, ఉప్పురసముగనున్నది. ఇటుగుణమునకు ద్రవ్యము
నకు (గుణముగలదానికి) అభేదముగనున్నది. అట్లే మధురమే
చక్కెరగను, చక్కెరగుణముగనున్నది. ఈ విధముగా (వజ్రాకృతు
నవ) జ్ఞానమేస్వరూపముగను గుణముగనున్నది. ఇట్లే ఆనం
దమేస్వరూపము, ఆనందమే సూము, ఇదిగలవాడు ఎవఁడ!
అనగా ఏయానందస్వరూపుడోయనియర్థము, అప్పుడుగుణములు
లేక యేస్వభావసిద్ధమహిమగుణవాడనియు, బెలియుచున్నది.
ఇట్లు చెప్పుటచే గుణములేనిస్థితి యొకటియున్నదని యూహిం
చు

౧॥ బృ-ఉ-మై-బ్రా.

స చాదు, ఉప్పుఅనునపుడు గుణములేనిస్థితియా? కాదు. ఉప్పు
దనముకలననియేభావము, దీనికిగుణములు లేనిస్థితియనగా
నిశరదుచులుచేనిస్థితియనియర్థము. అట్లేభగవంతుని విషయ
మునను, అనిశేలియునది. అవఁ=వాడు అనగా ఆయాసం
దాది గుణములుగలవాడు, ఏయాసందుడు ఆనందముగలవాఁ
డో! అనిచెప్పటం. ఏయుప్పుఉప్పునముగలదియో! ఏచక్కెర
టీసిగలదియో ఏదీపముదీప్తిగలదియో! ఏరత్నముకాంతిగలది
యో! అని నట్లునిభావము, ఇట్టినిశ్వేత్వరుఁడు తనకొనర్చిన
యొకయవకారమును జెప్పకొనఁబోవుచు వెనుకటిగుణములను
చే 'యా తఁగాఁగొన చున్నాడు. ఆయవకారమేదియనగా?
(మయర్వ + అఱ=సంశయములేరునట్లు అనఁగానజ్ఞానమునశిం
చునట్లు, ఈయాజ్ఞానము మూడువిధములుగనున్నది. మొద
టిది దేహమేయాశ్చయని తలచుట దీనికేజ్ఞానానుదయమని
'వేరు (జ్ఞానముపుట్టకుండుట) గొడవది ఆత్మవేరు శరీరమువేరు
అనిజ్ఞానముగలిగి ఈయాత్మదేవమునకు లోబడియుండునది
యని తోచినప్పటికిని, వృత్తిమూలమును గనుగొనఁజాలక కొ
న్నొకనాశ్రయించినట్లు, భగవంతునకంగమముగనున్న యితర
దేవతల నాశ్రయించుట దీనికేఅన్యధాజ్ఞానమనిపేరు. (వేరువి
ధముగాఁబుట్టినజ్ఞానము) మూడఁ దిస్వతంత్రముగ స్వభోగ్యము
గఁదలఁచుకొని, ఆత్మానందముతో మాత్రము తృప్తుఁడగు
కేవలనిజ్ఞానము. దీనికే విపరీతజ్ఞానమనిపేరు. (ఒకవిధముగ
నున్న చానిని మఱియొకవిధముగ దలఁచుట) అనిసంబిళ్ళగారు

సాదించుచుండిరి. నమ్మాళ్వారులు సాంతముగ తమనోళ్ళతో నాసందేహముతీరినదని చెప్పుకొనునట్టి సర్వేశ్వరమారు పీరిక జ్ఞానమును వాసనతోఁగూడఁ బోగొట్టెను.

(మఱి, నలం) జ్ఞానమును, భక్తిని, ఇచ్చినాడని కోరి యుచెప్పెదరు. భక్తిరూపమైన జ్ఞానమును కృపచేసినాఁడు ఎట్లనగా! పుట్టుకతోడనే చేవగల నల్ల పిల్లకు చెప్పవలె, భక్తితోడనేఁజూసిన జ్ఞానమును కృపచేసినాఁడని భట్టరుసాదించువిధము. ఈయాత్మోగులకు భగవదనుగ్రహముచేతనే, కర్మజ్ఞానసాధ్యమగు భక్తిగలిగినది. అట్టిభక్తియే కైంకర్యమును జేయించునది. లోకములో నొకరి కొక గుఱుచారముచేయుట ప్రీతిచేతనేగదా! ఆత్మోగులు, భక్తులూ? లేక ప్రపన్నులాయని యెంబాకులను వారిని కొందఱుకుగగా, ఆత్మోగులుప్రపన్నులు. భక్తి వీరికి దేహయాత్రకుగానేర్పడినది. అనగా నొకఁడుబ్రతుకుటకు అన్న పానాదులువలె, పీకుబ్రతుకుటకుప్రాధుఁబుచ్చుకొనుటకునుభక్తియు కైంకర్యమును అనిభావము. ఎట్లనగా? మనమందఱునుప్రపన్నులముగా (స్వప్రవృత్తిలేనివారముగా)నున్నప్పటికిని, ఒకసంవత్సరముఁకొలేక ఆఱుమాసములకోజీవనోపాయమునుమందుగసిద్ధపఱచుకొనియుండునట్లు వీరికి గ (ఉణుఱ్ఱోరుమ్మరుకు నీరుంతిన్నుంపెదో ధీతైయు మెట్లొబ్బణ్ణిఁతె) తినునన్నము త్రాగునీరు, నమలుతం

[దావిడమ్నా యము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౧ పాశురము. ౬౯

బూలము అంతయు కృష్ణుడేగదా! (అరుళినన్) = కృపచేసి
నాడు. ఏకారణములేకయే యిట్టి భక్తిరూపమైన జ్ఞానమును
భగవంతుడు కృపజేయఁగాఁ జూచితిని. అంతియేతప్ప
అంతకుమునుపును నేనొక యచిత్పదార్థమువలెఁ బడియుంటిని.
అనియొకయభిప్రాయము. (అరుళినన్) = ఇచ్చినాడు వీరడుగ
కయున్నప్పటికిని, స్తనములతీపు సహించఁజాలక పాలను క్రిం
దపిండివేయువారివలె, తనంతట తానే కటాక్షించెను. ౧ (త
మక్రతుంపశ్యతి వీతశోకోధాతుః ప్రసాదాన్మహిమానమీశం)
తానింతవఱకు నెన్నడును దైనమును క్రతువులచే నారాధింప
కున్నను ఈశ్వరునియొక్క నిర్దేశముక కృపవలన మహిమావిశి
ష్టమగు దైవమునుజూచి దుఃఖిరిహితుఁడగుచున్నాడు. అని
చెప్పినట్లు నిర్దేశముగా వాడునన్న కటాక్షించుచుండ నేను
ను నూరక చూచుచుంటినిని భావము. తీసికొనుటకభిప్ర
ాయముఁ గూడలేనివాని కియ్యవచ్చినవాడని తెలియుచున్నది
తన కృపను తీసికొనువాడు గూడలేనివాడేనా? అన్నట్లే
(అయర్వణ్ణు మనుర్రొకళతిపతి) = నిత్యసూరులకు ప్రభువు.
అనఁగా అట్లునయోగపడనివాడు కాదు, వాడునుగ్రహించని
యెడల మాకు గతియేలేదనిచెప్పఁదగిన వారిని ఒకదేశముగనే
'పెట్టుకొని యున్నాడు. అయర్వు=మఱుపు, అఱుం=లేని
అనునపుడు మొదటనే యజ్ఞానములేదని యొకభావము. అజ్ఞా
నములేదనినది. అనిచెప్పినయెడల, ఈభావముముక్తపురు

మల కన్వయించుకొనునది (అమరర్కశబ్దం) = నిశ్శ్రమములు
 (మృత్యులేనివారు) భగవదనుభవమున్నంతవఱకుమృత్యులేనివారే.
 భగవదనుభవముతప్పెనో ౧ (నచనీతాత్మయాహీనా నచాహ-
 మపిరాఘవ!) ఓరామా! నిన్ను నేవించుచున్నంతవఱకు నీశకు
 ను నాకును భయములేదు. నీనేనతోలగనో! నీశలేనా నేను
 లేను, అని లక్ష్మణస్వామి చెప్పినట్లుగా, మేమును మృత్యువునందు
 వారమే యని చెప్పవారు. ఇట్టివానిన్నట్టి శ్రీవిద్యభూతికయజ్ఞ
 మానుడని తాత్పర్యము. ఇట్లు భగవత్సామ్యమును బొం-
 దినవారిగుంపులో పెరుమాళ్లును, వీరికిని భేదమొంగుకట్టు
 నిన లక్ష్మీదేవికొస్తుభరత్నము మొదలు కొన్ని గుర్తులచేనా-
 డు శేషి, వీరుశేషభూతులు, అని యెఱుంగవచ్చును. ఇట్టి
 వారలనేకులుండి, తానొకడుగానున్నప్పుడు శేషప్రభుత్వము,
 వీరిననుసరించుకొని షోవలసియుండునదియేనా? అనినయెడల
 అట్లుకాదు. (అధిపతి)=ప్రభువు. అసంగ నడకని పరీక్షించు
 లకై గుఱ్ఱమువెంట నేనుగును పరుగెత్తించునపుడు ఏనుగువంత
 పెద్దదైనను ఎంతవరుగెత్తినను గుఱ్ఱముతో కలిసికొనినట్లుండు
 నేగాని, దానిజతలో జేగజాలదు. అట్లే వీరును ఎంతసా-
 మ్యము బొందినప్పటికిని, ఏవిషయమునను చేరియు చేరనట్లు
 గనే యుందురు. అట్టి సర్వశేషిత్వమును జెల్లించుకొనువా-
 డనిభావము. దీనికిమీరునట్లు విగ్రహవైలక్ష్మణముజెప్ప-
 దలచుకొని, భాగ్యమును మఱికొంచెము హెచ్చుగాబోయు

టకు గోతమును కుదిలించినట్లు క్రిదివిషయమును కుదిలించి
 అవకాశవాడు! అని ముందుకుబోవుచున్నారు. అనగా
 నిత్యవిభూతి యోగమునందే విగ్రహవైలక్షణ్యమునుగూడఁ
 బ్రతీసాదించిరనిభావము. (తుయరళు) దుఃఖమునుబోగొట్టు
 అనునర్థమును పూర్వకాలపుపెద్దలు సాదించుచుండిరి సకలాత్మ
 లయొక్కదుఃఖములనుబోగొట్టు పాదములని తాత్పర్యము.
 ఈ సందర్భమున, ఉద్దేయవాలు. (వ్యసనేషుచుచుష్యాణాంభృ
 శంభవశిదుఃఖాః) మనుష్యులకుఁగవ్వములుగలిగినప్పుడు రాము
 డు తానుమిక్కిలి దుఃఖముగలవాడగుచున్నాఁడు. అనియుం
 డుటచేత, చేతనుదుఃఖమునకంటె, వారిదుఃఖమును జూచి
 నందున తనకుఁగలిగినదుఃఖముగొప్పదియగుటఁబట్టి వారినికష్ట
 ములనుండిఁజొలగించి తనదుఃఖమును తానుతీర్చుకొనినాఁడు.
 అనగా వారలపనిగా, చేసినట్లుగాక తనసొంతపనిగాతానుచేసి
 కొనినాడనిభావము కావున, దుఃఖమునుబోగొట్టుపాదలనగా
 చేతనుదుఃఖమును బోగొట్టుపాదములనిచెప్పటకంటె, చేతను
 లదుఃఖముచేదనకుఁగలిగిన దుఃఖమునుబోగొట్టు పాదములనిన
 బాగుగానుండుననిసాదించిరి. వారియజ్ఞానమునశించినయెడల భ
 గవంతునిదుఃఖమున్న బోయినదనిభావము. (శుడరడి) = తేజో
 మయములగుపాదములు. ఇది,దివ్యమంగళవిగ్రహయోగమును
 డెలుపుచున్నది. అప్రాకృతమగు తేజమనిభావము పాలుత్రాగు
 బిడ్డతల్లియొక్క నర్వాపయపములవిడిచి స్తనములయందునోరుఁ

బెట్టునట్లుగా, వీరును ౧ (ఉన్నేనేనులరుద్దిరుప్పదం) ప్రశాశ
మానములై తేనెనునవించు, మీపాదములను, అనిసాదించి
నట్లు శ్రీ పాదములయందు నోరునుంచుచున్నాడు, శేషభూతుఁ
డు శేషి నాశ్రయించుటకేర్పడినరే విదియేగదా! (తొమ్మిది) =
నేవించి, అనఁగా నీవునిత్యసంసారివై పడినకష్టమంతయు
దీరునట్లు స్వరూపానురూపమగు కైంకర్యములొనర్చువించి
(ఎట్లు) = బ్రతుకుమా, ౨ (అనన్నే వసభవతి) బ్రహ్మలేనిచె
ప్పవాడెలేనివాడగుచున్నాడు. అనుస్థితిగోయి, ౨ (నన్నమేనం
తతోవిడుఁ) ఎవఁడు బ్రహ్మయున్నదనిచెప్పుచున్నాడో, వానిని
ఉన్నవానినిగానందఱు తెలిసికొనుచున్నాడు. అట్టివారిలోటి
లోఁజేరునట్లుగాఁజూచుమాయని తాత్పర్యము, మొదటనేనూ
శ్రయించక పోతినేయను దుఃఖముదీరునట్లు కైంకర్యమునకు మొ
దటిదియగుపాదము నాశ్రయించియు జీవించుమాయనుచున్నా
రు. (ఎన్నననే) = నామాననమా! ఇప్పుడు తనమనస్సనికలుపుకొ
ని చెప్పుకొనుచున్నారు. ఈభగవత్కలాక్షముకలుగక మును
పుతానెవరో మనస్సేదియో అనునట్లున్నాడు. అదెట్లునఁగా,
ఇద్దరొకపాతశాలలోఁజదువఁగా, బారిలోనొకరికి గౌరవముగ
లిగినట్టైతే తక్కినవాఁడు తనకునానితో నొకసంబంధమును
చెప్పుకొని దగ్గరజేరునట్లు. 3 (మనఏవమునుపాఠ్యకారణం
బంధమోక్షయోః) మనుష్యులకు బంధమోక్షములగురించి
మనస్సేకారణము, అనునట్లు బహుకాలముబంధమునకుఁగారణ

మైనది యిప్పుడు భగవద్విషయములో ముందుబడినిలుచుట చేత దానితో తమకొక సంబంధమునుగోరి, నా మానసమాయని చెప్పచున్నారు.

పాశురమును పూర్తిగాఁజెప్పి, (అవణ్) వాఁడు అనిచెప్పఁగూడదా? ఒక్కొక్కపాదమునకు (అవణ్) (అవణ్) వాఁడు వాఁడు అనిచెప్పటకు తాత్పర్యమేమనఁగా? వీరు ప్రతిపాదించఁదలఁచుకొనిన యీశ్వరత్వముఒక్కొక్కగుణముచేతనే సిద్ధించుచున్నదని తెలుపుటకుగాను అనియొకయర్థము. లేనిచోనిరతి శరూనందముగలవాఁడు ఎవఁడో! వాడు నాయజ్ఞానము పోవునట్లు భక్తిరూపజ్ఞానమును ప్రసాదించినాడు. భక్తిరూపావన్నజ్ఞానమును ప్రసాదించినవాఁడు ఎవఁడో! వాడు నిత్యసూగులకధిపతి. నిత్యసూగులకధిపతి యైనవాఁడు ఎవఁడో! వానియొక్కపాదముల నాశ్రయించుమా! అని ఒక్కొక్కవాక్యమునకు, చేరినట్లర్థముచెప్పవచ్చును. లేనిచోనిరతిశరూనందముగలవాఁడెవఁడోవానియొక్కపాదముల నాశ్రయింపుమా! యనిఒక్కొక్కవాక్యమునకు వేరువేరుగాఁ జేర్చుకొనవచ్చును. ౧ (ననుః పురస్తాదధపృష్ఠతస్తే) నీకువెయ్యిపర్యాయములు నమస్తారము, తిరిగియునమస్తారము, ముందునునమస్తారము, వెనుకనునమస్తారము, అంతటనునమస్తారము, అనియర్జునుఁడుచెప్పినట్లనిభావము. అయితే ఉయర్వఱపుయర్నలముడైయవణ్ అయర్వఱు మమరరక శతిపతి మయర్వఱమతినలమరుళినణ్ అనిపాశురము

యొక్క పాదములు మాత్రమే వలసియుండగా, అట్లుండకుండుటకు కారణమేమనిన? నిరతిశయానందముగలవాఁడు, నిత్యసూరుల కధిపతియైనవాఁడు, నాకు అజ్ఞానముబోగొట్టి జ్ఞానమునిచ్చినాడు, అనియు ప్రకారస్మృతి అంతదూరము సోనియ్యనందున, వెంటనే, నిరతిశయానందముగలవాఁడు, అజ్ఞానముబోగొట్టి సుజ్ఞానముకృపచేసివాఁడనిసాదించిరి. భగవంతునకు, గుణములేదు, విగ్రహములేదు, విభూతిలేదు, అనువాగిందఱు సీతాశురముచే నిరసింపఁబడిరి. వారి నెదిరించి యేలచెప్పవలయు స్వచ్ఛసాధనమే పరపక్షవిరసనముగదా! కల్గములో పరిపవనను త్రొక్కించ త్రొక్కించ ముందు మొలిచియున్న గడ్డి తనంతటతానే పోయినట్లు ప్రతిపక్షులు వెంటనేవిరసింపఁబడిరి. ఈ పాశురమునంద రపంచకమును జూపుచున్నారు. ఎట్లనఁగా, నిరతిశయానందముగలవాఁడు, నిత్యసూరులకధిపతి యనుటచే ప్రాప్యవేషము (తనచేపొందబడువానియొక్కస్థితి) అజ్ఞానముగళించునట్లు, అనుటచే, విరోధినశించినవిధమును, కృపచేసినాఁడు, అనుటచే వాడేసాధనమనియును, నమస్తరించి బ్రతుకుమాయనుటచే, వాని భొందుటచే గలిగినలాభమగు కైంకర్యమును, నామాననమా! అనుటచేత పరిశుద్ధాంగోకరణముగలవాఁడే యధికారి యనువిషయమును, ప్రకాశింపఁజేయబడినది.

మూ॥ మననక మలమట మలర్మిశై యెఱుతరు ।

మననుణ ర్వశవిలక్ పొఱియుణ ర్వవైయిల ।

నిననుణర్ ముఱుసల మెతిర్నికళ్ కఱువిను ।

మిననిల నెననుయి ర్మికునరై యిలనే ॥ ౨.

[ప్ర] మననకం=మనస్సునందలి, మలం=మురికియగు కామక్రోధాదులు, అణి=నశించునట్లు, మలర్=వికసించి, మిశై=పైసైన, ఎఱుతరుం=పుట్టుచున్న, మననుణర్వు=మానసికజ్ఞానముచేత, అశవిలక్=నిరూపింపబడువాడు కామ పొఱియుణర్వవైయిలక్= ఇంద్రియములచే గమనింపబడు భౌతికపదార్థములవంటివాడునుగాడు, ఇనక్=ఇట్లుచేత నా చేతనములవంటివాడు కానివాడై, ఉణర్మిఱున లం=జ్ఞానానందమయుడై ఎతిర్=భవిష్యత్కాలమందును, నికళ్=వర్తమానకాలమందును, కఱ్వినుమ్=భూతకాలమందును, ఇననిలక్=సమానుడలేనివాడు, మికునరైయిలక్=అధికులైనవారును లేనివాడు, ఎననుయిర్=నాయొక్కప్రాణము.

తా॥ మనోమలములగు కామక్రోధములు నశించగాఁగలిగినట్టి యోగజ్ఞానముచే నెఱుంగఁదగిన జీవాత్మవంటివాడుకాడు మఱియు నింద్రియగోచరములగు మన్ననీరుమొదలగు పదార్థములవంటి వాడునుకాదు జ్ఞానపు మయుడు, అనందమయుడు అనిచెప్పఁదగినవాడు వానికి మూడు

కాలములయందును సమానుఁడుగాని, అధికుఁడుగాని, ఎవరును లేరు, అట్టిజ్ఞానానందమయుఁడు నాకంతరాత్మగను నాకాధారుఁడుగనుచున్నవాఁడు.

వ్యా॥ రెండవపాశురము, మొదటిపాశురములో
౧ (యతోవాఞ్మమానిభూతానిజాయస్తే) ఈభూతములన్నియు నెవరివలనఁబుట్టుచున్నవో! అను శ్రుతిప్రకారముగా, కార్యము గునీగజత్తునుబట్టుకొని కారణముగుపరమాత్మయుపాసించఁదగినదియనిచెప్పటయుఁగాక. ౨ (బహ్మవిదాప్నోతిపరం) బ్రహ్మ నెఱింగినవాఁడు పరమునుబొందుచున్నాఁడు, అను శ్రుతిప్రకారము ముందుభగవత్సరూపమునుబట్టుకొని తర్వాత కార్యముగు నీజగత్తులోఁ బ్రవేశించుటయుఁగాక, అనఁగా కార్యమునుబట్టి కారణమునువిచారించుటయు, కారణమునుబట్టి కార్యమును విచారించుటయు ననునీ రెండుపద్ధతులనువదలి, మొట్టమొదట భగవద్గుణములలోనేల వీరు ప్రవేశించవలయుననినయెడల, సర్వేశ్వరుఁడు తనకల్యాణగుణములనుజూపియే తమనువశపఱచుకొనినందున తాముదొరకిన శేవులలో ముందర ప్రవేశించి మాట్లాడుచున్నారు. ఆగుణములుగూడ రత్నమునువదలి కాంతివలె, భగవత్సరూపమును వదలియుండుటకు వలనుపడనందున, ఆగుణముల కాశ్రయమైన స్వరూపమును (అవక) వాఁడు అని మొదటిపాశురములో ప్రసంగమొనర్చినారు. అక్కడ ప్రస్తుతమైన దివ్యాత్మస్వరూపము హేయ

గుణములకు నెదురుతట్టుగనుండుటచేతనేమి, కల్యాణగుణములకు ముఖ్యస్థానముగనుండుటచేతనేమి, చేతనా చేతనములకంటె (జీవాత్మలకంటె ప్రకృతికంటె) విలక్షణముగా నుండునదియని, ఈపాశురముచే, అపరమాత్మస్వరూపము ననుభవించుచున్నాఁడు.

(మననక మనిమొదలిడి) రావణాసురుని గొప్పతనమునుఁ జెప్పబయంతయు శ్రీ రాములవారి గొప్పతనమునుచెప్పినట్లే నది. అట్లేపరిశుద్ధునిగు మనస్సుచేగ్రహించఁదగినదియని మొదట జీవస్వరూపమునుజెప్పి, అట్టిజీవునకంటెమిక్కిలి విలక్షణమైనదియనిపరమాత్మస్వరూపమును జెప్పినయెడలబుద్ధికిసులభముగాఁదెలియునని ముఁట జీవాత్మస్వరూపమును విచారించి పిదపదానికంటె భగవత్స్వరూపము విలక్షణమైనదనుచున్నారు. అదెట్లునఁగా? మననకం = మనస్సునకులోపల, మనస్సునకులోభాగము వెలుపటిభాగము లేకుండుటచేమనస్సునందనియర్థము. లేక మనస్సున గాగర్థవిషయము (పరమాత్మవిషయము) గను, ప్రత్యగర్థవిషయము (జీవాత్మవిషయము) గనువ్యాపించదగియుండుటచేత, నిప్పుడు, ప్రత్యగర్థవిషయమునుమాత్రము, (అకం) లోపల, అనిచెప్పుచున్నారనుకొనవచ్చును. మలం + అఱు = మనస్సులోని మలినములుపోవునట్లు అమలినములేవియనఁగా? (కామఃక్రోధోత్తోభ మోహాహర్ష మానమదాగుణాః విషాదశ్చాప్తమః ఘోక్తృత్యేతేమనసోమలాః) కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, హర్షము, మానము, మదము,

విషాదము, అను నీ యెనిమిది గుణములును, మనోమలములు, వీనినిమనోమలములనిచెప్పఁజుట్లు? ఆత్మదోషములుగా నేలచెప్పఁగూడదు? అనినయెడల, ఆత్మన్వరూపమునిత్యము, ఆయాత్మయొక్కజ్ఞానమును నిత్యమగుటచేత, నీదోషము ఆత్మనుబొందినదిగాదు, జ్ఞానమునుబొందినదికాదు. అట్లునిత్యమైనయెడల, నాకు జ్ఞానము కలిగినది. నాకు జ్ఞానముపోయినది. యనువ్యవహారములెట్లునచ్చినవి? అనినయెడల ఆత్మజ్ఞానస్వరూపము, జ్ఞానగుణకముగనున్నది. ఆయాత్మయొక్క ధర్మభూతజ్ఞానము (ఆత్మయొక్కగుణమైనజ్ఞానము) న్యాపించుటకు సాధనమైనది మనస్సు. అట్టిమనస్సనేద్వారమునుండి వికసించినప్పుడు, జ్ఞానముబుట్టినదనియు అది ముకుళించుకొనునపుడు జ్ఞానముపోయినదనియు, వ్యవహారములేగాని, జ్ఞానము నిత్యము. పైజెప్పినదోషములుగూడమనస్సునందుండునవియేగాని ఆత్మనంటవు ఆమనోదోషములు యోగశాస్త్రమునజెప్పఁబడిన యనునియమాదులచే, అనఁగా బ్రహ్మచర్యము, అహింస, సత్యము, షరద్రవ్యములనవహరించకుండుట, నిష్పిందానములుం బట్టకుండుట, స్వాధ్యాయము, శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, భగవత్పూజ, నిత్యము, మొదలగువానిచే నసంపదగలుగు. అఱిఁగియు నశించఁగానశించగా మలర్=వికసించినదియై. మిశై=మిశ్రితము, ఎఱ్ఱుదరుం=చిగిర్చి పెరుగుచున్న మనసువారు=మానసజ్ఞానము. అమానసజ్ఞానముచేత జీవాత్మను గనవచ్చును. అభిలగ్=అటు మానసికజ్ఞానముచేతను దెలిసికొనుటకు వలనవడనివాడు

ద్రావిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౨ పాశురము. ౩౯

భగవత్స్వరూపము జీవాత్మస్వరూపమువంటిది కాదనుటకు
తాత్పర్య మేమనఁగా? ఒకయింద్రియముచేతఁదెలిసికొనఁదగిన
వాఁడుఅనిచెప్పటకు వీలులేదనుట. బంగారునకు బొగ్గునకు
తారతమ్యమున్నప్పటికిని, రెంటినికండ్లతోనే చూడవచ్చును
గదా! అప్పుడు ఏకప్రమాణ సామ్యమున్నది. అనఁగా కాంతి,
వెలు, మొదలగువానిలో బంగారునకుబొగ్గునకు హెచ్చుతక్కువ
లున్నప్పటికిని చూడఁబడు విషయములో రెంటికి సామ్యము
చెప్పవచ్చును. ఎట్లన, బంగారున్న కంటిచేతనే చూడబడుచు
న్నది. బొగ్గునకంటిచేతనేచూడబడుచున్నది. పరమాత్మకును
జీవాత్మకును అంతమాత్రపు సామ్యముగూడ చెప్పటకు వీలులే
దనిభావము. అట్లేన, ౧ (మననాతు విశుద్ధేన) పరిశుద్ధమైన
మనస్సుతో పరమాత్మను జూడవచ్చును. అనుభ్రుతికి విరోధ
ముకాదా? అనినయెడల ౨ (నేనినేతి) కాదు కాదు అనఁగా
పరమాత్మ ఈవస్తువువంటిదికాదు. ఆవస్తువువంటిదికాదు.
ఇంత ప్రమాణము కలదిగాను అని తెలిసికొన
వచ్చునేగాని ఇట్టిదియునినిచూపించి పరమాత్మత
త్వమును సర్వమునుదెలిసికొనుటకువీలులేదని భావము. అట్లు
గాక పరమాత్మ జ్ఞానవిషయముగాదుఅనిచెప్పినయెడల తత్త్వ
మేలేదని యేర్పడునుగదా! కావున మనస్సుచేతఁగూడ జీవా
త్మవలెదెలిసికొనఁదగినవాడుకాదు పరమాత్మఅని భావము.
అనఁగా చిన్నదానినిఁ దెలిసికొనినట్లు పెద్దదానినిఁ దెలిసికొను
టకు వీలుపడదని భావము. (పొటియూణర్వవైయిలక)
ఇంద్రియములతోఁజూడఁదగినపదార్థములనంటివాఁడుచుకాఁడు

౧ (యమాత్మానవేద) ఎవనిని ఆత్మతెలిసికొనలేదో! (యంవృధి
 వీనవేద) ఎవనినిభూమితెలిసికొనలేదో! అనునట్లుగా ఈవ్రతా
 రము చిదచిత్తులకంటె విలక్షణుడని తాత్పర్యము. పుట్టుగ్రుడ్డి
 వాడు పదార్థములజూడలేదు. కండ్లుకలవాడును చూడలేదు.
 ఈచూడకపోవుటయిరువురకునమానమేకదా! అట్లేయచిత్తునకు
 గోచరముకానట్లువలె చిత్తునకును గోచరముకాలేననిభావము.
 ఇట్లు జీనప్రకృతులరెంటికంటె విలక్షణుడైయున్నప్పుడు, వాని
 నాశ్రయించుటెట్లునిన? ఇనకొకటివంటివాడు. ఇంతకుమును
 పు చెప్పినలక్షణములుగలవాడనిగాని ఇకకేవలబోవులక్షణ
 ములుగలవాడనిగాని యనిభావము. ఎటువంటివాడనినగా?
 ఉణర్ముఖునలంఘితయుజ్ఞానము, అంతయునానందముగనున్న
 వాడు భగవత్తత్త్వము జ్ఞానానందముల ముద్దగనున్నదియను
 టచేత స్వరూపములో జ్ఞానప్రకాశముగాని, ఆనందప్రకాశము
 కాని లేని తావులేదనిభావము. లేక ఇననుగార్ ముఖునలంఘిత
 తయునానందమయమైయుండును. ఇప్పుడుమనము సాక్షాత్తు
 గాఁదెలిసికొనుటకు వీలులేనందున, ఉపచూచముచేఁదగిసికొనఁ
 దగినవాడు. ౨ (యథాస్థైర్యమనః) ఉష్ణగడ్డయట్లోఅటు
 వంటివాడు ౩ (ఆనన్దోబ్రహ్మ) ఆనందముబ్రహ్మ అనియు,
 ౪ (ఆనన్దమయః) ఆనందముతోనిండినవాడు లేక, ఆనందస్వ
 రూపుడు, అనియుండుటచేత, భగవంతుఁడునిరతిశయానంద

౧॥ బృ-ఉ-౫-౩. ౨॥ బృ-ఉ-మై-౬-౫. ౩॥ తె-ఉ-భృ-౬-
 ౪॥ తె-ఉ-భృ-౫.

ద్రావిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౨ పాశురము. ౨౧

మయుడనిభావము. ౧ (కడిశేర్ నాన్ ద్రత్తుళ్ళాలైయిన్బత్తున్బ
క్కట్టేనేర్తై | యొడియావిప్పప్పెరుమయో) మంచిపరిమళ
రసానందములోనిదుఃఖములేని నిత్యానందమువంటివాడా!
అనిసాదించిరి. అనఁగా పుష్పములోని పరిమళమును తేనెలో
నిరసమును, ఒకచోటచేర్చి, దానిలోదోషములను, అనఁగా
కొంతకాలమునకు చెడిపోవునశించుట మొదలగు వానితీసివే
సిస్థిరముగాఁజేసిచూచినట్లే తే కొంచెముపమానముచెప్పటకు
వలనుపడునేమోయనువిధముగా, అట్లుచేయుటకనుకూలించిన
నట్టియుపమానముచే కొంచెము తెలిసికొంటేని తెలిసికొనవ
చ్చునేమోగాని స్వభావము గాఁజెలిసికొనుటకు సాధ్యముకా
దనిభావము. (ఉణ్మొళుననిం) అంతయుజ్ఞానముగను అంత
యునానందముగనునుండును. అచుకూలజ్ఞానమైనప్పటికిని, ఆ
నందమనునది, వేఱుగావ్యవహరింపఁదగియున్నదిగదా! (ఎతి
ర్నికట్ కట్టివినుమిననిల) భూతభవివ్యద్వర్తమానములనెడు
మూఁడుకాలములయందును సాటిలేనివాఁడు. మనదర్శనమునకు
చిత్తు అచిత్తు ఈ శ్వరుఁడు అరుమూఁడుతత్త్వములుమాత్రమే
యున్నవి. అందుచిత్తుకంటె అచిత్తుకంటె విలక్షణమైనవాఁడ
నిముందేచెప్పఁబడినది. ఇప్పుడుచెప్పనదేమనఁగా? మొత్తము
గాదృష్టాంతము చెప్పటకువలనుపడుకున్నను ఎదియేనిఒకవిధ
ముచేతనైనదృష్టాంతముచెప్పటకు వలనుపడునా! అనినయెడల
అదియునులేదని, నిర్వహించుచున్నారు. అట్లుగాక శ్రీభట్ట

రనువాగు. వెనుకనచూనదృష్టాంతము లేదనియు, ఇప్పుడున్న
 ధర్మ్య దృష్టాంతముగూడ లేనిని సాదించితి. నై ధర్మ్యదృష్టాంత
 తమసఁగా ౧ (నవ రేషునుహూజనచ్చలాన పుష్కరస్థి మిలి
 మ్లుచాఇవ) దుర్మార్గుల కై శ్వర్గమున్నయెడలఁ బుష్కరస్థి
 బాధించెదరో అట్లు మహాత్మ్యోపాసకులకు బుష్కరస్థి యెడల
 పరులనుగాపాడెదరు. అనునట్లుచెప్పెను. ఇట్లేవిధముగ దృష్టాం
 తముగూడ లే ని వాఁ డని భావము (ఎననుయిర) ఇటువం
 టివాఁడు నాకుధారకుఁడు. ౨ (గుప్త్యాత్మాశరీర) ఎనివిశిజీ
 వుడుశరీరముగానున్నాడో! అనునట్లులు ఆత్మ్యశరీరముగఁ జేసి
 కొనితాను శరీరగనున్నాడనిభావము. (మిగునక్రైములనే) శివ
 కధికులై నవారలునులేనివాఁడు. తానుజీవాత్మను శరీరముగాఁ
 బెట్టుకొని ఆయాశ్మకు ధారికుడుగను నియామకుఁడుగనుతాను
 న్నట్లుతననుగూడనియమించునది వేటొక వస్తువేదైననున్నదా!
 అనినయెడల ౩ (నతస్సమశ్చాభ్యధికశ్చిన్మశ్చితే) వానితో
 సమానుఁడు వానికంటెనధికుఁడునులేడు. అనునట్లులువానినగటి
 వాఁడువాడొక్కడేనప్ప వేతేయేదియులేదనిభావము. చివ
 చిత్తులవంటివాఁడుగాక మూఁడుకాయములయందును సమానా
 భ్యధికరహితుఁడై జ్ఞానానందమయుఁడగుపరమాత్మనాకు ప్రా
 ణము అని యశ్వయము. లేనిచో ఈ ప్రకారమునాకు ప్రాణ
 భూతుఁడైన వానియొక్కపాదములను నేవించి బ్రతుకుమా!
 మానసమా! యని క్రిందిపాశురముతో నస్వయముచేయ
 వచ్చును.

మూ॥ ఇలనశుడై యనితెననినై వరియవ :

నిలనిడై విశుమ్బిడై యరువిన నరువినన్ :

పులనొడు పులనల నొట్టివిలన్ పరన్దవ :

న్నలనుడై యెరువన్దై నణుకినమ్ నామే ॥ ౩

[ప్ర॥ ఇలన్ + అతు అదిలేనివాడు, ఇతు=ఇది, ఉడై యన్=కలవాడు, ఎననినై వరియవన్=అనితలచుటకు నలనుపడనివాడు, నిలనిడై=భూరియందును, విశుమ్బిడై=ఉత్థస్థిలోకములయందును, ఉరువినన్=గూపవంతమగు నచిత్తుకలవాడును, అరువినన్=రూపరహితమగు చిత్తునుకలవాడును, పులనొడుపులనలన్=ఇట్లు ప్రమాణగోచరములగునదార్థములతో జేరియున్న నా పదార్థస్వభావములులేనివాడునునై, ఒట్టివిలన్ పరన్ద=ఒక్కటినిఁగూడవిడువక వ్యాపించియున్న, అన్నలనుడై=ఆయానందముగల ఒకననై ఒక్కనినే, నామే=మనము, నణుకినమ్=చేరఁగలిగితిమి.

తా॥ ఇదిలేనివాడు అదిగలవాడని తలచుటకునువీలులేనివాడై అనఁగా సర్వపదార్థములుగలవాడై, అధోలోకములయందూర్ధ్వలోకములయందును ప్రకృతిజీవులను తన వశమందుంచుకొని పరమాణువుమాత్రమైన విడువకనకలపదార్థములయందువ్యాపించియున్నప్పటికిని, అపదార్థములయందలి సుఖదుఃఖములతోనించుకయు సంబంధములేకయున్న యాయానందమయునిమనముపొందగలిగితిమి

వ్యా॥ మూడవపాశురము మొదటిపాశురమునందు ముఖ్యముగా కల్యాణగుణయోగమును, నిత్యవిభూతియోగమును, విగ్రహవైలక్షణ్యమును, అనుభవించి గొండనపాశురముచేత, ఆళ్యాణగుణాదుల కాశ్రయమైన దివ్యాత్మస్వరూపము, చిదచిత్తులకంటె విలక్షణమైనదియై దేనితోసాటిచెప్పుటకును వలనపడనదియై యుండుననిసాదించిరి. ఈ లీలావిభూతియు భగవత్సంబంధముగలదియగుటచేత, వెనుకఁజెప్పిన నిత్యవిభూతియోగము మొదలగువానితో దీనియునొకటిగాఁ జీర్చి సాదించుచున్నారీపాశురమునందు. అయితే, ౧ (నోపజనం స్మరన్నిదంశరీరం) జననమిహమందున్న యీ శరీరమును వలచనివాడై, అనిచెప్పినటులు ముక్తపురుషునకు వెనుకఁజితనశరీరము తనబంధువర్గముమొనలుగ లీలావిభూతి విషయము స్మరణకేరాదనఁచుండ, నీ యాత్మారులకు మాత్రము భగవత్సంబంధమైనదియని లీలావిభూతి, యెన్నిదేశ్యము నానచ్చును? అనినయెడల వీరికిఁగూడ స్వరూపముచేత హేయమైన యీ లీలావిభూతి, కర్మప్రయుక్తమగు ప్రీతిచేనుద్దేశ్యముకాలేదు. తదీయత్వాకారముచేతనుద్దేశ్యమైనది. అనఁగావీరుభగవన్నిర్రేతుకకృపవలన నజ్ఞానమంతయు నశించునట్లు భక్తిరూపమగు జ్ఞానమునుబొందినవారగుటచేత మేధ్యామేధ్యవిభాగములేక సర్వమునందును దైవదృష్టియు భగవత్సంబంధజ్ఞానమును గలిగియున్నారనిభావము. రాజులకు దేశమంతయు తమదిగా

ద్రావిడాన్నయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౩ పాశురము. ౨౫

నున్నను ఒక చోటకొన్ని పూలతోటలు వేయించి తాము తమ భార్యలును చేరి నీడుబోసిపెంచి, కొంతకాలమున కాతోటలను గొట్టివేసి మరలవేయుచు నిట్లు లీలారసముననుభవించుచున్నట్లు ౧ (తిరువ్విక్కర్ చేర్ స్వపిరా పెయ్ శకాపు కణ్ణిర్ పెరున్దేవుడై మూపులకు) బ్రహ్మ మొదలు గొప్ప దేవతలుగల యీమాడు లోకములగూడ తిరువ్విక్కర్ అను దివ్యదేశములో వేంచేసి యున్న సర్వేశ్వరుడు వేసినలీలోద్యాసములునుమా! అనిసాదించినటులు సర్వేశ్వరుడు లక్ష్మీదేవియు తాము కటాక్షించిన యెడల నున్నదై లేనియెడల లేనిదై యున్న యీలీలావిభూతిని సమలీలకు విషయముజేసికొనుచున్నారు. అట్లు లక్ష్మీనారాయణులకు శ్రీజోద్యాసముగనున్న యీలీలావిభూతిని ఆధ్వర్యులనుభవించుచున్నారు. (ఇలసతుడై యని తెననినై వరియన) అదిలేదు యిదియున్నది, అనితలచుటకు వీలులేనివాడు. భగవంతుడు అదిగలవాడు అనిచెప్పిన, ఇదిలేనివాడనితోచును, ఏవిధమైనకొలతగఁజెప్పినను. వానియైశ్వర్యమునకుకొఱతయేర్పడును. సోనిమ్ము, అట్లుకానియెడల, ఒకసూదియున్నది, దానిమీదనొకకలశము దానిపైనొక పెద్దకుండ, దానిపై మేరుపర్వతము అని, చేర్చుటకువలనపడకున్నను కొన్నియనుపపన్నములను తలచవచ్చునుగదా! అట్లేభగవంతునిగూడ, ఇట్టివాడు అని తనకుదోచిన ప్రకారముగాన సందేహముగనై నడచవలనపడదా? అట్లునువలనపడదు ఏలయన

అట్లు తలచునప్పుడును, అసంగమగువాని, నోకిరిమిరిగలవానిగనే తలచవలసివచ్చును. అది ఎనివిభిన్నస్థితులలోను గును. అయితే వానియైశ్వర్యమును చెప్పమనిధముల్లసిన (నిలక అని) ౧ (పతివిశ్వస్య) సమస్తమునకు ప్రభువు అని యంతమాత్రమే చెప్పవలసివచ్చి. నిలసిపై భూమి నుంచును. అనగా పాతాళపర్యంతమనిభావము, విశుద్ధిపై ఆనిశము నందు, అనగా పరమపదమునకు ఈ సలభాగముంతమనిభావము. ఉరు + ఇన్ = హూషములుగల పదార్థములుగలవాడు అరు + ఇన్ = హూషములేని పదార్థములుగలవాడు. అయితే, ఇన్ అనుపదము కలవాడనియర్థమిచ్చునో? అనినచుడల? (కారాయినకాశనన్దేనియిన్) వర్షకాలమేఘమువలె నల్లని దివ్యమంగళ విగ్రహముగలవాడు అనునటులు, ఇన్ అనుపదము క్రిందను పైననున్నచేతనా చేసినములు గలవాడను నర్థమిచ్చునని భావము. ఈలోగావిభూతి కొన్ని ప్రదేశములుగా భాగించుకొని మేముమహైశ్వర్యవంతులమని యేలు వారిదికాదు సర్వాధికుడగు వానిదియనిభావము. ఇట్లు సర్వమును తనవశమందుంచుకొని తాను భోగపరవశుడై దివ్యచందనమును (కోయిల్ శాస్త్ర-శ్రీ)రంగములోనిగంధము) బూసికొనినిత్యవిభూతిలో నుండునా? అనినట్లైతే, (పులనాడు) ఇంద్రియగోచరములగు పదార్థములతో గూడియుండి, అనగా నీభూతములకు గలిగినకష్టము తనకష్టముగా భావించుకొని భూతజాతముతో

ద్రావిడావర్ణయము ౧ శతకము. ౧ దశకము ౩ పాశురము. ౮౭

గలసిమెరిసియుండుననిభావము. ౧ (శ్రవ్యతేశ్రూయతేపివా)
ఏదికనఁడుచున్నదో! ఏదివినుఁడుచున్నదో! అనునటులు
ప్రత్యక్ష ప్రమాణగోచరములు, శాస్త్రప్రమాణగోచరములు
నునగు పదార్థములను, (ఒడు) కూడ, ౨ (సస్పృష్ట్యాతదేవా
ను ప్రావిశత్) ఆజగత్తును బుట్టించి అందును ప్రవేశమొనర్చె
ను. అనునటులు జీవులద్వారముగాలోఁబ్రవేశించి వానికినామ
గూఢస్థితులగులిగించి ౩ (అంగఃప్రవిష్ట శ్శాస్త్రానానాంసర్వా
త్తా) సర్వజీవులకులోపల ప్రవేశించినియంగమైయున్నాడు.
ఇట్లువాఁడు సర్వాంతర్యామియైయున్నయెడల అచిచ్ఛదార్థ
ముల వలనగలుగు లావు, సన్నన, మొదలగుదోషములు చి
త్పదార్థములకుఁగలుగు సుఖదుఃఖములు ఆసర్వేశ్వరునకంటె
నిట్లుండునా. అనినట్టై తే, (పులసల్) అట్టిదోషములసంబంధ
ముగలవాఁడు కాఁడు, ౪ (ద్వాసుపర్ణాసయు జానభాయాస
మాసం వృక్షంపరిషస్వితే) సయోరస్య పిప్పలం స్వాద్వ
త్త్రనస్సశ్శన్యోఅభిచాకశీతి జీవేశ్వరులిద్దఱు జ్ఞానమనుతెక్క
లుగలవారై, సమానములైన యపహతపావృత్వాదిగుణములు
గలవారై, శేషశేషిత్యరూపమగు సఖ్యముగలవారై శరీరమ
నువృక్షమును నాశ్రయించియుండిరి. వారిద్దఱిలోనొకఁడు అన
గా జీవుఁడు కర్మఫలమునను భవించుచున్నాఁడు, రెండవ
వాఁడగు సర్వేశ్వరుఁడుకర్మఫలము ననుభవించనివాఁడై

౧|| రై. ఉ. నా. ౧౧. ౨|| రై. ఉ. ౧. ౩|| రై. ఉ. చూ.
౪|| ముక్తివము.

అట్లు తలచునప్పుడును, అసంతమగువాని, నొకపరిమితిగలవానిగనే తలచవలసివచ్చును. అది ఎన్నివిధస్వరూపములలోనను గును. అయితే వానియైశ్వర్యమును చెప్పమనిధముల్లసిన (సిలక్ అని) ౧ (పతివిశ్వస్య) నమస్తస్మమునకు ప్రభువు అని యింతమాత్రమే చెప్పవలసివది. నిలసికై భూమి నొందును. అనగా పాతాళపర్యంతమనిభావము, విశుద్ధియై ఆకాశము నందు, అనగా పరమపదమునకు ఈ సలభాగముంతమనిభావము. ఉరు + ఇన్ = హృషములుగల పదార్థములుగలవాడు. అరు + ఇన్ = హృషములేని పదార్థములుగలవాడు. అయితే, ఇన్ అనుపదము కలవాడనియర్థమిచ్చునో? అనినందుడల? (కారాయినకాశనస్తేనియిన్) వర్షకాలమేఘమువలె సల్పని దివ్యమంగళ విగ్రహముగలవాడు అనునటులు, ఇన్ అనుపదము క్రిందను పైననున్నచేతనా చేతనములు గలవాడని నర్థమిచ్చునని భావము. ఈలింగావిభూతి కొన్ని ప్రదేశములుగా భాగించుకొని మేము మహైశ్వర్యవంతులమని యేలు వారిదికాదు సర్వాధికుడగు వానిదియనిభావము. ఇట్లు సర్వమును తనవశమందుంచుకొని తాను భోగపరవశుడై దివ్యచందనమును (కోయిల్ శాస్త్ర-శ్రీ)రంగములోనిగంధము) బూసికొనినిత్యవిభూతిలో నుండునా? అనినట్లైతే, (పులనొడు) ఇంద్రియగోచరములగు పదార్థములలో గూడియుండి, అనగా నీభూతములకు, గలిగినకష్టము తనకష్టముగా భావించుకొని భూతజాతముతో,

గలసిమెరియుండుసనిభావము. ౧ (ప్రశస్తితేస్రూయతేపివా)
 ఏదికనఁడుచున్నదో! ఏదివినుఁడుచున్నదో! అనునటులు
 ప్రత్యక్ష ప్రమాణగోచరములు, శాస్త్రప్రమాణగోచరములు
 ననగు పదార్థములను, (ఒక) కూడ, ౨ (సస్పృహతదేవా
 ను ప్రావిశత్) ఆజగత్తును బుట్టించి అందును ప్రవేశమొనర్చె
 ను. అనునటులు జీవులద్వారముగాలోఁబ్రవేశించివానికీనామ
 గూఢస్థితులగులిగించి 3 (అంగప్రవిష్టశ్శాస్త్రానానాంసర్వా
 త్త్వా) సర్వజీవులగులోపల ప్రవేశించినియంగయొయున్నాడు.
 ఇట్లువాఁడు సర్వాంతర్యామియైయున్నయెడల అచిచ్ఛదార్థ
 ముల వలనగలుగు లావు, సన్నన, మొదలగుదోషములు చి
 త్పదార్థముగలుగుగలుగు సుఖదుఃఖములు ఆసర్వేశ్వరునకంటె
 నెట్లుండునా? అనినట్లైతే, (పులనలక) అట్టిదోషములనంబంధ
 మగువాఁడు కాఁడు, ౪ (ద్వాసుపర్ణాసయు జానఖాయాస
 మాసం వృక్షంపరిషస్వనాతే | సయోరస్య పిప్పలం స్వాద్వ
 త్త్వనన్నశ్చనోఽభిచాకశీతి) జీవేశ్వరులిద్దఱు జ్ఞానమనుతెక్క
 లుగలవారై, సమానములైన యపహతపావృత్వాదిగుణములు
 గలవారై, శేషశేషిత్వరూపమగు సఖ్యముగలవారై శరీరమ
 నున్మృశమును నాశ్రయించియుండిరి. వారిద్దఱిలోనొకఁడు అన్య
 గా జీవుఁడు కర్మఫలమునను భవించుచున్నాడు, ౫ (రెండవ
 వాఁడగు సర్వేశ్వరుఁడుకర్మఫలము ననుభవించనివాఁడై

ప్రకాశించుచున్నాడు. అనిచెప్పినట్లులు సుఖములుగానుండును. బంధములేనివాడై యుండును. (బ్రహ్మవిల్పకర్త) దీనివస్తువును గూడవిడువక వ్యాపించిన, అనిచెప్పనచ్చును. లేనిచో, దీని కాలమునుగూడ విడువక వ్యాపించిన, అనిచెప్పనచ్చును. (అన్ని లనుడై యొరువనై) అట్టికళ్యాణగుణములుగల యొకనిని, నగు క్షిప్ర) ఆశ్రయించితిమి. భక్తిరూపమగు జ్ఞానమును పొందుట యేగాక పెరుచుండునుగూడ సాశ్రయించితిమని భావము. (నామే) మనమేరా! ఇచ్చట, నాం + ఏ మనమేనామియర్థము అట్లుగాక, ఏ అనునదివ్యతిరేకముగను నర్థమిచ్చును. కావున, మనమేనా! యనిసం దేహము అనగా నట్టి సంపదలయైన మన ము భగవంతునాశ్రయించుటమా? ఈ యర్థమిచ్చునామియన కర్మలముననమేనా? లేక ఇది యబద్ధమా? యని గ (క్షిప్ర స్యాచ్చిత్తమోహోయం భవేద్వాతకర్మత్వీయం) సీతాదేవి, మానుమఁతునిజూచి, ఈ లంకిలో గామభక్తిమందుటకు గారణమేమి? రావణాశురుడే యీమాయావేషముతో వచ్చె నా! లేకయిది స్వప్నమా? అటుగాక యీతోటలోని వెదురు లరంగ్రథములనండివచ్చుచుబోవుచుండు గాలివలన నీ గామయ మ శబ్దము వినబడుచున్నదా? యని సం దేహించినట్లు వీరును సంశయ మొందుచున్నారు. ఏలయన భగవంతుడు నేనీశ్వరుడను నన్నాశ్రయించుమనినయెడల నానినిగూడ సంసారముతో కాపురము లేవగొట్ట దగిన స్థితిలోగదా!

ద్రావిడామ్నాయము ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౩ పాశురము. ౨౯

వెనుక వీరి యహంకార మమకారములున్నయవి. నేను అను పదమునకు నిజమైనయర్థము పరమాత్మ పర్యంతము బోవలసి యుండగా, దేహమువలకేయన్వయింపఁజేసికొనిగదా వెనుక వీరున్నది! మఱియు భరతునిగుఱించి కైకేయి, రాజా! యని పిలుచునట్లును, శ్రీభరద్వాజ భగవానులు (కచ్చిన్నత స్యాపా పస్య | పాపంక ర్దుమిహేచ్ఛసి) ఆపుణ్యాత్ముడగు రామున కపకారమొనర్చుటకుఁ దలఁచవుగదా? అనఁగా అకైకకు కొడుకై క్రింది కడుపుపుండునుగోయుటకు వచ్చుచున్నాడా? యనిచెప్పనట్లుగను, ౧ (కచ్చిన్నదుష్టోవ్ర జసిరామస్యాక్లిష్ట కర్మణః) పుణ్యాత్ముడగు శ్రీరామునకు దుగ్గార్హమునర్పఁ బూని పోవువాడవుకావుగదా? యని శ్రీగుహాప్పరమాళ్లు చెప్పనట్లుగను లోకనింశ్యచరిత్రుడనై పుట్టిననేను ౨ (మన్యే ప్రాప్తాస్మకం దేశంభద్వాజోయమ బ్రవీత్) భరద్వాజనుహ్ని చెప్పిన యాశ్రమమునకు నేను నాసేవలవారు వచ్చిచేరితిమా? అట్టి పుణ్యాత్మత్రమును నానంటి పాపాత్ముడుచేరునా? అని భర తులు సందేహించిన విధముగను నామనస్సు నేనుభగవంతునిఁ బొందితిమాయని ఈ మూర్ఖులు సందేహించుచున్నారు. లేక ౩ (వానరాణాం నరాణాంచ కథమాసీత్సమాగమః) అంజనేయా! యడవిలోనుండు వానరులకును నాగరకులగు చక్రవర్తికుమారులకును సఖ్యమెట్లుకలిగినదని సీతాదేవియా శ్చర్యమొందుచు నడుగఁగా, ౪ (రామసుగ్రీవయో రైక్యం

దేవేవ్యవం సమజాయత్య అమ్మా! సుగ్రీవరాములకు నొలినది మూలముగా సఖ్యమేర్పడినది. శ్రీరాముడు సుగ్రీవునికని సమూహమునకు ప్రభువుగా నొనర్చెను. తద్వారా పరమా పుండ్రును కూడబుట్టినవాడునగు లక్ష్మణునివలెను వేరొనెడియెడగా దాసుడనంతఃపురక్షంతర్యము లొనర్చినగినినామెనుగా నేర్పడితిని అని, శ్రీయంజనేయులు చెప్పక నెన్నుకొనరాదు యాత్వారులిట్టి యనుభవమునకు యోగ్యులమునునది సంతోషపించుచున్నాడు. అని మరలెరికి భవము. (అమ్మ) మనమే భగవత్కథా గంధరహితులము ఈ యనుభవమునకు దూరస్థులమగు మనమే యిట్టి యున్నట్లెట్టి నెట్టిదే! ఇది యోగ్యమో? అని యింకొక భావము.

మూ॥ నామన నిజనున నవలిన భవభవభవ

తామన రిసనున రితువితు వుతుసతు

వీమవై, యునైయువై యనై నానీజ్జనై

యామనై యాయనై యాయనై నానీజ్జనై ॥

౪

ప్ర॥ నామనము అనన్ = వామ ఇవన్ = వీరు ఉవన్ = వానికివీరికిమధ్యనుండువారు అనన్ = ఆమ ఇవన్ = ఈమె ఉవన్ = వీరికిమధ్యనున్నయామె ఎవన్ = ఎవరే తామనై = తమరు అవన్ = వారు ఇవన్ = వీరు ఉవన్ = వీరిమధ్యనుండువారలు అతు = అది ఇతు = ఇది ఉతు = వీరిమధ్యనుండునది ఎతు = ఏది వీరునై = ఈమిషమునందున్నవియు, ఇనై = ఇవి ఉనై = ఈమధ్యనున్నవి అనై = అవి నలంబీజ్జనై = మం

ప్రవాచిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౪ పాశురము. ౯౦

చిచ్చెడ్డలుగానున్నవి. ఆమవై = రాబోవునవి ఆయవై = జరిగిపోయినవి (ఇట్టివిన్నియు) ఆయ్నిన్టవర్ = అయియున్నవారు అవరై = ఆ భగవానులే.

తొ॥ మనము, వాడు వీడు ఈమధ్యనున్న వాడను ఆమె, ఈమె అది ఇది అని పుంలింగములుగా స్త్రీలింగములుగా నపుంసకలింగములుగా, ఏకవచన బహువచనములుగా గౌరవార్థకములుగా నీచార్థకములుగా నశ్వరములుగా స్థిరములుగా వర్తమానములుగా భూతములుగా భవిష్యత్తులుగా నింకయు నేయేభేదములుగాఁ జెప్పబడుచున్నవో అట్టి చేతనాచేతనములన్నియు వానియధీనముగానున్నవనిభావము. వాడు పీడు అది ఇది ఆమె ఈమె అనిమాత్రమే యింకభావములందున్నవి ఈద్రవిడమునందు మరియొకయింకము గూడ గలదు అనఁగా వాడువీడు అనువానికి సుధ్య ఉవక్ అనఁగా, ఈమధ్యనున్న వాడను నర్థమిచ్చు నొకపదముగలదని గమనించుము. ఉవక్ ఉవళ్, ఉతు, ఇత్యాదికము.

వ్యా॥ నాలుగవపాశురము. క్రింది పాశురములో వానికి సంబంధించియుండుటచేత వాని గుణములతోఁబాటు లీలావిభూతియు నుద్దేశ్యమనియనుభవించినారు. ఇకమీదఁజెప్పఁబోవు పాశురములన్నియు లీలావిభూతి విషయములుగనున్నవి. నిత్యవిభూతియన్ననో! యింగితజ్ఞానముగలదియై యాభగ వంతుని యభిప్రాయము ననసరించెయ్యడును.

౧ (బ్రహ్మోశియాత్ తీరుమకభమ్ నీయుమేనిలానిబ్బి)
 పరమపదమున కంకణహస్తురాలగు తాయారునుమీరు
 ను వేంచేసియున్న నన్ని వేశమును నేవించి తుచ్ఛముగు
 నైశ్వర్యాదులవిడిచితిని. అని సూదించినట్లుండునది పర
 మపదవైభవమని భావము.

ఈలీలావిభూతయన్న నో కర్మనిబంధనమైన యచిత్తుతో
 గూడినదియై కర్మానుగుణముగు నీశ్వరసంకల్పము ననుసరించు
 కొని పోవునదియై యున్నది. ఆపరమపదమునకు నచ్చి నట్టి
 భగవద్వైభవమును నేవించి సంతోషించుటయేగోచరించున
 శిక్షించవలసినది, శిక్షపొందవలసినది యేదియులేదు. ఆస్య
 శేషత్వమునకు స్వాతంత్ర్యమునకును ఉనికిపట్టినది యీలీలా
 విభూతియేగనుక ఈరెండును కూడవనియు సర్వము భగవదధీన
 మనియు యీవిభూతయందేగదా చెప్పవలసియున్నది. ఇక
 మూడు పాశురములచేత దీనియొక్క స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి
 నివృత్తులన్నియు భగవదధీనములుగా నున్న ననియు జగత్తునకు
 నీశ్వరునకు శరీరాత్మభావసంబంధముగలననియుఁ జెప్పి కుగృష్టు
 లనుశూన్యవాదులను నిరసించి వ్యాప్తిసాకార్యమును తిల్పల
 మును జెప్పి నిర్వహించుచున్నారు. అందీనాల్గవ పాశురములో
 స్వరూపము వానియధీనమనుచున్నారు. స్వరూపము వానియ
 ధీనమగుటెట్లనఁగా? సృష్టికాలమునందు వీనిని సృజించి
 జీవులద్వారముగా లోపలప్రవేశించి నామరూపములనిచ్చియు

ద్రావిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౪ పాశురము. ౯౩

ప్రళయవస్థయందు నుసిగప్పినయగ్నివలె, సానబట్టుటకుము
న్న రత్నమందలి కాంతివలె తనయందు సూక్ష్మరూపముగ
నిముడుచుకొనియు, నిట్లుకారణదశయందుగాని కార్యదశయం
దుగాని హెచ్చుతక్కువలులేక భరించుచుతనవలన నీజగత్తునకు
స్వరూపస్థిత్యాదులుగలుగునట్లుండుటచేనిదంతయు వానియధీ
నమైనదనితాత్పర్యము. అందులోకములోనిపదార్థముల నొక్కొక్కటిఁగాఁదీసికొని యిదివానిచేనైనది ఇదివానిచేనైనదియని
చెప్పునపుడధికప్రయాసయగుచు మిక్కిలిసంతోషముగ జెప్పిన
సుఖముగా నెఱుంగ, నగియుండదు. కావున దేవాదిపదార్థము
లనునాలుగుమూఁడువిధములుగాఁజేర్చివానియొక్కస్వరూపము
భగవదధీనమనుచున్నాఁడు. “నామవక్” అని మొదలిడి సేను,
మేము, వాఁడు, వీడు, అది, ఇది, ఆమె, ఈమె, యనిచెప్పెడుసమీ
పదూర్థస్థపదార్థములేగాక మధ్యస్థములుగు పదార్థములునుపుం
లింగస్త్రీలింగ నపుంసకలింగ, పదార్థములును, భూత భవిష్య
ద్వర్తమాన కాలములయందలి పదార్థములును, ఏవిగలవో!
(అయ్యోనిష్ఠ)=ఇట్లయి యున్నపదార్థములు. అనఁగా అచిత్తు,
అచిత్తునకంతర్యామియగుజీవుఁడు, జీవాంతర్యామియైనపరమా
త్మ. ఈనఁఁజూతము మొత్తమునకునువాచకమైనదియాశబ్దము
(అవక్)=వారు అనఁగా ఆన ర్వేశ్వరుఁడేయనిభావము. ౧ (ఇ
దం సర్వం బ్రహ్మఖలు) ఇదంతయు బ్రహ్మగదా! అనునట్లు
గను ౨ (తత్త్వమసి) జగత్కారణభూతమగు నా బ్రహ్మమే,

౧ (బ్రహ్మోలియాత్ తీరుమకభుమ్ నీయుమేనిలానిబ్బు)
పరమపదమున కంకణహస్త్యురాలగు తాయారునుమీరు
ను వేంచేసియున్న నన్ని వేశమును సేవించి శుచ్ఛముగు
నైశ్వర్యాదులవిడిచితిని. అని సాదించినట్లుండునది పర
మపదవై భవమని భావము.

ఈలీలావిభూతియన్న నో కర్మనిబంధనమైన యచిత్తుతో
గూడినదియై కర్మానుగుణముగు నీశ్వరిసంకల్పము ననుసరించు
కొని పోవునదియై యున్నది. అపరమపదమునకు నచ్చినట్టి తే
భగవద్వైభవమును సేవించి సంతోషించుటయేనైనను అప్పున
శిక్షించవలసినది, శిక్షపొందవలసినది యేదియులేదు. అన్య
తేవత్వమునకు స్వాతంత్ర్యమునకును ఉనికివట్టినది యీలీలా
విభూతియేగనుక ఈరెండును పూడవనియు సర్వము భగవంధీర
మనియు యీవిభూత్యుండేగదా చెప్పవలసియున్నది. ఇక
మూడు పాశురములచేత దీనియొక్క స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తి
నివృత్తులన్నియు భగవదధీనములుగా నున్నవనియు జగత్తునకు
నీశ్వరునకు శరీరాత్మభావనంబంధముగలవనియుఁ జెప్పి కుదృష్టు
లగు శరాన్యవాదులను నిరసించి వ్యాప్తిసాక్షర్యమును తిల్పల
మును జెప్పి నిర్వహించుచున్నారు. అందీనాల్గవ పాశురములో
స్వరూపము వానియధీనమనుచున్నారు. స్వరూపము వానియ
ధీనమగుటెట్లునగా? సృష్టికాలమునందు వీనిని సృజించి
జీవులద్వారముగా లోపలప్రవేశించి నామరూపములనిచ్చియు

ప్రళయవస్తయందు నుసిగప్పినయగ్నినలె, సానబట్టుటకుము
న్న రత్నమందలి కాంతివలె తనయందు సూక్ష్మరూపముగ
నిముడుచుకొనియు, నిల్లుకారణదశయందుగాని కార్యదశయం
దుగాని హెచ్చుతక్కువలులేక భరించుచుతనవలన నీజగత్తునకు
స్వరూపస్థిత్యాదులుగలుగునట్లుండుటచేనినంతయు వానియధీ
నమైనదనితాత్పర్యము. అందులోకములోనిపదార్థముల నొక్కొక్కటిగాఁదీసికొని యిదివానిచేనైనది ఇదివానిచేనైనదియని
చెప్పునపుడధికప్రయాసయగును. మిక్కిలిసంతోషముగ జెప్పిన
సుఖముగా నెఱుంగ, నగియుండదు. కావున దేవాదిపదార్థము
లనునాటుగుమూఁడువిధములుగాఁజేర్చివానియొక్కస్వరూపము
భగనదధీనమనుచున్నాఁడు. “నామవక్” అని మొదలిడి నేను,
మేము, వాఁడు, వీడు, అది, ఇది, ఆమె, ఈమె, యనిచెప్పెడుసమీ
పదూరస్థపదార్థములేగాక మధ్యస్థములుగ పదార్థములునుపుం
లింగస్త్రీలింగ నపుంసకలింగ, పదార్థములును, భూత భవిష్య
ద్వర్తమాన కాలములయంగలి పదార్థములును, ఏవిగలవో!
(అయ్యోనిస్త్ర)=ఇట్లయి యున్నపదార్థములు. అనఁగా అచిత్తు,
అచిత్తునకంతర్యామియగుజీవుఁడు, జీవాంతర్యామియైనపరమా
త్మ. ఈసఃఘాతము మొత్తమునకునువాచకమైనదియాశబ్దము
(అవర్) =వారు అనఁగా ఆస ర్వేశ్వరుఁడేయనిభావము. ౧ (ఇ
దం సర్వం బ్రహ్మఖలు) ఇదంతయు బ్రహ్మగదా! అనునట్లు
గను ౨ (తత్త్వమసి) జగత్కారణభూతమగు నా బ్రహ్మమే,

శరీరముతోఁగూడినజీవునకంతర్యామియైనది. అనిచెప్పినవిధముగనున్నదనిభావము. మొదటిపాశురమునందు, కల్యాణగుణయోగమును, నిత్యవిభూతియోగమును, విగ్రహానైలక్షణ్యమును, సాదించి, రెండవపాశురమునందు స్వరూపైలక్షణ్యమునుసాదించిరి. “అవర్” అనఁగా వారు అని చెప్పబడెను, అట్టి కల్యాణగుణములతోఁగూడిన పరబ్రహ్మమే, అట్టిత్తుతోటి జీవులతోటి గూడినపరబ్రహ్మయని * సామానాధికరణ్యముచేత నైక్యముచెప్పబడినది. ఇట్లగుటచే, స్త్రీపున్నఫాంసిన భేదము చేతను, పూజ్యపదార్థములు, సత్త్వరసదార్థముల నెదుభేదము చేతను, విలక్షణా విలక్షణభేదముచేతను, భూభవివ్యద్వర్తమానకాలభేదమువలనగలిగిన విశేషములచేతను, సమస్తచేతనాచేతనములను సంగ్రహించి, వానియొక్కస్వరూపము భగవదధీనమైనదియని నిరూపించబడినది.

* వేణువేణుగనున్నజాలిగుణము మొదలగువిశేషములగుననుచైన అధికరణము, సమానాధికరణము, అనఁగా ఒకటియైన యాధారమనియర్థము ఎల్లనఁగా నల్లకలువ అను శబ్దములో నల్లదనము కలువితనము అను రెండు ధర్మములును కలువయందేయున్నవి. కావున నేనల్లనైనకలువ నల్లకలువయని చెప్పవచ్చు. దివికే విశేషపురార్వ పదకర్మధాయ అనిపేరు. కందువిశేషములక నొక విశేషమేయాధరము దీనిచేతనైక్యమునిర్ధించును. “తత్త్వమసి” అనుచోట, తత్ = అది, త్వం = నీవు, అసి = విగిరి. తత్ + త్వం, అని రెండుపదములు. తత్ అనునది బ్రహ్మనుబోధించుచున్నది. త్వం అనునది బ్రహ్మనుబోధించుచున్నది. ఇచ్చట విశేషములే వ్రేలుగాని, విశేషముఒకటే బ్రహ్మవిశేషము అది. నీవు, అనుపదముల విచారించినయెడల, తత్ = అదిగత్యారణ్యమును బ్రహ్మమే త్వం = నీవునంతర్యామియన బ్రహ్మము అని యర్థము. దీనిచేతనైక్యము నిర్ధించుచున్నది.

ద్రావిడామ్నాయము ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౫ పాశురము. ౯౫

మూ॥ అవరవర్ తమతమ తటివనటి వక్రై వక్రై
యనరవ రిత్తైయవ రెనవడి యడైవర్ కళి
అనరవ రిత్తైయవర్ కుత్తైవిల రిత్తైయవర్
అవరవర్ విళివట్టి యడైయ నిన్దనవరే ॥ ౫

ప్ర॥ అవర్-అవర్=వారువారు, తమతమతు=తమతమయొక్క, అటివనటి వక్రై వక్రై=తెలివిప్రకారము తెలివిప్రకారము, అవర్ అనర్=తమకిష్టమునచ్చిన యాయాదేవతలు, ఇత్తైయవర్ + ఎన=ఫలమునిచ్చెడు స్వాములుగా, అడియడైవర్ కళి=ఆశ్రమించుచున్నారు, అవర్ + అవర్=ఆయాదేవతలు, ఇత్తైయవర్=ఫలములిచ్చు స్వాములుగా, కుత్తైవిలర్=కొడువలేనివారలై యుండునట్లుగా, ఇత్తైయనర్=సమస్తమునకు స్వాములగు భగవానులు. అనఁగా శ్రీ) చున్నారాయణుడనియర్థము. అవర్ + అవర్=ఆయాయధికారులు, విళివట్టి=ఆయాయాగముమలయందు చెప్పిన ప్రకారము, అడైయ=ఫలములను పొందునట్లు, నిన్దనర్=వేంచేసియున్నారు.

తా॥ లోకములోని వారలు, వారివారి యోగ్యతానుసారముగా, ఆయాదేవతల నాశ్రయించి, ఆయాదేవతలు తమ కోర్కెల నెఱవేర్చువారని నమ్మియున్నారు. అయితే, ఆదేవతలుగూడ నెఱికిఁగాని కొడువలేకుండ ఫలముల నిచ్చునట్లుగా, భగవంతుఁడగు సర్వేశ్వరుఁడేవారివారి ద్వారముగనుండి, ఎవరేవిధముగనా రాధించి, ఏయేఫల

ములఁగోరిరో, అట్లారాధింపఁబడి, ఆయాఫలములనిచ్చుచున్నాఁడు.

వ్యా॥ అయినవ పాశురము, ఎల్లపదార్థములయొక్క స్వరూపము వానియధీనమైనట్లుగా నెల్లరరత్నము నానర్చే శ్వరుని యధీనమేయనుచున్నారు. (అనరవర్) ఒక్కొక్కగృహమునకు యజమానుఁడై యుండును. ఇంకొక్కఁడు గ్రామమునకు యజమానుఁడు. మఱియొక్కొక్కదేశమునకు ప్రభువు వేటొక్కఁడు మూడులోకములకు ప్రభునై యుండును. ఇంకొక్కఁడు పదునాలుగులోకములకు ప్రభునై యుండును. ఇట్లు, ఒక్కయింటియజమానుఁడు మొదలు, పదునాలుగులోకములకు ప్రభునగువారలవఱకు, కొందఱు రత్నములుగానుండుటయు, కొందఱు రత్నంపఁబడువారలుగానుండుటయు ననునిదియనియు నానర్చేశ్వరుఁడంతరాత్మయై యుండి జరుపుటచేతనే నెఱవేరుచున్నది. అట్లానర్చేశ్వరుఁడు నెఱవేర్చనియెడల వీరురత్నములు, కాజాలరనుచున్నారు. ౧ (నసమ్మదాంసమాహారేవిదదాం వినివర్తనే | సమర్థోదృశ్యతేకశ్చిత్తం వినాపురుషోత్తమం) సంపదలనిచ్చుటకును, ఆపదలదొలగించుటకును నాపురుషోత్తముఁడుదప్ప మఱియొక్కఁడు సమర్థుఁడుగనపడడు, అనియు, ౨ (నహిపాలనసామర్థ్యం ఋతేనర్చేశ్వరం హరిం) సర్వేశ్వరుడగునాశ్రీహరికిదప్పని తగులకుఁ బాలనసామర్థ్యములేదనియు చెప్పుటచేత రత్నకత్వము శ్రియఃపతియొక్కముఖ్యగుణమైనదని

తెలియుచున్నది. ౧ (యద్వేదాదాస్వరః ప్రోక్తో | వేదాంతే
చప్రతిష్ఠితః | తస్యప్రకృతితీనస్య | యఃపరస్సమహేశ్వరః) ఒక
బరిణెలోనినగను తీసికొని ధరించుకొని మరల నా బరిణెలోఁ
బెట్టినట్లుగా, వేదముగూడ నోంకారమునండి వెలిబుచ్చబడి
మరల నాయోంకారమునందె యిమిడింపఁబడుచున్నది. అనఁ
గా హరిః ఓం, అని వేదమును ప్రారంభించి, అంతయు బఠించి
సతర్వాత, హరిః ఓం తస్మత్ అనుచుముగింపుచున్నారని భా
వము. కావున నట్లుసర్వోత్కృష్టమైన యోంకారము, ప్రకృతి
అనిచెప్పఁబడు అకారములోదాగియున్నది. అట్టి, అకారము
నకు, అర్థముగానేర్పడిన పరుఁడు ఎవఁడో, వాఁడే యీశ్వరు
లని చెప్పఁబడువారలకెల్ల నీశ్వరుఁడు. అకారము, ధాత్వార్థము
చేస రక్షకస్వమును దెలుపుచున్నది. (అక్షరాణామకారోస్త్రి)
అక్షరములలో నకారము నేనైతి నని, శ్రీకృష్ణభగవానులు
సాదించిరి. కావుననిరుపాధికరక్షకుఁడు సర్వేశ్వరుఁడె. (అవ
ర్ + అవర్) = వారువారు, అనుటచేత, వారియందు తమకుగల
య నాదరణముతోచుచున్నది. (తమతమతు) = వారివారి
యొక్క అనుటచే, సర్వరజస్తమో గుణములలో నెవరికేగుణ
ము ప్రధానముగానుండునో వారాగుణమునకుఁదగినఫలమును
గోరుచున్నారు. అనఁగా రాజసులు రాజసఫలమును. సాత్వి
కులు సాత్వికఫలమును తామసులు తామసఫలమును గోరుచు
న్నారని భావము. (అఱివఱి) = జ్ఞానము జ్ఞానము, అనుటచే

స్వభావగుణముచే నేర్పడిన జ్ఞానభేదము తెలియుచున్నది. (వక్త
వక్తై) = విధవిధముగా ననుటచేత మార్గభేదము తెలియుచున్నది.
అనగా గుణములకుఁ దగినట్లు రుచియు, రుచికేఁ దగినట్లు ఫలము
లును, ఫలములకుఁ దగిన సాధనములును గలుగుచున్నవనుట.
జీవకోటి యెట్లునంతముగనున్నదో! వారలరుచులును నసంత
ములుగానున్నవని భావము. వారివారిగుణములకుఁ దగినట్లా
శ్రయించువారును, ఆశ్రయింపఁబడువానియై యుండిరి. లోక
ములో కొందఱు నిజోగుణులు, కొందఱు నిమోగుణులు,
కొందఱు మిశ్రనత్త్వలుగనుండిరి. జ్ఞానమును, ఆయాగుణము
లకనుసరించి యుండును. అట్టిదేవతలనీ, వారు వారిశ్రయిం
చెదరు. (అవర్ + అవర్ + ఇతైయవర్ + నిస్కా వారువారే
స్వాములనునట్లుగా, (అడియడై వర్కళి) ఆశ్రయించెదరు.
అనగా నాదేవతలుగూడ దురాధానములుగలవనిపై వీరల
యోగ్యతానుసారముగా, “బిడ్డచు బలియిమ్ము, మేకచు బలి
యిమ్ము” అనియడుగఁగా నశ్లేయర్పించి, యాదేవతల పాదము
లకడగంతులు వేయుచుండును. ఇంతయేగదా వీరలస్థితియని,
ఆత్మోరులుకొనునబడుచున్నారు. వీరేల కొడునఁబడనలయు
భగవంతుఁడేగదా యాయాదేవతల ద్వారముగా నట్టిబలుల
నిమ్మని గోరుచున్నాడు, అని ప్రశ్నచేసినయెడల, వారివారి
యోగ్యతాను సారముగ పూజలఁగోరుచున్నాడని సమా
ధానము. వీరుత్తములై యుత్తరూ రాధనలుచేసెదమనిన
భగవంతుడు వద్దనెనా? “తగుదాసరికి మెడపూసలకు” అని

నట్లు, ఆమెట్టులోనున్న వాడు చేయుపూజ, వాడు బొందుఫలము, వానిచే నారాధింపఁబడు దేవతయుఁదగినట్లుండును.

పరమనైదిక గోష్ఠియందున్న యాత్మార్థులన్ననో! దండము సమర్పించిన మాత్రమునకే సాధ్యమగు వస్తువుతో (పెరుమాళ్లతో) సంబంధముగలిగియున్నారు. ౧ (అంజలి: పరమాముద్రాక్షిప్తం దేవప్రసాదినీ) అన్ని ముద్రలకంటెనంజలి ముద్రమిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. ఏలయన త్వరగాదైవానుగ్రహముగలిగించునది, యని చెప్పినట్లు ౨ (కృతాసరాధస్యహితే నాన్యస్పృశ్యావ్యహంతుమం । అస్తరేణాంజలిం బధ్వాలక్షణస్యప్రసాదనాత్) ఓయిసుగ్రీవ! ప్రమత్తుండవై శ్రీరాములవారి విషయములో తప్పునర్పితిని. దీనికిపరిహారము లక్షణస్వామి ద్వారముగా వారికొక్కనమస్కారముచేయుటతప్ప వేరేయుపాయములేనని హనుమంతుఁడు చెప్పినవిధముగానన్నది. అనఁగా, సుగ్రీవుడు శ్రీరాములవారితో జెప్పిన మేరిమీరికాలాతి క్రమణ మొనర్చినందున సుగ్రీవుని శిక్షించుటకై లక్షణస్వామి, కిష్కింధకు వేంచేసి ధనుష్పకారముజేయగా, దాని విని సుగ్రీవుఁడు కంఠములోని మాలయతెంచివైచుటయేగాక కొన్ని కోతిచేష్టలుచేసి, దగ్గరనున్న యాంజనేయులతో, వీరెంత పనిచేసినారో చూచితివా? యనిచెప్పగా, ఆంజనేయులు అయ్యా, మనము అపరాధముచేసియుఁగూడ మనతప్పును మనము తెలిసికొనక చుటికొన్ని న్వల్పకార్యములనుఁగూడ

జేసితిమి, ఇట్లు పూర్ణముగ నపరాధము చేసినప్పుడు నానికీరి
రిహారముగ నీవొకదండమునైన నమర్పించినచోయిన నలనుప
డదు నుమా! యనిచెప్పినారుగదా! ఇట్లు గుణాధికుడైన
వానినిగదా పరాశ్రయించియున్నాడు! ౧ (చూమలర్సీర్
శుడర్తూపజ్జొణ్ణ) మంచిపుష్పము, తీర్థము, దీపము ధూప
మును తీసికొని దండము నమర్పించుటకు ప్రయత్నించెదము,
అనిచెప్పుటయుఁగూడ భక్తులకు సాధిని శ్రమయనిచోచు శీలా
దిగుణములుగల తత్త్వముగదా! పీఠికాశ్రయమైనది. (అవర
నరితైయవర్కుతైవిలర్) = అట్లు వానివారాశ్రయించిన దేవ
తలు వారువారు కోరినఫలములనిచ్చుటకు శక్తిలేనివానివారు.
అందులకుఁగారణమేమనుగా? (ఇతైయవర్) = స్వామియైనయన్నా
రు, అనగా, ౨ (పతింబిశ్వస్య) లోకమునకంతకును ప్రభువు, అను
నటులు ఆశ్రయించినవారికి ఆశ్రయింపఁబడిన దేవతలకు స్మర
కు నీభగవంతుడే స్వామియైయున్నాడు. (అనావర్ వితివర్తయ
డైయన్తి నరే) ఆయా దేవతలు వారివారియాగమాదులయం
దువిధించిన ప్రకారము పూజింపఁబడుటకును పూజించినవా
రికి ఫలములిచ్చుటకు నమద్ధులుగునట్లుగను వనస్వామియే అం
తరాత్మయై యున్నాడు. లేక కామనాధికారిమందు, ౩ (యో
యోయాంయాంనుంభక్తః | శ్రద్ధయార్పితమిచ్చతి) ఏయేభ
క్తుఁడు ఏయేరూపముగభక్తితో నన్నారాధించుటకుఁ గోరు
చున్నాడో! వారివారికావిధముగఁ బొందునట్లుండెదనని, చెప్పి

నటులు వేంచేసియున్నారనచ్చును. విషయాంతరములతో
రుచిగాని తల్లిదండ్రులరు ద్వేషించియున్నమునకైన నింటికి
రాక సత్రాదులలోఁ గాలముగడుపు పుత్రాదులకు వారలకుఁ
దెలియకుండునట్లన్నాదులనిచ్చి పోషించు తల్లిదండ్రులవలె
సర్వేశ్వరుఁడు ఆదేవతలకుగాని, ఆయాశ్రయించువారలకుఁ
గాని, ముఖముజూపక ప్రీతిచే వారివారి కార్యముల నెరవేర్చు
టచేత వారాశ్రయించువారుగా వీరు వారికోర్కెల నెఱవేర్చు
వారుగా నేర్పడినారని ముఖ్యతాత్పర్యము. ఆ సర్వేశ్వరుని
వదలిపెట్టినపుడు వీరాశ్రయించజాలరు. వారు ఫలమునియ్యఁ
జాలరు. ఆయాదేవతా మాత్రములకున్నటువంటి ఫలప్ర
దానశక్తి, యెంతమాత్రమనఁగా? “అయన్బాట్రియిల్ ఆనైపో
ర్ కుక్కురిత్తాం” అనునట్లున్నది. అనఁగా దక్షిణదేశములో ఐయ్
నార్ కోవెలయని కొన్ని దేవతాంతరాలయములుగలవు. మొ
క్కుకోనువారు లక్కయేనుగులు, లక్కగుఱ్ఱములు మొదలగు
వానిని, ఆకోవెలలముందుంచెదరు. ఇవియన్నియుజేరి ఆవి
య్ నారుకు సేనయని వారియభిప్రాయము. అందున్నయేను
గులు, మొదలగునవి యుద్ధమునకెంతమాత్ర ముపయోగప
డునో అంతమాత్రము వీరిశక్తియనిభావము.

మూ॥ నిస్తన రిరున్దనర్ కిడన్దనర్ తిరిన్దనర్ ।
నిన్దిలరిరున్దిలర్ కిడన్దిలర్ తిరిన్దిలర్ ।
ఎన్దుమోరియల్విన రెననిన్దై వరియవర్ ।
ఎన్దుమో రియల్వాడు నిన్దుజెన్దిడరే ॥

ప్ర॥ నిష్ఠాసర్ = నిలిచుకొన్నవారు, ఇహస్థాసర్ = కూరుచుండినవారు, కిడ్స్థాసర్ = పరుండినవారు, తిర్క్థాసర్ = తిరుగుచుండువారు, నిష్ఠాలర్ = నిలుచుకొననివారు. ఇహస్థాలర్ = కూరుచుండినివారు కిడ్స్థాలర్ = పరుండినివారు, తిర్క్థాలర్ = తిరుగనివారు, అనగా నిష్ఠాప్రకృత్తి నిష్ఠత్తులుగల పున్నచేతనా చేతనపదార్థములును, ఎష్టాసర్ = ఎష్టాసును, ఓర్ + ఇయ్యు + ఇసర్ = ఒకేవిధముగ స్వభావముగలవాడు, ఎనసిన్తెవు = అనిలముటను అరియసర్ = దుర్లభుడై, ఎష్టాసర్ = ఎష్టాసును, ఓరియ్యోడునిష్టాలోకవిలతుడమైన స్వభావముతోనుండిన, ఎష్టాసర్ = మూస్వామి, (ప్రవృత్తి నిష్ఠత్తులుగల పదార్థములన్నియు వేదప్రతిపాద్యుడగు భగవంతుడ.)

తా॥ లోకములోని పదార్థములన్నియు, నిలుచుట, కూరుచుండుట, పరుండుట, తిరుగుట-యనుప్రవృత్తిని, మతీయు నిలువకుండుట, కూరుచొనకుండుట, పరుండకుండుట, తిరుగకుండుట-అనునిష్ఠత్తిని బొందియున్నవి. భగవంతుడన్ననో ఇటువంటి స్వభావముగలవాడని చెప్పుటకువలనపడని వాడని అనగా లోకాతీతమైన స్వభావముగలవాడని, వేదములచే బ్రతిపాదింపబడుచున్నాడు. చేతనా చేతనములయొక్క స్వభావములు వానియధీనమైనవిధముగనే, ఆచేతనా చేతనములయొక్క ప్రవృత్తి నిష్ఠత్తులును, అనగా నవికదలుటయు కదలకుండుటయు నాభగవంతుని యధీనములేయని తార్కర్యము.

వ్యా|| అఱవపాశురము, క్రిందిపాశురములో లీలావిభూ
 ణీయొక్క స్థితిగూడ భగవద్సంకల్పాధీనమని సాదించిరి. ఈపా
 శురములో నాలీలావిభూతియొక్క ప్రవృత్తియు (కడలిక)
 నివృత్తియు (మరలుట) వానిసంకల్పమున కధీనమేయనుచు
 న్నారు. “నివృత్తన్” అనిముడలిడిచిలుమట, కూరుచుండుట,
 పరుండుట, తిరుగుట, అను వీనికి, ప్రవృత్తియనిపేరు. నిలువ
 కుండుట, కూరుచొనకుండుట, పరుండకుండుట, తిరుగకుండుట,
 అనవీనికి నివృత్తియనిపేరు. జాతినిబోధించుశబ్దము వ్యక్తియుం
 దనవ్వయించునట్లుగా, ఈ ప్రవృత్తి నివృత్తులకువాచకమైన
 యీ శబ్దముగూడ, అపర్యవసానవృత్తిచేత (ఆప్రవృత్తి నివృ
 త్తులుగల పదార్థముల పర్యంతమేగాక : యా పదార్థములకు
 నాధారుణ్యమున పరమాత్మ పర్యంతమునవ్వయించుటచేత) భ
 గవత్పర్యంతము సోకనిలువదు. అయితే నిచ్చట. ౧ (అరుణ
 యూపిజ్ఞాత్యోసోహజ్జీణాతి) పచ్చనికన్నులును నెరుపురంగు
 గలయావుతో యజ్ఞోపయోగమగు సోమలతను గొనుచున్నా
 డు, అననపుడు అచ్చట నెరుపురంగుగల యావనితోచుచున్న
 ను, ఎరుపురంగేముఖ్యముగ నేర్పడినట్లు, ఇచట నాపదార్థముల
 కంటె నా పదార్థములయొక్క ప్రవృత్తి నివృత్తిహృషములగు
 శార్యములేముఖ్యములని చెప్పవారునుగలరు. కాని, అట్లు,
 చెప్పనపుడు ● సామానాధికరణ్యముసిద్ధించదు. కావున,

౧|| యజ్ఞోపేతా-౬-ప్ర-౧-పం-౪౫. ● సామానాధికరణ్య
 మను గురించి. ౪ పా. వ్యాఖ్యానముచూడుము.

నిలుచుకొనుట, కూరుచుండుట అను నీశబ్దములు, నిలుచుట, కూర్చుండుట మొదలగు నీపదలజేయుజీవుల పర్యంతమర్థమిచ్చి, యాజీవుల కాధారమగు పరమాత్మ పర్యంతము సర్థమిచ్చుచున్నది. ఎట్లనగా, గోవు, అనునపుడు నాలుగు పాదములు, తోక, కలిగిన యొకయాకారమును మాత్రము తెలియజేయుచున్నది. బాగుగాయోచించినయెడల, ఆయాకారముతోగూడిన యొకజీవునిదెల్పుచున్నది. అనగా గోశరీరుడై, గోవులోనున్నజీవుని దెల్పుచున్నది. అట్లే మఱికొంచుముయోచించినయెడల, ఆజీవుడేశరీరముగాగలిగి యాజీవాంతర్యామియైన పరమాత్మను భోధించుచున్నది. ఇదియే పూర్వమగుసర్థము. కావుననేసమస్త శబ్దములును భగవంతునిదెల్పుచున్నవని వేదాంతులయభిప్రాయము. కావున విశిష్టనస్త్వపునేతెలుపుచున్నదనిభావము. సరియే ప్రస్ఫుత్తి వానియధీనముగానున్నప్పటికి, నిస్ప్రస్ఫుత్తిగూడవాడేకావలయునా? అనియెంబారును నొకరడుగగా స్వర్గలోకమునుండి జారిపడు త్రిశంకుమహారాజునుజూచి, యొకశక్తిమంతుడు (విశ్వామిత్రుడు) నిలువునుచ్చట! నన్నతోడనే నిలిచినసంగతి చూచితివిగాదా! అట్లే నిస్ప్రస్ఫుత్తిగూడవాడు కావలయునుమా! అనిసాదించిరి. (ఎస్టుమోరియల్వినర్ + ఎస్ + ఎన్లై వరియవర్) ఇట్లనేకప్రకారములుగలిగియుండుటచేత కాలతత్త్వమున్నంతవఱకు విచారించినను నిటువంటి స్వభావముగలవాడని తెలిసికొనుటకుగూడ ఏలులేనివాడు. (ఎస్టుమోరియల్వాడునిస్త్వ) అప్పుడునునిట్టి

ప్రతిపాదనము ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౨ పాశురము. ౧౦౮

లోకవిలక్షణమైన స్వభావముతో నున్నవాడైన (పిడర్) =
దృఢప్రమాణ ప్రతిపాద్యుడు. అనగా సహృషేయమైన
వేదముచే బ్రతిపాదింపబడు స్వామియనిభావము. (ఎన్ +
పిడర్) నాయొక్క వేద ప్రతిపాద్యుడగు స్వామియనట యెం
దులకనగా? ఇట్లు మిక్కిలి దృఢమగువేదముచేత ప్రతిపాదిం
పబడుటను, అద్వైతులు తమలాభముగా భావించుచున్నారు.
మూ॥ పిడర్మిళు మ్మెరినళి నీర్ నిల మిన్మై మిళై ।

పడర్ పొరుళ్ ముమ్మనళుమా యనై యనై తొఱుమ్ ।

ఉడన్మిళై యుయిరెన క్కరన్దె ఎఱ్ఱుమ్మరన్దళై ।

శుడర్మిళు శురుతియు లిన్మై యున్ద శురన్దే ॥ ౨

ప్ర॥ పిడమ్ = దృఢమైన, విళుమ్బు = ఆకాశము, ఎరి = అగ్నియు,
నళి = వాయువును, నీర్ = జలమును, నిలమ్ = భూమియును,
ఇన్మై మిళై = వీనినాశ్రయముగాఁగొని, పడర్ = వ్యాపించిన,
పొరుళ్ ముమ్మనళుమ్ = భౌతికపదార్థములన్నియు, ఆయ్ =
తానేయనునట్లుపాదాసమై, అనై యనై తొఱుమ్ = ఆ
యాపదార్థములతోడ, ఉడన్మిళై = శరీరమునందు, ఉయి
రెన = ఆశ్రయవాసించిన విధముగా, కరన్దె = వ్యాపించి,
ఎఱ్ఱుమ్మరన్దె = ఇట్లు సకలపదార్థముల యందన్తర్రహి
ర్వాప్తి పొడిగినవాడై, శుడర్ = త్యేజస్సుచేత, మిళు = అతి
శయించిన; శురుతియుళ్ = వేదమునందు, ఉళై = ఉన్న
వాడు (ప్రతిపాదింపబడువాడు) ఇన్మై = ఈపదార్థముల
నన్నిటిని, ఉన్దై = ప్రళయకాలమందు క్రింగిన, శురన్దే =
చేపుడు.

తా॥ ఆకాశాగ్ని వాయుజలభూరూపములైన భౌతిక పదార్థములన్నియు తానేయని చెప్పనట్లుపాదానానానుబంధై, శరీరమందాత్మవ్యాపించినవిధముగ నాపదార్థములయందు వ్యాపించుటయేగాక, సర్వవ్యాపకుడనై యున్నాడనియు, అపౌరుషేయమగుటవలన బ్రహ్మశమానమైన వేదముచేతఁ బ్రతిపాదించఁబడిన సర్వశ్వరుడే యీహగతునంతయు మ్రొంగి నృప్తిస్థితులఁ జేయుచున్నాను.

వ్యా॥ ఏడవపాశురము “తిడవిశుమ్బు” అని మొదలిడి భావిప్రతిసన్ధాన న్యాయముగా (ముందుఁజెప్పఁబోవు సర్థమును మనస్సులోనుంచుకొని) క్రిందపాశురవాణిశరణ్యమును సాదించిరి. దానిచేత ఫలించినది శరీరాత్మ భావసంబంధము అని చెప్పవచ్చును. లేక, “నానునా” అను పాశురములోఁ జెప్పఁబడినవై యధికరణ్యము (ఆయా దేవతలకును సంతరాత్మయై వేరువేరు దేవతలనియచుకొనదగినస్థితి) చేతను నేర్పడినది ఐక్యమే. దానిచేతను ఫలించినదియు శరీరాత్మభావమేయని చెప్పినను చెప్పవచ్చును. ౧ (అనేనజేవేనాత్మనాను ప్రవిశ్యనామ రూపేవ్యాకరవాణి)జీవాంతర్యామియై నామరూపములనొనర్చెదను. అనునట్లు, భూజలాగ్ని రూపముగనన్న యీశత్తుద్వారముగా బ్రవేశించి, వస్తువులుగ, పేర్లుగలవిగ, సృజించి ఈపదార్థములన్నియుఁ దాను, అనిచెప్పఁదగినట్లుండినప్పటికిని “మట్టిను యమగుకుండ” అనిచెప్పనట్లుగాకుండ, ౨ (అస్తా ప్రవిష్ట

ద్రావిడాన్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము ౭ పాశరము. ౧౦?

శ్వాస్తా జనానాం సర్వాత్మా) సర్వజీవాంతః
 ప్రవిష్టుడై సర్వాస్థలశిక్షించువాడు, అని చెప్పినటులు అం
 దటికిని, అంతర్యామియై వీనిని నియమించునపుడు-ఈశరీరము
 నకీయాత్మధారకుడు శేషియునునై యున్నట్లువలె. ౧ (య
 స్యాత్మాశరీరం) ఎవనికి జీవుడు శరీరమో. ౨ (యస్యపృథివీ
 శరీరం) ఎవనికి భూమిశరీరమో అని చెప్పినట్లు తాను చేతనా
 చేతనములరెంటికిని ధారకుడై, నియమించువాడై, శేషియై
 యుండి నిర్వహించుకొని పోవుచున్నాడని క్రిందఁజెప్పినసామా
 నాధికరణ్యములకేర్పడిన శరీరాత్మభావముని సాదించుచున్నా
 రు. అట్లైన నొకదానియందొకటి యుండినయెడల శరీరాత్మ
 భావముని చెప్పవచ్చునా? అనినయెడల, సంతమాత్రముచేతనే
 శరీరాత్మభావసంబంధమేర్పడదు. ఎట్లన, చెట్టునందు దేవద
 త్తుడున్నాడనునపుడు శరీరాత్మభావములేదు. చెట్టుదిగివచ్చి
 నపుడు దేవదత్తుడువేరే చెట్టువేరే అట్లువిడదీయుటకు వీలు
 లేకయుండవలయును. ఒకవ్యక్తియందున్న జాతిగుణములువిడ
 దీయుటకు వలనుపడవు గనుక, అచ్చట శరీరాత్మభావమున్న
 దా? అనినయెడల నచ్చటనులేదు. జాతిగుణములు ద్రవ్యము
 లుగావు. గనుక, ద్రవ్యములుగానుండి విడదీయుటకువలను
 పడని యాధారాధేయభావ, నియంత్రనియామ్యభావ, శేష
 శేషిభావము లెచ్చటఁగలవో! అచ్చట శరీరశరీరభావమున్నదని
 సిద్ధాంతము.

తిడవిశుమ్మ=దృశ్యమైన యాకాశము. తిడమనగా దృ
 ధమని యర్థము. కావున నొక్కొక్క పదముతోఁ జేర్చినయెడల,
 దృశ్యమైనయగ్ని, దృశ్యమైనగాలి, అని యీ విధముగఁ జెప్ప
 వచ్చును. అట్లుగాక, ౧ (అశ్రవణాదిభూతం) ఇదాకాశ
 వలన నాకాశముఘట్టినది. అకాశము నుండి వాయువుఘట్టిన
 ది, యనియుండుటచే నన్నిభూతములనొంటి మొఁటిదిగానం
 డుటయేగాక తక్కినభూతములు పోయినను నిలికిరిగి కాలముం
 డునది, గావున, దృశ్యమైనయను విశేషము, అకాశమునకు
 మాత్రమే చెప్పవచ్చును. మఱియు ౨ (చత్వార్యేనభూతాని)
 నాలుగేభూతములనియు, అకాశమును లేకనియుఁ జెప్పఁజూ
 యతికులను నిరసించుటకై దృశ్యమైన యాకాశము అనినదిం
 చుచున్నారు. “ఇవై మివై వడలి పొరులీ” ముఘ్నునకునూయే”
 ఇట్టిపంచభూతముల యాశ్రయముగానగు పదార్థములన్నిటి
 ని సృష్టించి, ౩ (బహుస్యం) నేను విశేషముగానయ్యెదను,
 అని భగవంతుడు సంకల్పించినటులు వైదికప్రయోగము,
 అటులేపేరును “ముఘ్నునకుం + ఆయే” అంశయు తానెయిలు
 అనిసాదించుచున్నారు. “అవైయవై తోలుం”=ఆయాపదార్థ
 ములతోటి, ఆపదార్థములలో వ్యాపించునపుడు, పెక్కుదూల
 ములకు నొక స్తంభమున్నట్లుగాకుండ, బాటి ఒక్కొక్కస్యక్తి
 యందును పూర్ణముగవ్యాపించియున్నట్టువలె, అన్నిటియందు
 ను వేరువేరుగాఁగొడువలేక వ్యాపించియుండును. “తిడవిశుమ్మ

క్రావిదామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశ కముః పాశురము. ౧౦౯

యుయిర్ + ఎన"=ఈ శరీరమునకు, ఆత్మ, ధారకుడై నియామకుడై, శేషియై యున్నట్లువలె, చేతనాచేతనములకన్నిటిని, తాను ధారకుడు, నియామకుడు, శేషియనై, "కరన్ద్రు=వ్యాపించియుండి, ఇట్లువ్యాపించియున్నను, ౧ (యమాత్మానవేద) తనయందున్నయెవనిని, జీవుడు, తెలిసికొనజాలడో! అనునట్లు, ఎవ్వరికిని కంటికిగనుపించనివాడై యుండును. "ఎఱ్ఱు మ్మరన్ద్ర" అంతటను వ్యాపించి ౨ (అన్తర్బహిశ్చతత్సర్వంవ్యాప్య) లోపల వెలుపలదానినంతయును వ్యాపించి, అనునటులు కల్పిన యిరుపముద్దలో నంతటను నగ్నివ్యాపించిన విధముగ వ్యాపించినవాడై, ఇట్లు వ్యాపించియున్నాడనుటకుఁ బ్రమాణమేమనఁగా? "ఉత్త శుడర్పికుశురుతియుల్" అపౌరుషేయమై నిర్దోషమైన వేదముచేతఁ బ్రతిపాదింపఁబడువాడై యున్నాడు. పత్యక్షము, అనుమానము, అనుప్రమాణములువలె వేదము హేతువాదములచేఁగొట్టఁబడునది కాదు గావున, "శుడర్ మి కుశురుతి" మిక్కిలిప్రకాశించునట్టివేదమని సాదించిరి. అనుక్రమణికదప్పకుండ నిత్యముగా వినఁబడునదిగావున శ్రుతియని సాదించిరి. ఇట్లు వేదముచేఁ బ్రతిపాదింపఁబడినవాడెవడనఁగా? (ఇవై యుణ్డశురకా)=ప్రళయ కాలమున నీపదార్థములనన్నిటిని మ్రంగిన దేవుడు. మొదట సృష్టిసితులను వానికార్యములుగా సాదించి సంహారము మఱియొకనికార్యమనినయెడల నీశ్వరత్వమునకు లోపమువచ్చును. కావున, ఎవడు సృష్టిసి

శుభ్రజేసెనో! వాడేసెంహారముఁజేసెనహోడని భావము. స్త్రీ
స్తిసంహారములను బ్రహ్మాదులె చేయుచున్నది నెను కొలదిచూ
పుగలవారలు నిరశింపఁబడిరి. తిడఁగితి ముప్ప, అనుటచేత అన్న
దికమర్యాదలోబోవులోకాయతినఁడు నిరసింపఁబడినది.
“ఉడన్గిజైయుయిర్”=శరీరములో నొక్కపైత, అనుటచేత,
అనుటచేత, స్వరూపతాదాశ్చ్యమును (స్వరూపైశ్వర్యమును)
జెప్పువారలు నిరసింపఁబడిరి. ఏలయును స్వరూపైశ్వర్యముఁజెప్పు
వారికి సామానాధికరణ్యలక్షణము సిద్ధింపదు. బ్రహ్మత్వనిరూప
భేదములుగల శబ్దములకు, లోక యర్థమునందు బోధిగిలుగనల
యునని, సామానాధికరణ్యలక్షణము, స్వరూపైశ్వర్యముఁజెప్పు
నపుడు బ్రహ్మత్వనిరూపభేదములేదు. “ఉడర్” మొదలగు తియు
ల్, ఉళక” అనుటచేత సామానాధికరణ్యములయందు, జ
ప్పబడిన పరత్వము, లక్ష్యసంబంధము వల్లఁపఁబడినది.

మూ॥ శుభ్రజే వరునిజై విశే ముతన్ ముప్పువనున్ |

వరన్ముతలం యున్నె ముప్పునుగ్గ వరవరి |

పుర మొరు మూన్గిరి శ్రమరరీ గు మణివియ |

గ్గరనయనెన పులకగ్రీ శ్రమైతుళనె ||

[ప్ర॥ శుభ్ర=దేవతలకు (బ్రహ్మాదులకు) అణివఱుం=తెలిసికొ
నటకు శక్యముగాని, నులై=స్థితిగల, విన్ముతల్=అశాశ
ము మొదలగు, ముప్పువతుం=నమస్తమునకు (నమస్త్వి
రూపములైన నమస్తవస్తువులకు) వరన్ముతలాయ్=శ్రేష్ఠ
మైనకారణమై అతై=వానిని, ముప్పును=ముగ్ధుని గ

(నిశ్శేషముగ) ఉడ్డై=మింగిన (భుజించిన) పరపరణ్=ఉత్తములగు దేవతలకన్న నుత్తముడగు భగవంతుడు. అర్క=రుద్రుడు, అయన్=బ్రహ్మ, ఎన=అనునట్లు, అట్టి (ప్రసిద్ధిగలుగునట్లు) పురంబరుమూన్ఱు=శ్రేష్ఠములగు త్రిపురములను ఎరిత్తు=తగలఁజెట్టి, అమరర్కు=దేవతలకు అఱివు=జ్ఞానమును, ఇయన్ఱం=ఉపదేశించియు, ఉలకు=లోకములను, అఱ్ఱిత్తు=సంహరించియు, అమైత్తు=పుట్టించియు, ఉళన్=ఉన్నవాడు (అబ్రహ్మాదుల కంతర్యామియైయున్నాడు.)

తా॥ అట్లు వేదవేద్యుడైన పరాశరుడే బ్రహ్మదేవతలకును నిష్ఠిడని దేవతలకొన శక్యముగాని మూలప్రకృతికిని, కారణభూతుడై, సకలమును సంహరించువాడై యున్నాడు. వాడే రుద్రాంతర్యామియై త్రిపురదహనమొనర్చియు లోకములసంహరించియు హరుడని చెప్పబడుచున్నాడు. మఱియువాడే బ్రహ్మకంతర్యామియై దేవతలకు వైదిక జ్ఞానమునుపదేశించియు, లోకములను పుట్టించియు బ్రహ్మయనియు, జెప్పబడుచున్నాడు.

వ్యా॥ ఎనిమిదవపాశురము శురర్ అనియైనది, వేదములచే బ్రతిపాదింపబడువాడు, వాడేయనియు, సర్వశక్తిరియైనవాడు, వాడేయనియు, నొక్కనిగొఱించియే చెప్పబడుచున్నారు. వారు, వారు, వేఱు వేఱుగ నొక్కొక్కకార్యమును నొకవేర్వేర్వొని పోవుచుండ నందఱునుగొఱించి చెప్పక ఒక్కని

నే చెప్పుటెట్లు? ఉదాహరణముజూడును. బ్రహ్మ సృష్టి జేయసమర్థుడై యున్నాడు. రుద్రుడు సంహారముజేయ సమర్థుడైయున్నాడు. ఇట్లుండ వీరిసంనతీని, ఒకవ్యక్తియందెయారోపించి చెప్పినయెడల, ఒకపాతముగాలేదా? అనినయెడల ఒకపాతముచేత నందఱకును నొకవ్యక్తియే కారణమనిచెప్పినవాడనుగాను ప్రమాణములను విచారించిగాకగారణత్వము మొదలగునవి, ఆయాదేవతలయందుమాత్రమే నిలువకుండుటచేత మూలకారణభూతుడొక్కడేయని చెప్పుదున్నానని సాదించుచున్నారు. “శురరతివరునిల్లెవిణ్ ముతెన్నుఘ్రవతుం” బ్రహ్మదిదేవతలచేతగూడ నిష్ఠిదియని తెలిసికొన శక్యముగాని మూలప్రకృతి మొదలు సకలపదార్థములకును, ఇచ్చట, ఆకాశమును, మూలప్రకృతియని చెప్పుటకుగారణమేమనిన? ౧ (అక్షరమంబరాస్త్యపృతే) ఆకాశమునకుగారణము అక్షరశబ్దవాచ్యమగు బ్రహ్మము. ఎందువలననగా? ఆయాకాశమును ధరించుటవలన, అనియు, గొల్గివిద్యయందు. ౨ (కస్మిన్నుఖల్వాకాశ ఓతశ్చ ప్రోతశ్చ) ఆకాశము ఎవనియందు పడుగుపేకగా, నిమిడియున్నదో! అనియు నుండుటవలన, ఆకాశమనగా మూలప్రకృతియని యర్థమైనది. అందుచేత నీయాత్మాగులును “ఓ”=ఆకాశమనుపేరుతో మూలప్రకృతి నే సాదించుచున్నారు. అనగా ప్రకృతికార్యమైన ఆకాశమును దెల్పుశబ్దముచేత కారణమగు మూలప్రకృతి పరమగు

ద్రావిడాన్నాయము ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౨ పాశురము. ౧౧౩

సర్థముఁ చరించుచున్నది. “వరణములేలాయ్” శ్రేష్ఠముగు
కారణభూతుడై, అనఁగా, కారణసత్యమందు సూక్ష్మముగా
వ్యాపించి తనపై సవహించుకొని కాపాడుటచేతను, కార్యదశ
యందా ప్రకృతి అన్యత్తము, మహత్తు అహంకారమను సవ
ర్థబొందినపుడును సూక్ష్మముగవ్యాపించి, కారణకార్యావస్థ
ల రెండింటియందును న్యత్యాసములేక భరించియుండుటచేత
ముఖ్యకారణము సర్వేశ్వరుడని తెలియుచున్నది. “అవైము
ఘ్రుతుణ్ణ”=వానినన్నిటిని మొత్తముగఘ్రుంగిన, వాడుగనుకనే,
౧ (యస్యబ్రహ్మ చక్షురం చక్షుభేభవత ఓదనః | మృత్యుర్య
స్యోపసేచనం | కఙ్కణాచేదయత్రసః) సంహార్యముగా నేర్పడిన
యదియంతయు =వనికేనన్నముగనుండెనో! మృత్యువు, ఆయ
న్నమును దినుటకు ననుపానముగా నెవ్వనికేర్పడెనో! వాని
మొక్కనుహిమను, ఇట్టిదని, యెవ్వఁడెఱుంగఁగలడు! అని చెప్పి
యున్నదిగాదా! (పరమరత్న) ఉత్తములైనవారికి నుత్తముఁడు
బ్రహ్మదేవతలధికార పురుషులగుటచేత, వారుపరుల, ఉత్త
ములనియర్థము. ౨ (మనిశర్కుక్కుత్తైవర్ పాలత్తేనర్కున్దేనా)
మరుష్యులకు దేవతలెట్లధికులో. అట్లే దేవతలకధికుడైనవా
డా! అనునట్లు, పరులకుఁబరుడైన భగవంతుఁడు, పురం+బరు
మూర్తు, ఎఱిత్తు”=శ్రేష్ఠములగు మూడుపురములనుండగలఁ
బెట్టి, -ఈశ్వరుఁడు త్రిపురదహన మొనర్చినాడనియుఁనొక ప్రసి
ద్ధిగలదు! “అమరర్క్తుం + అఱివు + ఇయన్దు” దేవతలకు జ్ఞాన

మునిచ్చి, బ్రహ్మ, దేవతలకు జ్ఞానోపదేశ మొనర్చినాడనియు
 కాక ప్రసిద్ధిగలదు! ఈ కథాతత్త్వము తెలిగినవ్యాసాదులు
 ౧ (విష్ణురాత్నా భగవతో భవస్యామిత తేజసః । తస్మాద్భక్త్యా
 సంస్పర్శంసవిషేహేమహేశ్వరః) మిక్కిలి తేజోవంతుడు భగ
 వచ్చబ్రహ్మచ్యుడునునగు మహేశ్వరునకు విష్ణుసంకల్పానియ
 గుటచేత, నా మహేశ్వరుడు, మేరువృత్తమును విల్లుగఁజేసి
 కొని, యగ్నిప్రజ్వరిల్లునటులు త్రిపురములయందు బొణప్ర
 యోగ మొనర్చునపుడొ వింటితోకునును సహించెననియుండ
 వ్పిరి. అట్లే భక్తిసూపాపన్నజ్ఞానముబొంగిను యాత్మార్థులు
 ను. ౨ (నన్యార్థోనకరం విధుననిమతై శ్చైవైవత్తత్తత్తేనో గర్హిత
 నిజవమ్భతువానననే) శత్రువులయొక్క పట్టణములు పాడగు
 నట్లు మేరుపర్వతమును విల్లుజేసికొనినంచి, నిష్కారతోనిండు
 నట్లుగా బొణమయమయిపోయి యీశ్వరుడుత్రిపురదహనమొ
 నర్చినాడని ప్రసిద్ధిపెచ్చినవాడును నా భగవంతుఁడేయనియు
 సాదించిరి. మఱియు బ్రహ్మ, దేవతలకు జ్ఞానోపదేశ మొనర్చి
 నను విషయమునను మూలము విచారించినయెడల ౩ (యో
 బ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వం యోవై వేదాంశ్చ ప్రహిణోతి
 సైత్తి) ఎవడు మొదట బ్రహ్మను సృజించెనో! ఎవడా బ్రహ్మ
 కువేదములనిచ్చెనో! అనియుండుటచేత బ్రహ్మకును మూలకా
 రణముగు వాఁడొకఁడు వేదములనిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది.
 ఇయ్యత్రపురుషుడే “అరణ్”=శివుడు, “అయణ్”=బ్రహ్మ

ద్రావిడామ్నాయము. ౧ శతకము. ౧ దశకము ౯ పాశురము. ౧౧౫

“ఎన”=అనుసట్లుగానుండి “ఉలకు”=లోకమును “అట్టిత్తు, అ
మైత్తుళ్ళ” సంహార మొనర్చి పుట్టించినవాడు. ౧ (ఏతొచ్చావి
బుధశ్రేష్ఠా ప్రసాదశ్రోధ జ్ఞాస్మైతే తదాదర్శితపన్థానాస్స
స్థిసంహారకారకౌ) బ్రహ్మయు, మహేశ్వరుడును, అను నీదే
వోత్తములిద్దఱును, భగవంతునియొక్క యనుగ్రహ, శ్రోధ
ములవలనబుట్టినచెప్పబడుచున్నారు. ఆసర్వేశ్వరునిచేజూ
పబడిన మార్గములుగలవారలై సృష్టిసంహారకార్యముల నొన
ర్చుచున్నారు. అను ప్రమాణగతులుండుటచేత నేకదేశసృష్టి
యునేకదేశ సంహారమును బ్రహ్మదిదేవతలు చేయుచున్నార
నియు ఆకార్యములును సంతర్యామియగు సర్వేశ్వరుని చేతనే
జరిగింపబడుచున్నవనియు, సృష్టిస్థితిసంహారములకుఁ గర్తయొ
క్కఁడేయనియుఁజెప్పితినిగాని, పక్షపాతముచేఁజెప్పినవాడను
గానని సిద్ధాంతమొనర్చుచున్నారు.

మూ॥ ఉళనెని లుళనవ నరువ మివ్వరువుకళ్ళే ।

ఉళనల నెనిలవ నరువ మివ్వరువుకళ్ళే ।

ఉళనెన విలనన వినై కుణ ముడై మైయిల్ ।

ఉళనిరు తక్కి మైయో డొట్టివిల న్పురన్దే ॥

ప్ర॥ ఉళక + ఎనిల్ = ఉన్నాడన్నను, ఉళనలక + ఎనిల్ = లేని
వాడన్నను, ఉళక = ఉన్నాడు, ఉళక + ఎన = ఉన్నాడ
నియు, ఇలక + ఎన = లేనివాడనియు, ఇవై = ఈచెప్పునవి,
కుణముడై మైయిల్ = కుణములుగాఁగలవాడగుటచేత, ఇ

వృదువుకళ=రూపవంశములగు నీ పదార్థములు, ఇవ్వదువు
 కళ=రూపవంశములుగాని యీ పదార్థములును, అ
 వణ + ఉరువం=వానికిఁ బ్రకాశముగు రూపములుగను,
 అవణ + అరువం=వానికిఁ బ్రకాశములు గాని రూపములు
 గను, ఇరుతకమైయోడు=రెండవవిధములగు స్వభావము
 లుతోటి, ఉళణ=ఉన్నవాడై, వర్ణు=వ్యాపించి, బ్రహ్మవి
 ల్=విచ్ఛేదములేనియున్నవాడు.

తా॥ వేరము, ఈశ్వరుడు, జగత్తు, అనునీవియులేవని చెప్పు
 సర్వశూన్యవాదని సిగ్గుపడుచున్నాడు. ఎట్లనగా? లోక
 ములో, లేదు, ఉన్నది, అనుశబ్దములు కర్థమీరుయోనినా
 రింతము. కర్పూరమును గాలిలోనుంచి కొంత కాలమున
 కుఁజూడగా నదిలేకయున్నది. ఈ సంగతి నెఱుంగనివా
 డు, ఏమియులేననుకొనిచున్నాడు. దీనిఁజూచినవాడు
 గాలిలోఁజేరియున్నది, కాని, కనుపించలేననుకొనిచు
 న్నాడు. కావున నిట్టిదానికి లేదుఅనివ్యవహారమునచ్చి
 నదిగాని, దానితత్త్వముపోలేదు. అచేరిధముగ ఒక
 పదార్థమునకుఁగలిగిన మాంపులకు లేదు. ఉన్నది. అని
 వ్యవహారము గలిగినది. కాబట్టి ఈశ్వరుడున్నాడన్నను
 లేడన్నను, ఈ రెండును, ఈశ్వరుడున్నాడని చెప్పుటకే
 పాధనములు, అట్లే యితరపదార్థములుగూడ, నింద్రియ
 గోచరములుకానప్పుడు, లేననియు, గోచరములైనప్పుడు
 న్నవనియుఁ జెప్పబడుచున్నవి. ఈపదార్థములు రూప

ములుగలవికొన్ని రూపములులేనివి కొన్నిగ నున్నవి. ఇవియన్నియు వానికిరూపములే. రూపవత్పదార్థములు వానికి, బ్రహ్మశమానరూపములుగ రూపములేని పదార్థములు వానికి, ప్రకాశమానములుగాని రూపములుగ, నిష్క్లుభయవిధరూపములతోటి సర్వవ్యాపకుడై సర్వకాలసర్వావస్థలయందును నున్నాడని నిరూపించుచున్నారు.

వ్యా॥ తొమ్మిదవపాశురము. భాష్యకారులు శ్రీ భాష్యమునందు సర్వశూన్యవాదిని నిరసించినవిధముగా, నీయాత్మారులును, సర్వసూన్యవాదిని నిరసించుచున్నారు * కొందఱు బ్రహ్మాదిదేవతల యందీశ్వరత్వమును నిర్దేశించుకొని, అందులకుఁడగిన ప్రమాణములను మాత్రము వారునమ్మి, బ్రహ్మాదిదేవతలుండగా, ఒకనినే యీశ్వరుఁడని యెఱ్ఱుచెప్పవచ్చును? అని ప్రశ్నచేయఁగా? వానికిని మూలప్రమాణములఁజూపి అందఱుకును కారణభూతుఁడొక్కఁడేయనియు, ఆపరమపురుషునకు జగత్తుశరీరముగాఁగన్నదనియు, ఇందులకుఁబ్రమాణము వేదమనియు, దమసిద్ధాంతమునుగ్రిందిపాశురములోనుపన్యశింప

* అయితే(భాష్యకారంతు కొఱ్ఱున్నాత్రవాక్యజ్ఞులొరుజ్ఞ విడువర్) భాష్యకారులే పాశురముల నాధారముగాఁగొని బ్రహ్మసూత్రార్థములవివరించెదరని యాచార్యహృదయములోఁ జెప్పియుండగా, భాష్యకారులవలె వినునిరసించుచున్నారని చెప్పవచ్చునా! అనియడిగినచో. ఇది వ్యాఖ్యాత యొక్క యనుభవమనియు, లేక, దానివలెనది, దీనివలెనది, యనికై మైక్యమునందు తాత్పర్యమనియు సమాధానము.

చిరి. కాని, కొన్నిటిని, ఒప్పుకొని, కొన్నిటిని, ఒప్పుకొననవ్వ
డు ప్రమాణాంతరములచే నొప్పించినవచ్చును. మఱియొకడు
నేను దేనినినొప్పుకొనను సర్వమబద్ధమనిచెప్పుచుండిన నొప్పు
శూన్యవాది నొప్పించుటట్లనిన? శూన్యవాదీ! రమ్మ! ఏమియు
నకు, నీయభిప్రాయమేమో తెల్పుము. నీపీత్యగుండనుండిను
మాటచేత నీశ్వరుడు లేకనిసాధించెదవా? ఈశ్వరుడలేడను
మాటచే నీశ్వరుడు లేడినిసాధించె! ఏ! నీవెప్పుచెప్పినను,
ఈశ్వరుడలేడని సిద్ధాంతముజేయుటకువలనుపడదు. ఉన్నా
డనియేయేర్పడును. ఎట్లనగా? నీవుతోకానుభవముననుసరించి
మాట్లాడవలయును, కాని, లోకాతీతముగా మాట్లాడరాదు.
ఉదాహరణము, “కుండలేదు” అనగా, పరిశీలించునది. చూ
ర్ణమైనది. అనునభిప్రాయమేనా? దానిని శ్వేతమేళించినదని
యభిప్రాయమా! దేవశక్తుఁగిక్కడలేను. ఇప్పుడులేను. అను
నపుడును, ఇంకొకచోట, నొకొక కాలముననున్నాడనియు,
తెలియుచున్నది. కావునలేనను మాటకా ఐదాదము మఱి
యొకయవస్థయ (చూర్ణయ) పొందినదనియర్థముకాని వేతయే
విధమైనయర్థముచెప్పుటకును వలనుపడదు. అట్లు, నీపాటికి నీవు
చెప్పుకొనినను, “పంచాంగుక్రితుకు, ఎండమావులలోన్నానను
చేయుచున్నానుఅనునట్లు మాటలగుర్చవచ్చునేగాని, యను
భవవిరుద్ధము! కనుక లేదను మాటకు, మఱియొకవిధముగ
నున్నదనియేసిద్ధాంతము. ఈశ్వరుడున్నాడనియొప్పుకొనినట్లు
ఈజగత్తును నొప్పుకొనవలెను, ఎట్లనగా, రాజు, అనిచెప్పిన

ద్రావిడాన్నాయము ౧ శతకము, ౧ దశకము, ౯ పాశురము. ౧౧౯

తోడనే రాజ్యమున్నదనియర్థమైనది. అట్లే రాజ్యమనినతోడనే రాజున్నాడనియర్థమైనది. ఈశ్వరుడెట్లుసత్యమో అట్లే వానిచేత నీశితవ్యము (సిక్కింపదగినది జగత్తు) నున్నట్లు పుకొనకతప్పదు. (అవనురువమివ్వరువుకల్) = ఈ పదార్థము లన్నియు వానికిశరీరము ౧ (యస్మాత్తాశరీరం, యస్యప్రథివీ శరీరం) ఎవనికి, ఆత్మశరీరమో, ఎవనికి, భూమిశరీరమోయని, నేరము ప్రతిపాదించుచున్నది. ఈ పదార్థములు లేనప్పుడు వాడును లేకుండఁబోవురా? అని నీవడిగినయెడల, ఇవిలేకుండఁ బోవుటయసంగ! మరియొకవిధమైన సూక్ష్మోవస్థను బొందలే వని చెప్పఁబడుచున్నదనియర్థము. గనుక నే, (అవనురువం + ఇ వ్వరువుకల్) = లేవని చెప్పఁబడునట్లు సూక్ష్మోవస్థనుబొందిన యీ పదార్థములన్నియు వారికి సూక్ష్మశరీరముగనున్నవి. ఎట్లనఁగా! ఉదాహరణము “కుండయున్నది” అనునపుడు నోరు, పొట్టతోఁగూడిన నూపము తెలియును “కుండలేదు” అనునపుడు, మఱియొకధర్మముతోఁగూడినస్థితి తెలియును. అనఁగా, కపాలావస్థతోనుండును. కుండముక్కడలేదనునపుడు వేఱొకచోటనున్నదనితోచును ఇప్పుడు లేదనినయెడల వేఱొక కాలముననున్నదనితోచును. అంతయేతప్ప, ఎప్పుడును ఏవిధమైన స్థితులతోడనుకుండలేదని చెప్పట అనువపన్నముగదా! ఉత్థా + ఎన, ఇల్ల + ఎన, నైకుణముడై మైయిల్) = ఉన్నాడు, లేదు, అనునవిరెండును రెండుగుణములు ఇట్టిగుణములతోడను,

అనగా, (ఉత్తరార్థమైయోడు) = ఇట్టి గోడవిధములగు
స్వభావములతోడనున్నాడు, ఉన్నాడనినన్నును, విభుత్తివై శి
ష్ట్యరూపస్వభావమును, లేదనునపుడు, సోత్తరార్థమైయోడు శి
ష్ట్య రూపస్వభావమును, సిద్ధించుచున్నది. (అట్టివిలస్సనై) =
తెంపులేకయంతటను వ్యాపించియున్నాడు. నీనుక, నీను ఉ
న్నాడనిచెప్పి యధార్థమునుసాధించిని, నీవులేదనిచెప్పియధా
ర్థమును సాధించితివి, ఇద్దఱుమునత్యమునే సాధించితిమి. ఇట్లు
ప్పుడు, వాడున్నట్లునలె నీవిభుత్తియు, నున్నాడనిధర్మముతో
గూడియున్నదని యొప్పుకొనవచ్చును. అనిసాదించుచున్నాడు.

మూ॥ పరస్థ తన్మూలైయల్ నీర్తోరు మ్మొన్మళి॥

పరస్థ పల్ల మితెన నిలంతు మ్మొట్టివా॥

కరస్థ శిలిడ న్దోరు మిడన్దిక్కిట్ పోయితి॥

కరస్థ పల్లమొన్మళి ప్పొన్మొన్మళి కరన్తే॥ ౧౦

ప్ర॥ పరస్థ = వ్యాపించిన, పోయి = నిలనైన, పొన్మొన్మళి = కర
ణజలరూపమగు మహానముద్రమునందు, నీర్తోరు =
ఒక్కొక్కనీటి పరమాణువునందును, పరస్థనల్లమితెన =
మహాకాశమైన యాయండమందునలె, పరస్థళి = వ్యా
పించినవాడై, నిలం = భూమిని, విశుమ్బు = ఆకాశమును,
ఒట్టి నట = ఒక్కటినివిడువకుండ, కరస్థ = అతిసూక్ష్మములైన
శిలిడన్దొరు = కుద్రప్రదేశములయందుఁగూడ, ఇడం = ఆ
యాచోట్ల, తిక్కి = స్వయంప్రకాశములైన, పొయితి
= అత్యలయందుఁగూడ, కరస్థ = మరుగుగానుండి (తన

ప్రావిడామ్నాయము. ౧౪౮౩. ౧ దశకము ౧౦ పాశురము. ౧౨౧

చేవ్యాపింపబడినన స్తువులుగూడ తెలిసికొననట్లుండి) పర
స్థుశ్శే=వ్యాపించియున్నవాడు, ఇవైయుట్టకరణ=ఈచే
తనాచేతనములను ప్రళయకాలమందుతనలో నిముడుచు
కొనినసమర్థుడు.

తా|| కారణ జలసముద్రమునందొక్కొక్క నీటిపరమాణువుల
యందుగూడ, విశాలమగు నీమహాకాశమందువ్యాపించి
నట్లువలె వ్యాపించినవాడు. అసంగ నేదిమిక్కిలిసూ
క్ష్మవస్తువో! దానిలో తానువ్యాపించునపుడు, అంశకం
• తెనెన్నియోభాగములు సూక్ష్మహాపుడుగాన నదియు
నొకవిశాలమైన యండమువలెనున్నదనిభావము. ఈ రీ
తిగభూమ్యాకాశాది సకలపదార్థములయందును వ్యా
పించి, మిక్కిలి తుగ్రశరీరములయందును, నీచప్రదేశము
లయందును, స్వయంప్రకాశములగు జీవులయందునుగూ
డవ్యాపించియుండునపుడౌపదార్థములు నా య ౧ ది ట్టి
వాడున్నాడని తెలిసికొనకుండునట్లు మరుగుగానున్న
వాడు, ఇట్టివాడెవడనగా! ఏదృఢమైనవాడు మహా
ప్రళయకాలమున చేతనాచేతనములనన్నిటిని తనయంది
ముచ్చుకొననో! వాడే. ఆసర్వవ్యాపకుని పాదములాశ్ర
యించి బ్రతుకుమా! మానసమాయని, ఆత్మార్థులు సా
దించుచున్నారు.

వ్యా|| పదియవపాశురము, (పరస్థ, అనిమెదలుగ)
జగత్తుశరీరముగా, శేషముగా శ్రవణయష్టానుసారమునయోగ

పడునదిగా) గలవాడై, యంతటనువ్యాపించి, భారకుడుగ
 గను, నియామకుడుగను, శేషిగనున్నాడని శ్రీందివాసురము
 లోసాదించిరి. ఇట్లు వ్యాపించియున్నయెడల, సిద్ధశ్శివసంబం
 ధముచే జీవునకు జ్ఞానసంకోచముగలిగినట్లుగా, అది శ్వేత్వరూప
 కుఁగూడ నొకవిధముగు సంకోచముగలుగునేమోయనినట్లున?
 అట్లుగాదు సంకోచములేకయే వ్యాపించియున్నాడని, వ్యా
 ప్తిసౌకర్యమును సాదించుచున్నారు. (పరస్పరేణ విస్తృత, అని
 మొదలుగ)=వ్యాపించినచల్లని మహాసముద్రము అనగాననేక
 ములగుజలపరమాణువులయొక్క సమాహారము(వ్యాయానస్త
 రిత్వేత్ జ్యాయాద్వివో జ్యాయానేభ్యోలోకేభ్యో) అకాశమున
 కంటెఁబెద్దవాఁడు, ఉద్ధృతలోకములకంటెఁబెద్దవాఁడు, ఈనను
 స్తలోకములకంటెఁబెద్దవాఁడు, అనిచెప్పఁబడిన సర్వేశ్వరుఁడు
 నన్ననినీటిచుక్కలలో వ్యాపించునపుడు, ఇరుకుగానుండునే
 మోయనిన, (పరస్పరస్థామి తేన)=ఆపరమాణువేసగయందఁమో
 యనునటులు వ్యాపించియుండును. అనగాఁబెద్దయందఁములో
 నే కాకిగానున్నట్లు విశాలముగానుండుననిభావము. ఇట్లుజల
 పరమాణువులయందు మాత్రమే యుండునా? అనినయెడల,
 (నిలవిశు మ్పృథ్వివః) భూమి, అకాశము, మొదలగు భూత
 ములయొక్క, యొక్కొక్కపరమాణువునందును నిదేవిధముగ
 వ్యాపించియుండును. మఱియు, (కరస్తశ్చిలిదన్ద్వయమ్) మిక్కి
 లిసూక్ష్మములగు శరీరములయందును, అనగాఁ కంటిరెప్పపై,

ద్రావిడామ్నాయము ౧ శతకము ౧ దశకము. ౧౦ పాశురము. ౧౨౩

పై రెప్పవడుసపుడుగలుగు గాలిదెబ్బకుఁ జచ్చునటువంటిసూ
త్తుశరీరముగలజంతవులయందును, (ఇడన్దికల్ పొరుళ్ తొరు
మ్) ఇట్టిసూత్తుములగు శరీరములయందుఁగూడ స్వయంప్ర
కాశముగనున్న యాత్మలయందును (కరన్దు) = తానేపదార్థ
ములయందు వ్యాపించియుండెనో, వానికేఁగూడఁదెలియకుండు
నట్లు మరుగై సవాఁడై, (ఎఱ్ఱుం + పరన్దుశక) = ఎక్కడఁగూడ
వ్యాపించినవాఁడు, అయితే జీవుఁడుశరీరములో వ్యాపించునపు
డు, తానొకచోటనుండి జ్ఞానముచేసంతటను వ్యాపించుచున్నాఁ
డనియు ఈ సర్వేశ్వరుఁడట్లుగాక, స్వరూపముచేతనే వ్యాపిం
చుచున్నాడనియు, జీవునకు, అణుత్వమునుజెప్పి, పరమాత్మకు
విభుత్వమునుజెప్పి యీయణుస్వరూపుఁడగు వానిలో నావిభు
త్వమివాఁడు (పెర్దువాఁడు) ఉన్నాడనుట, యుపపన్నముగా నుం
డునా? యనినయెడల, (ఇన్దైయున్దుకరనే) = ఈ సమస్తలోకము
లను భుజించిన మహాపదార్థముగలవాఁడు అనిసమాధానము
చెప్పుచున్నారు. అసఁగా ౧ (నయిరున్దుపో వముటివేళ్ళుల
కు ముణ్ణమిడముడైతాల్) పెరుగన్నమును నిముచ్చుకొనఁదగి
న యీ చిన్ని బంగారుబొజ్జ, ఈయేడులోకములనుగూడ మ్రిం
గియుముచ్చుకొనఁదగినచోటు గలదిగానైనది. అహా! యని
కృష్ణావతారానుభవములో సాదించినట్లుగా, సర్వశక్తిగనుక
చిన్నపొట్టలో నేడులోకముల నిముచ్చుకొనియున్నాడు. అట్లే
అణుపరిమితిగల జీవునిలో విభుత్వై నతానుండుటకు వలనుపడ
దా? అని సాదించుచున్నారు, (కరక) = దృఢప్రమాణసిద్ధుఁడ
నియర్థము

మూ॥ కరవిశు మ్మెరి నళి నీర్నిలు మ్మిన్న మ్మిన్నై ।

వరనవిల్ తిరల్ వళి యళి ప్పొత్తయాయ్ న్మిన్న ।

వర నడిమే అురుకూర చ్చుడికోవ్ శోత్ ।

నిరనిత్తై యాయర న్మిన్నై పత్తుమే వీడే ॥

౧౧

[ప్ర॥ కరం=దృఢమైన, విశుమ్ము=ఆకాశము, ఎరి=అగ్ని, వళి=గాలి, నీర్=జలము, నిలం=భూమి, ఇన్నైమ్మిన్నై=ఈ పంచభూతములుకు స్వభావములుగనున్న, వర॥=శ్రేష్ఠమైన, నవిల్=శబ్దము, తిరల్=దాహకత్వము, వలి=బలము, అళి=చల్లదనము, ప్పొత్తై=ధారకత్వము, అయ్ నిన్=అయియున్నఁ (పంచభూతములువానిస్వభావములునుతనకు ప్రకారమగుస్ఫుండిన) వర॥=పర్యవేక్షకుని యొక్క, అడిమేల్=పాదములవిషయముగ, కురుకూర్చు డకోవ్=తిరునగరిలో నవతరించిననమ్మార్వారులు, శోత్=సాదించినసూక్తిమైన, నిరనిత్తైయాయరత్తు=శబ్దార్థములతోనిండిన యీవెయ్యిపాశురములలో, ఇన్నై పత్తుమ్=ఈ పదిపాశురములు, వీడే=పరాత్పరునిపాదముల యందు సమర్పింపఁబడినవి.

తా॥ భూమి, దానిస్వభావమగు, ధారకత్వము. నీరు వానిస్వభావమగు చల్లదనము, అగ్ని, దానిస్వభావమగు దాహకత్వము, వాయువు, దానిస్వభావమగుబలము. ఆకాశము, దానిస్వభావమగుశబ్దము, అనువీరియన్నిటియందును సంతర్భామియై అవియేతానని చెప్పుడగినట్లుగను న ర్శ్యన్య

ప్రవాచిదాహ్నము. గళతకము. గ దళకము గ గ పాశురము. ౧౨౫.

గునిపాదములయందు తిరునగరియనుదివ్యదేశములో నవ
తరించిన శతకోపులుపరశ్వ ప్రతిపాదకములగు నీ పదిపా
శురములను సాదించి నమర్పించిరి.

వ్యా॥ నిగమించునపుడు, మొదటిపాశురముచేగళ్యా
ణగుణయోగమును, నిశ్యోభూణియోగమును, విగ్రహవైటక్ష
ణ్యమును, జెప్పి, రెండవపాశురముచేత, వీనికాశ్రయమగు
దివ్యాత్మస్వరూపము, చేతనాచేతనవిటక్షణమైనది యనిసాదిం
చిరి. మూడవపాశురముచేత నిశ్య విభూతితోపాటుతదీయ
త్వాకారముచే వానికంతరంగమైతోచుచున్న లీలావిభూతి
యోగమును నభవించిరి. నాలుగవపాశురముచేత, ఆలీలావిభూ
తియొక్క స్వరూపము, వానియధీనమైనదనిసాదించిరి. ఐదవ
పాశురముచే ఆలీలావిభూతియొక్కస్థితిగూడ వానియధీనమనిరి.
ఆడవపాశురముచే, ప్రసృత్తినివృత్తులుగూడ వానియధీనము
లనిర్తి. ఏడవపాశురముచేత, శరీరమునకు, శరీరముగలవానికి,
నుండవలసిన లక్షణము, జగత్తునకునీశ్వరునకు నుండుటచేత
జగద్రూపాలకుఁజెప్పినయైక్యమునకు నిబంధనము శరీరాత్మ
భావమనిసాదించిరి. ఎనిమిదవపాశురముచేత, గుడ్మల నిరసిం
చిరి. తొమ్మిదవపాశురముచేత శూన్యవాదని నిరసించిరి. ప
దియవపాశురముచేత వ్యాప్తిసౌకర్యమును సాదించిరి. ఈ ప్ర
కారముగా పదిపాశురములచేత వానియొక్కపరతత్త్వమును
నిష్కర్షచేసి, పదకొండవపాశురముచేత, ఈతిరువాయి మొట్టి
లోనన్వయించినవారికి, తాముపొందిన పురుషార్థమేగలుగుచు
న్నదని సాదించుచున్నారు.

(కరవిశుమ్ము) = దృశ్యమైనయాకాశము లేక (కరవిశుమ్ము) స్వచ్ఛమగునాకాశము. ఆకాశమట్లు స్వచ్ఛప్రప్యమై తోచుచున్నదా? అనినయెడల (అప్రగృహీతం) ఇక్కడ గ్రన్థయెగురుచున్నది. అనుటచే నాకాశము స్వచ్ఛప్రప్యమని భావము. ఎరి = తేజ స్తత్త్వము. వళి = గాలి, నీటింబలము, నిలం = భూమి, ఇన్ద్రమిశై = వీనిపై ననున్న, సరకా = త్రేష్ణమైన, సవిల్ = శబ్దము, అగ్నియొక్క స్వభావమగు నాహాశద్విశక్తి, వాయుస్వభావమగుబలము. జలస్వభావమగు చల్లదనము, భూస్వభావమగు భరించునట్టిశక్తి, అనగా నాయాస్వభావములతో గూడినపాంచభౌతికమగు నీ లీలావిభూతియంతయు తా ననునట్లున్నవాడు. ఇదేవిధముగ, సత్వరజ స్థమోగుణముల సంబంధములేక శుద్ధసత్వమయమైయున్న నిర్విభూతియుతా నేయనునట్లున్నవాడనియు నేర్పడుచున్నది. (చిర + అడి మేల్) ఇట్టియుభయవిభూతినాభునియొక్క పాదములయందు ఇన్ద్ర పత్తుం = ఈ పదిపాశురములును, వీడే = సమర్పించబడినవి. ఈపాశురములరచించినవారెవరనగా? ౧ (ప్రాప్తరాబ్యస్యరా మస్య వాల్మీకిస్థగవాఽఽయుషిః | చకారరామచరితం విచిత్రవ సమాత్మనాః) పట్టాభిషిక్తుడైన శ్రీరామునియొక్కచరిత్ర ను భగవంతుడగు వాల్మీకిమహర్షి, పదార్థవాసుర్యముగల దానిగావించెను. అనియు, ౨ (పాశ్యగేయేచమధురం ప్రమాణైస్త్రిభిర్నివృతం) చదువుటకుఁ బాడుటకును యచిగానుం

ప్రావిడామ్నాయము ౧ శతకము. ౧ దశకము. ౧౧ పాశురము. ౧౨౩

దుపదియు, ద్రుగము, మధ్యమము, విశంబము, అను మూడు విధములగు తాళములయొక్క ప్రమాణములతోఁగూడినదనియు, ౧ (పాదబద్ధోత్తరసమస్తం త్రీలయసమన్వితః) ఛందశ్శాస్త్రానుసారముగ, పాదములయొక్కయు సత్తరములయొక్కయుఁగూర్చుగలదిగైయి, వీణమొనలగు జంఘ్రములద్వారాతాళామసారముగఁబొడఁగినదియనియు, ౨ (చతుర్వింశతీహస్తప్రణిత్తోకానాముక్తివాన్మపిః తథాసర్గశతాః పంచ ॥ మహ్మండానితథోత్తరం) ఇరువదినాలుగు వేల శ్లోకములు, అయిదువందల సర్గలు, అణుకాండలు, మఱియును శ్లోరకాండ యొకటి, యీ విధముగ శ్రీ వాల్మీకిభగవానులు శ్రీ రామాయణమునురచించినట్లు (కురుకూర్పడకోపక) తిరునగరిలో సమర్పించిననమ్మాళ్వారులు, (నితైనితై) = శబ్దములు అర్థములు, శ్లోలి, రాగము, తాళము, అభినయము, చంద్రశాస్త్రానుసారముగ సత్తరములు, పాదములు, గణములు, మొనలగునవి. యొకదానితో నొకటికలిసి నిండియుండునట్లుగ, (అయిరం) = పైయ్యపాశురములను, అనఁగా, పదిపాశురములు నొక ఫలశ్రుతిపాశురముచేరి, యొక తిరువాయ్మొట్టియనియు అట్టితిరువాయ్మొట్టులు పదిచేరిన, ఒక పత్తు, అనియు, లెక్కతో, నిట్లు పదిపత్తులుగా నీ గ్రంథమును కేవలము భగవత్ప్రణవేత, సాదించిరి. అట్టిపైయ్యపాశురములలో నొకతిరువాయ్మొట్టిగ నున్న యీ పదిపాశురములు సర్వేశ్వరుని పాదారవిందముల

యందు సమర్పించబడినవనిభావము. లేన “ఈ మాగాణియంతయు వడ్ల” అనినయెడల, ఈ భూమి వడ్ల పండునదియనియర్థమిచ్చునట్లుగా (ఇవై వత్తుందీ) ఈ పనినా శురములుమోక్షమే, అనగా నీపదిపాశురములును మోక్షముగలిగించునవియే అని మఱియొకయర్థము, అనగా భగవత్ప్రసాదముచేత తమకుఁబరత్వజ్ఞానము గలిగినదనియు, అజ్ఞానమునకు ఫలమోక్షమనియు, నెనఁగుగానియీప్రబంధమునుబట్టి, యీగ్రంథముతో నేవిధమైన సబంధమునుగలిగించుకొందురో యట్టి పాఠికి దేహాంతమునందు తమకుగలిగిన ఫలముగలుగునని యాశ్వాదులు మంగళాశాసన మొనర్చుచున్నారని మఱియొకభావము.

శ్రీ) కృష్ణపాద, పాదావేశరణం.

ఇట్లు, శ్రీ) భారద్వాజగోత్రయజ్ఞమూర్తి, కాండూరు పేంకటాచార్యపుత్ర, గీర్వాణాంధ్ర ద్రవిడక్షజ్ఞానభాగధేయ, భాగవతవిధేయ, కృష్ణరూచార్య నామధే

యాంధ్రీకృతమగు తిరువాయిమొట్టి

మొనభివత్తులో మొదటి

తిరు వాయి మొట్టి

వ్యాఖ్యానము.

సంపూర్ణము.

శ్రీధర్వాచార్యభోజనము.

మంగళము.

శాస్త్రముల పట్టిక.

క్ర.సం.	తత్వము.	విషయము.
V	శ్రీయ్యుఁడగు	శ్రీయ్యుఁడగు
X	బ్రహ్మహితుండనై	బ్రహ్మహితుండనై
xiii	విశ్వగారి	విశ్వగారి
xxiv	సర్వతము	సర్వతము
౨	దర్శముల	దర్శనముల
౩	క్షీణక	క్షీణక
౫	హవాననాతక	హవాననాతక
౬	ప్రప్రతి	ప్రప్రతి
౭	రూపుకుడ	రూపుకుడ
౧౧	కతాజగత్పతి	కతాజగత్పతి
౧౧	తత్త్వము	తత్త్వము
౧౨	దేవకదేవి	దేవకదేవి
౩౧	అయనుభవము	అయనుభవము
౪౦	రాగిణి	రాగిణి
౫౫	నిగ్రహస్తవము	నిగ్రహస్తవము
౫౫	ప్రవర్తనము	ప్రవర్తనము
౪౬	హాపుహాయం	హాపుహాయం
౪౭	శ్రీరామానుజాయ	శ్రీరామానుజాయ
౬౭	వివర్జనయ్యుక్తయపకారము.	వివర్జనయ్యుక్తయపకారము.
౭౧	హాగోట్టుపాదము	హాగోట్టుపాదముల
౭౬	భగవత్స్వరూప	భగవత్స్వరూప
౮౩	అపవార్తము	అపవార్తము
౧౧౩	తేనెర పోల	తేనెర పోల
౧౨౦	క్షుద్రప్రదేశము	క్షుద్రప్రదేశము
౧౨౫	భలమునాక్షము	భలమునాక్షము